

ຄູ່ມືແນະນຳກ່ຽວກັບ ວິທີການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ

ຂຽນ ແລະ ຮຽບຮຽງ ໂດຍ:

ປອ. ນ. ເປຣິນ ຊິມິງ

ປອ. ລັດດາວັນ ດອນແກ້ວດາວົງ

ຊອ. ປທ. ປາງທອງ ໄຊຍະວົງ

ປອ. ສີພາ ຈັນທະວົງ

ປອ. ນ. ບົວລະພຽນ ສີສຸກ

ພາຍໃຕ້ການຊີ້ນຳຂອງ ຮສ. ວຽງວິໄລ ທ່ຽງຈັນໄຊ ຄະນະບໍດີ, ຮສ. ບຸນທ່ຽງ ພິມມະຈັນ ແລະ ປອ. ສິມເດັດ ແກ້ວວົງສັກ ຮອງຄະນະບໍດີ ໂດຍການສະໜັບສະໜູນທາງດ້ານວິຊາການຈາກ ມະຫາວິທະຍາໄລລຸກຊຳບວກ ແລະ ຜູ້ປະສານງານ ປອ. ນ. ເປຣິນ ຊິມິງ ພາຍໃຕ້ກອບໂຄງການການຮ່ວມມືລະຫວ່າງ ມະຫາວິທະຍາໄລລາວ-ລຸກຊຳບວກ ແລະ ການສະໜັບສະໜູນທາງດ້ານງົບປະມານຈາກ ໂຄງການ ລາວ/031 ຂອງ ປະເທດລຸກຊຳບວກ ແລະ ການປະກອບສ່ວນໃນການສຶກສາເປັນກຸ່ມກັບ: ປອ. ບຸນຍະເດດ ດາວປະສິດ.

ແປເປັນພາສາລາວ ໂດຍ: ປທ. ເດດສະດາ ສຸກຂະເສີມ

ສາລະບານ

ພາກທີ 1: ພາກສະເໜີກ່ຽວກັບການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ	1
1.1 ຈຸດປະສົງຄູ່ມືແນະນຳ.....	1
1.2 ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ	2
1.3 ປະເພດການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດ	5
1.3.1 ການຄົ້ນຄວ້າຕາມຫຼັກກົດໝາຍ.....	6
1.3.2 ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍໃນຫຼາຍສາຂາວິຊາ.....	9
ພາກທີ 2: ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ.....	13
2.1 ຂໍ້ມູນປະຖົມມະພູມ	14
2.2 ຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມ.....	15
ພາກທີ 3: ຈັນຍາບັນທາງວິຊາການ ແລະ ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງ ຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ	17
3.1 ຈັນຍາບັນທາງວິຊາການ	17
3.2 ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ.....	18
3.3 ປະເພດຂອງການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ.....	19
3.4 ພຶດຕິກຳທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງສໍາລັບການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ	21
ພາກທີ 4: ຮູບແບບການອ້າງອີງ.....	23
4.1 ຫຼັກການທົ່ວໄປກ່ຽວກັບການອ້າງອີງທາງວິຊາການ	23
4.2 ການນຳໃຊ້ຮູບແບບ ຊີຄາໄກ ໃນສາຂາກົດໝາຍໃນບໍລິບົດຂອງລາວ	24
4.2.1 ຂໍ້ມູນປະຖົມມະພູມ	25
4.2.2 ຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມ.....	26
ພາກທີ 5: ໂຄງສ້າງບົດຂຽນທາງວິຊາການດ້ານກົດໝາຍ	36
5.1 ພື້ນຖານການຂຽນບົດທາງວິຊາການ	36
5.2 ບົດນຳ.....	39
5.3 ເນື້ອໃນບົດ.....	43
5.4 ສະຫຼຸບ.....	45
ພາກທີ 6: ຮູບແບບ.....	48
6.1 ວິທີການຈັດໜ້າເຈ້ຍ	48
6.2 ຮູບແບບໂຄງສ້າງວິທະຍານິພົນ ແລະ ບົດໂຄງການຈົບຊັ້ນ.....	49
6.2.1 ໂຄງສ້າງວິທະຍານິພົນ ແລະ ບົດໂຄງການຈົບຊັ້ນ	49
6.2.2 ຕົວຢ່າງໂຄງສ້າງວິທະຍານິພົນ ແລະ ບົດໂຄງການຈົບຊັ້ນ	52

ເອກະສານອ້າງອີງ	60
----------------------	----

ພາກທີ 1: ພາກສະເໜີກ່ຽວກັບການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ

ໂດຍ: ປອ. ນ. ເປຣິນ ຊິມິງ ແລະ ຊອ. ປທ. ປາງທອງ ໄຊຍະວົງ

1.1 ຈຸດປະສົງຄູ່ມືແນະນຳ

ຄູ່ມືແນະນຳການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ ສະບັບນີ້ໄດ້ຖືກສ້າງຂຶ້ນເພື່ອກຳນົດນະໂຍບາຍ ແລະ ຄາດໝາຍກ່ຽວກັບການດຳເນີນການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດໃນສາຂາກົດໝາຍ, ເພື່ອຊ່ວຍນັກຄົ້ນຄວ້າທີ່ເປັນອາຈານ ແລະ ນັກສຶກສາໃນການຄົ້ນຄວ້າ, ເພື່ອນຳໃຊ້ເປັນເຄື່ອງມືໃນການຂຽນບົດທາງວິຊາການດ້ານກົດໝາຍ ທັງນີ້ ກໍເພື່ອໃຫ້ ຄະນະນິຕິສາດ ແລະ ລັດຖະສາດ (ຄນລ), ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ (ມຊ) ມີມາດຕະຖານເປັນທີ່ຍອມຮັບໃນລະດັບສາກົນໃນການຂຽນບົດທາງວິຊາການດ້ານກົດໝາຍ. ສິ່ງສຳຄັນຂອງຄູ່ມືນີ້ ແມ່ນເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ການຂຽນບົດທາງວິຊາການດ້ານກົດໝາຍມີຄວາມສອດຄ່ອງກັບບັນດາຄະນະວິຊາກົດໝາຍ ແລະ ສະຖາບັນກົດໝາຍໃນທົ່ວໂລກ ທີ່ມີມາດຕະຖານການຄົ້ນຄວ້າລະດັບສູງແລ້ວ ແລະ ເພື່ອຍົກສູງຄຸນນະພາບຂອງການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ. ຄູ່ມືແນະນຳການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍນີ້ ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນລັກສະນະ ເຈາະຈົງຂອງການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍແບບສະເພາະດ້ານ ແລະ ຂົງເຂດການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ. ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍມີເຫດຜົນ ແລະ ວິທີປະຕິບັດສະເພາະ ນັບທັງທິດສະດີຈົນຮອດວິທີ ການປະຕິບັດໃນລະດັບສະຫະວິຊາ ຊຶ່ງໄດ້ກຳນົດລະອຽດຢູ່ເນື້ອໃນຂອງຄູ່ມື. ສິ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ແມ່ນຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດໃນສາຂາກົດໝາຍກັບການຄົ້ນຄວ້າໃນສາຂາ ວິຊາມະນຸດສາດ, ສັງຄົມສາດ ແລະ ສາຂາລັດຖະສາດ.

ຄູ່ມືແນະນຳສະບັບນີ້ ສ້າງຂຶ້ນມາເພື່ອນຳໃຊ້ເປັນຂໍ້ແນະນຳສຳລັບນັກວິຊາການທາງດ້ານກົດໝາຍທັງບັນດາອາຈານ ແລະ ນັກສຶກສາ. ສະນັ້ນ, ບັນດາອາຈານສອນກົດໝາຍຄວນປະຕິບັດຕາມຄູ່ມືສະບັບນີ້ ໃນໂຄງການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ ແລະ ຊຶ່ງນຳ ວິທະຍານິພົນ ຫຼື ບົດໂຄງການຈົບຊັ້ນຂອງນັກສຶກສາ. ສິ່ງທີ່ກຳນົດໄວ້ໃນຄູ່ມືແນະນຳສະບັບນີ້ ຈະເປັນປະໂຫຍດໃຫ້ແກ່ບັນດາອາຈານທີ່ມີໜ້າທີ່ດຳເນີນການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍຄວບຄູ່ກັບໜ້າທີ່ອື່ນໂດຍສະເພາະການສິດສອນ. ພ້ອມກັນນັ້ນ, ຍັງສົ່ງເສີມໃຫ້ນັກສຶກສາກົດໝາຍກາຍເປັນນັກຄົ້ນຄວ້າທີ່ເກັ່ງ ໃນການສຶກສາຕາມຫຼັກສູດຂອງມະຫາວິທະຍາໄລ ແລະ ສາມາດເຮັດວຽກໃນຂົງເຂດກົດໝາຍຄືກັບນັກກົດໝາຍມືອາຊີບ. ຄູ່ມືແນະນຳສະບັບນີ້ ຈະຊ່ວຍໃຫ້ນັກສຶກສາ ຊອກຫາຫົວຂໍ້ການຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທີ່ເໝາະສົມ. ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ຊ່ວຍເສີມສ້າງຄວາມສອດຄ່ອງຂອງວິທະຍາ ນິພົນລະດັບປະລິນຍາເອກ ແລະ ປະລິນຍາໂທ ແລະ ບົດໂຄງການຈົບຊັ້ນ. ເພື່ອປະຕິບັດຕາມມາດຕະຖານການຄົ້ນຄວ້າລະດັບສູງ ແລະ ຄວາມຊື່ສັດທາງດ້ານວິທະຍາສາດຂອງນັກຄົ້ນຄວ້າ, ຄູ່ມືແນະນຳສະບັບນີ້ ຍັງກຳນົດລະບຽບການອັນພື້ນຖານກ່ຽວກັບຄວາມຊື່ສັດທາງວິຊາການ ແລະ ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ (Plagiarism).

ບັນດາຂໍ້ແນະນຳຢູ່ໃນຄູ່ມືແນະນຳສະບັບນີ້ ເປັນມາດຕະຖານເພື່ອແນະນຳ ແຕ່ບໍ່ໄດ້ກຳນົດໂຄງສ້າງ ຫຼື ຄຳຖາມການຄົ້ນຄວ້າໄວ້ສະເພາະ ຊຶ່ງສິ່ງນີ້ຕ້ອງໄດ້ປຶກສາກັບຜູ້ຊີ້ນຳ ຫຼື ອາຈານທີ່ປຶກສາ.

1.2 ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ

ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ, ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດກ່ຽວຂ້ອງກັບການພິສູດບັນຫາທີ່ຕ້ອງການຄົ້ນຄວ້າ, ການຕັ້ງຂໍ້ສົມມຸດຕິຖານ ແລະ ການເກັບ, ການຈັດ ແລະ ການວິເຄາະຂໍ້ມູນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ, ຜົນການສຶກສາ ແລະ ການສະຫຼຸບຜົນຂອງການສຶກສາ. ໃນການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດຕ້ອງມີການອອກແບບວິທີການສຳຫຼວດ, ການກຳນົດວິທີເກັບ ກຳຂໍ້ມູນ ແລະ ວິທີການວິເຄາະຂໍ້ມູນ. ແຕ່ລະສາຂາວິຊາການຄົ້ນຄວ້າ ວິເຄາະຂໍ້ມູນປະເພດແຕກຕ່າງກັນ ແລະ ສາຂາວິຊາແຕກຕ່າງກັນກໍຈະມີວິທີການທີ່ແຕກຕ່າງກັນ.

ດັ່ງນັ້ນ, ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ ກໍແມ່ນການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດປະເພດໜຶ່ງທີ່ຄົ້ນຄວ້າປະເດັນບັນຫາກົດໝາຍ ໂດຍຜ່ານຂະບວນການຄົ້ນຫາ ເພື່ອຂະຫຍາຍຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບຫົວຂໍ້ໃດໜຶ່ງສະເພາະໂດຍຜ່ານການພິສູດແບບວິທະຍາສາດຢ່າງເປັນລະບົບ.

ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ ມີລັກສະນະດັ່ງນີ້: 1) ກົດໝາຍເປັນ *ຈຸດໃຈກາງ* ຂອງການ ຄົ້ນຄວ້າ; 2) *ນຳໃຊ້ແຫຼ່ງທີ່ມາ* ຂອງກົດໝາຍ ແລະ 3) *ເປົ້າໝາຍ* ຂອງການຄົ້ນຄວ້າແມ່ນກົດໝາຍ.

1) ກົດໝາຍເປັນ *ຈຸດໃຈກາງ* ຂອງການຄົ້ນຄວ້າ

ໃນການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ, *ຈຸດປະສົງຂອງການຄົ້ນຄວ້າແມ່ນກອບຂອງກົດໝາຍ* ໝາຍເຖິງ ການຄົ້ນຄວ້າບັນດາຫຼັກການ ແລະ ການກຳນົດບັນດານິຕິກຳທີ່ອອກໂດຍລັດ ແລະ ບັງຄັບໃຊ້ໂດຍອົງການຈັດຕັ້ງຂອງລັດ ເພື່ອຄວບຄຸມການປະພຶດທາງສັງຄົມ ຊຶ່ງເປັນພາກບັງຄັບຂອງລັດຕໍ່ທຸກຄົນໃນສັງຄົມ. ບໍ່ວ່າຈະເປັນວິທີປະຕິບັດທີ່ບຸກຄົນເລືອກ (ຕົວຢ່າງ: ການຄົ້ນຄວ້າຫຼັກການທາງດ້ານກົດໝາຍ, ແບບປຽບທຽບ, ແບບປະຫວັດສາດ, ແບບປະຕິບັດ ແລະ ອື່ນໆ) ຈະເນັ້ນການຄົ້ນຄວ້າບັນຫາທາງ ດ້ານກົດໝາຍ ແລະ ນຳໃຊ້ແຫຼ່ງທີ່ມາຂອງກົດໝາຍເປັນຄື “ວັດຖຸດິບ.”

ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍແມ່ນການຊອກຫາ ແລະ ສັງລວມແຫຼ່ງຂໍ້ມູນອ້າງອີງ (ພາສາອັງກິດໃຊ້ຄຳວ່າ: “Authorities”)¹ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ເພື່ອຄົ້ນຄວ້າຄຳຖາມໃດໜຶ່ງກ່ຽວກັບກົດໝາຍ.

2) ນຳໃຊ້ແຫຼ່ງທີ່ມາຂອງກົດໝາຍ

ແຫຼ່ງຂອງກົດໝາຍ ຄືເງື່ອນໄຂມາດຕະຖານທີ່ສຳຄັນ ເພື່ອກຳນົດນິຍາມຂອງການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດ ທາງດ້ານກົດໝາຍ. ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ, ໃນການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ, ບັນດາເອກະສານ ເຊັ່ນ: ນິຕິກຳ, ຄຳຕັດສິນຂອງສານ ແລະ ການທົບທວນວັນນະກຳຖືເປັນແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທາງການຕົ້ນຕໍ ເພື່ອໃຫ້ເຂົ້າໃຈກົດ ໝາຍ. ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍອາດເນັ້ນໃສ່ກົດໝາຍປະເພນີທີ່ຖືກຮັບຮູ້ວ່າ ເປັນແຫຼ່ງຂອງກົດ ໝາຍໃນທຸກລະບົບກົດໝາຍ (ໃນລະດັບທີ່ແຕກຕ່າງກັນ) ແລະ ກົດໝາຍສາກົນ. *ດ້ວຍເຫດນີ້, ຄວາມເຂົ້າໃຈທົ່ວ ໄປກ່ຽວກັບການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ ຄື: ຂະບວນ ການພິສູດ ແລະ ວິເຄາະກົດໝາຍ ລວມທັງ*

¹ ຄຳສັບເປັນພາສາອັງກິດວ່າ “Authorities” ໝາຍເຖິງ ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ/ຂໍ້ມູນອ້າງອີງ. ສາມາດເບິ່ງ ຕົວຢ່າງ OSCOLA ຕົວຫຍໍ້ມາຈາກ “Oxford University Standard for Citation of Legal Authorities” ຫຼື ມາດຕະຖານຂອງມະຫາວິທະຍາໄລອັກສະຟອດ ສຳລັບການອ້າງອີງຄຳເວົ້າໃນການອ້າງອີງທາງກົດໝາຍ.

ສິນທິສັນຍາສາກົນ, ທຳມະນູນ, ລະບຽບການ, ຄຳຕັດສິນຂອງສານ ແລະ ກົດໝາຍປະເພນີທີ່ນຳໃຊ້ໃນຫົວຂໍ້ຂອງການຄົ້ນຄວ້າ.

ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ ລວມເອົາການສະແດງຄວາມເຫັນທາງວິຊາການໃສ່ລະບຽບການ ແລະ ຄຳຕັດສິນຂອງສານ ໃນທັງໃນລະດັບຊາດ ແລະ ສາກົນ ແລະ ຍັງລວມເອົາການສະເໜີປັບປຸງນະໂຍບາຍ. ນອກຈາກນັ້ນ, ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ ຍັງເນັ້ນໃສ່ ການນຳໃຊ້ກົດໝາຍໃນຄະດີຕົວຈິງ. ຕົວຢ່າງ: ທັດສະນະກ່ຽວກັບທິດທາງຂອງຫຼັກການທາງດ້ານກົດໝາຍ ເຊັ່ນ ຫຼັກກິດທຳ.²

ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ ຍັງລວມມີການປະກອບຄຳເຫັນ ໃສ່ຄຳຕັດສິນຂອງສານ. ຢູ່ຫຼາຍໆປະເທດ ບໍ່ວ່າຈະຢູ່ໃນລະບົບ Common law (ບ່ອນທີ່ຜູ້ພິພາກສາສ້າງກົດໝາຍ/ກົດປະເພນີເປັນແຫຼ່ງຂອງກົດໝາຍ) ຫຼື ລະບົບປະມວນກົດໝາຍ (ບ່ອນທີ່ຜູ້ພິພາກສາໃນຫຼາຍປະເທດມີອຳນາດຕາມກົດໝາຍໃນການຕິດຄວາມໝາຍຂອງກົດໝາຍ/ການຕັດສິນຄະດີເປັນແຫຼ່ງກົດໝາຍທີ່ບໍ່ເປັນທາງການ),³ ການປະກອບຄຳເຫັນໃສ່ຄຳຕັດສິນຂອງສານເປັນອົງປະກອບສຳຄັນການສຶກສາກົດໝາຍ ແລະ ຍັງເປັນບ່ອນອ້າງອີງສຳລັບຜູ້ປະກອບອາຊີບເປັນນັກກົດໝາຍ. ການປະກອບຄຳເຫັນໃສ່ການຕັດສິນຄະດີ ເປັນການອະທິບາຍສິ່ງທີ່ຄຳຕັດສິນບໍ່ໄດ້ລະບຸຢ່າງຈະແຈ້ງ ແລະ ປະກອບຄຳເຫັນໃສ່ການເລືອກຊ່ອງທາງຂອງສານ ໂດຍການວິເຄາະເຫດຜົນຂອງຜູ້ພິພາກສາ (ໂດຍການສົມທົບຄຳຕັດສິນກັບເນື້ອໃນຂອງກົດໝາຍທີ່ຖືກນຳໃຊ້ ຫຼື ຄຳຕັດສິນຂອງສານໃນຜ່ານມາທີ່ມີການຕິດຄວາມກົດໝາຍສະບັບດຽວກັນ ຫຼື ມີວັນນະກຳກ່ຽວກັບຫົວຂໍ້ດຽວກັນ ແລະ ອື່ນໆ). ການສຶກສາກົດໝາຍ (ວຽກຂອງຜູ້ສຶກສາກົດໝາຍ) ຈະຖືກຕິພົມຢູ່ໃນວາລະສານ ແລະ ປຶ້ມກົດໝາຍທີ່ເຮັດໃຫ້ທ່ານສະໝຸດ ແລະ ທ່ານສະໝຸດອີເລັກໂທນິກ/ຖານຂໍ້ມູນອອນລາຍໃນປະຈຸບັນເປັນບ່ອນຊອກຂໍ້ມູນແຫຼ່ງພື້ນຖານຂອງນັກກົດໝາຍ. ເວົ້າອີກແບບໜຶ່ງ, ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ ມີລັກສະນະຄ້າຍຄືກັບການຄົ້ນຄວ້າຢູ່ກັບທີ່.

ຢູ່ໃນເງື່ອນໄຂຂອງ ສປປ ລາວ ຫຼາຍໆກົນໄກທາງຍຸຕິທຳຍັງຄົງນຳໃຊ້ຄວບຄູ່ກັບກົນໄກທີ່ອີງໃສ່ກົນໄກປະເພນີ ຫຼື ກົນໄກບໍ່ເປັນທາງການ (ເຊັ່ນ: ສະພາຜູ້ຊົງຄຸນວຸດທິ, ໜ່ວຍງານໄກ່ເກ້ຍຂັ້ນບ້ານ ແລະ ອື່ນໆ).⁴ ຢູ່ໃນຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນ, ກົດເກນປະເພນີ ບໍ່ໄດ້ຂຽນໄວ້ເປັນລາຍລັກອັກສອນ ແລະ ອາດສະໜອງຂອບທາງດ້ານກົດໝາຍ ແລະ ກົດເກນສຳລັບຜູ້ທີ່ສົນໃຈດຳເນີນການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ.

² ຫຼັກການກ່ຽວກັບຄວາມແນ່ນອນທາງດ້ານກົດໝາຍຄືອົງປະກອບອັນພື້ນຖານຂອງການສ້າງລັດທີ່ປົກຄອງດ້ວຍກົດໝາຍທີ່ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ກົດໝາຍທຸກໆສະບັບມີຄວາມຊັດເຈນຢ່າງພຽງພໍ ເພື່ອໃຫ້ປະຊາຊົນຄາດຄະເນລ່ວງໜ້າ ຜົນສະທ້ອນຂອງການກະທຳໃດໜຶ່ງ (ເບິ່ງ ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການສ້າງນິຕິກຳ (ປີ 2012) ມາດຕາ 1: ກົດໝາຍທຸກສະບັບຕ້ອງມີຄຸນນະພາບ, ຄົບຖ້ວນ, ເຂົ້າໃຈງ່າຍ ແລະ ສາມາດຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໄດ້).

³ ສປປ ລາວ ໂດຍທົ່ວໄປຖືກຈັດຢູ່ໃນປະເທດລະບົບກົດໝາຍແພ່ງ ແຕ່ມີລັກສະນະຂອງລະບົບກົດໝາຍສັງຄົມນິຍົມ. ການຕິດຄວາມໝາຍກົດໝາຍຍັງແມ່ນຄະນະປະຈຳສະພາແຫ່ງຊາດດຳເນີນຕາມຂັ້ນຕອນທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນມາດຕາ 56 ຂອງ ລັດຖະທຳມະນູນ ແລະ ກຳນົດໃນມາດຕາ 113 ຂອງ ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍ ການສ້າງນິຕິກຳ (ການຕິດຄວາມໝາຍກົດໝາຍ).

⁴ ຕໍ່ກັບບັນຫາດັ່ງກ່າວ ສາມາດເຂົ້າເບິ່ງ UNDP ຕໍ່ກັບຂະແໜງການປົກຄອງ: ກົດໝາຍປະເພນີ ແລະ ວິທີປະຕິບັດຢູ່ ສປປ ລາວ (ກະຊວງຍຸຕິທຳ: ສະຖາບັນການຮ່ວມມືເພື່ອການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ (2011), ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 13 ຕຸລາ 2021. https://www.la.undp.org/content/dam/laopdr/docs/Reports/%20and%20publications/Customary_Law_Laos2011_english_master1.pdf; ເປັນພາສາລາວ https://www.la.undp.org/content/dam/laopdr/docs/Reports %20and%20publications/Pages%20from%20Customary_law_Laos2011_lao3.pdf.

ຂໍ້ສັງເກດ, ແຫຼ່ງທີ່ມາຂອງກົດໝາຍ ບໍ່ໄດ້ນຳໃຊ້ສະເພາະການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍເທົ່ານັ້ນ, ແຕ່ຍັງມີການນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນການຄົ້ນຄວ້າສາຂາວິຊາອື່ນ ເຊັ່ນ: ປະຫວັດສາດ, ສັງຄົມສາດ ຫຼື ລັດຖະສາດ ແຕ່ ວ່ານັກປະຫວັດສາດ, ນັກສັງຄົມສາດ ຫຼື ນັກລັດຖະສາດນຳໃຊ້ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນດ້ານກົດໝາຍໃນຈຸດປະສົງທີ່ແຕກຕ່າງ ຈາກຈຸດປະສົງຂອງນັກກົດໝາຍ. ສາຂາວິຊາເຫຼົ່ານີ້ ຈະສຶກສາບັນຫາຂອງປະຫວັດສາດ, ສັງຄົມສາດ ຫຼື ລັດຖະສາດ ຜ່ານແຫຼ່ງຂໍ້ມູນດ້ານກົດໝາຍ ແຕ່ບໍ່ແມ່ນເພື່ອຄົ້ນຄວ້າບັນຫາທາງດ້ານກົດໝາຍ. ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍມີຈຸດປະສົງສະເພາະ.

3) ເປົ້າໝາຍຂອງການຄົ້ນຄວ້າແມ່ນກົດໝາຍ

ກົດໝາຍບໍ່ແມ່ນສິ່ງຕາຍໂຕທີ່ຈາລຶກໄວ້ໃນຫົນສິລາ ແຕ່ມີວິວັດທະນາການ ແລະ ຖືກນຳໃຊ້ໃນສະພາບແວດລ້ອມທາງສັງຄົມທີ່ສະຫລັບສັບຊ້ອນ. ຄວາມຈິງແລ້ວ, ກົດໝາຍສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນທັດສະນະຄະຕິ ແລະ ພຶດຕະກຳທາງສັງຄົມ ແລະ ມີວິວັດທະນາການຕາມການປ່ຽນແປງຂອງສັງຄົມ. ກົດໝາຍຍັງຕ້ອງຄຸ້ມຄອງການພັດທະນາທາງດ້ານວິທະຍາສາດ ແລະ ເຕັກໂນໂລຊີ (ຄື: *ອິນເຕີເນັດ*, ສື່ສັງຄົມ ແລະ ອື່ນໆ). ດ້ວຍເຫດນີ້, ກົດໝາຍຈຶ່ງມີ ການພັດທະນາ ແລະ ວິວັດທະນາການຢູ່ຕະຫຼອດເວລາ ຕາມການເມືອງການປົກຄອງ ແລະ ການປ່ຽນແປງຂອງນະ ໂຍບາຍ ສິ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ຕ້ອງການຄວາມຮູ້ ແລະ ການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍເພື່ອເຮັດໃຫ້ມີຄວາມທັນສະໄໝຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ. *ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍມີຄວາມຈຳເປັນໃນຈຸດປະສົງທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ຊຶ່ງສາມາດເອົາມາປະສົມປະສານກັນ ເຊັ່ນ: ການກຳນົດກົດໝາຍໃນຫົວຂໍ້ໃດໜຶ່ງ ໂດຍເນັ້ນຄວາມບໍ່ຊັດເຈນ ຫຼື ຈຸດອ່ອນຂອງກົດໝາຍ, ອະທິບາຍເຫດຜົນຂອງກົດໝາຍ ຫຼື ສະເໜີປັບປຸງ ແລະ ອື່ນໆ.* ການກຳນົດປະເພດການຄົ້ນຄວ້າຂຶ້ນກັບຈຸດປະສົງຂອງການຄົ້ນຄວ້າ ແຕ່ສ່ວນຫຼາຍຈະມີລັກສະນະປະສົມປະສານ (ຄື: ການຄົ້ນຄວ້າແບບພັນລະນາ, ແບບອະທິບາຍ, ແບບຕິຄວາມ, ແບບປະຕິບັດ, ແບບເຫດຜົນ, ແບບສ້າງແນວຄວາມຄິດ/ທິດສະດີ).⁵

ຈຸດປະສົງຂອງການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍອາດແມ່ນເພື່ອກຳນົດ ແລະ ໃຫ້ອະທິບາຍກົດໝາຍຕໍ່ກັບຫົວຂໍ້ໃດໜຶ່ງ. ນີ້ອາດເປັນວິທີການທີ່ໜ້າສົນໃຈໃນເວລາມີກົດໝາຍຫຼາຍໆສະບັບ (ກໍຄື ມີຂໍ້ກຳນົດກົດໝາຍທີ່ກະແຈກກະຈາຍຢູ່ກົດໝາຍຫຼາຍໆສະບັບ) ທີ່ມີປະເດັນຕ້ອງການປັບປຸງຢູ່ເລື້ອຍໆ. ນີ້ສາມາດເປັນກໍລະນີການປະຕິຮູບກົດໝາຍທີ່ສັບປ່ຽນກັນເຮັດໃຫ້ກອບທາງດ້ານກົດໝາຍຕໍ່ບັນຫາໃດໜຶ່ງຂາດຄວາມຊັດເຈນ. ໃນຜ່ານມາ, ບັນດາລັດທີ່ຈະເລີນແລ້ວ ໄດ້ຮັບຮອງເອົາລະບຽບການຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍ ເຊັ່ນດຽວກັນກັບ ສປປ ລາວ. ດ້ວຍເຫດນີ້, ກອບທາງດ້ານກົດໝາຍ ມີລັກສະນະກະແຈກກະຈາຍ ແລະ ມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃນການຊອກຫາກົດໝາຍທີ່

⁵ ມີການຈັດປະເພດການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍຕ່າງໆ ຕາມເຈົ້າຂອງທີ່ຂຽນບົດ. ຕົວຢ່າງ: Van Hoecke ກຳນົດ ເຈັດ ປະເພດ ການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ: ແບບອະທິບາຍ (ອະທິບາຍກົດໝາຍ, ຍົກຕົວຢ່າງ: ປະຫວັດຄວາມເປັນມາ ໃນບົດຄົ້ນຄວ້າແບບປຽບທຽບ); ແບບປະຕິບັດ (ກຳນົດກົດໝາຍທີ່ມີຜົນສັກສິດ, ກຳນົດວິທີປະຕິບັດທາງດ້ານກົດໝາຍທີ່ດີທີ່ສຸດ ເພື່ອບັນລຸເປົ້າໝາຍໃດໜຶ່ງຄືວິທີແກ້ທີ່ດີ ທີ່ສຸດໃນກົດໝາຍປຽບທຽບ), ແບບຕິຄວາມ (ຕິຄວາມ, ປະກອບຄຳເຫັນໃສ່ກົດໝາຍ); ແບບສຳຫລວດ (ເບິ່ງ ເສັ້ນທາງແບບໃໝ່ທີ່ມີຜົນ ໃນການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ), ແບບເຫດຜົນ (ຄວາມສອດຄ່ອງ, ການກຳນົດແນວຄວາມຄິດ, ລະບຽບ ຫຼັກການ), ແບບເຄື່ອງມື (ສ້າງແນວຄວາມຄິດ), ແບບວິວັດທະນາການ (ທົດສອບເບິ່ງວ່າ ກົດໝາຍໃຊ້ໄດ້ໃນພາກປະຕິບັດຕົວຈິງໄດ້ ຫຼື ບໍ່ ຫຼື ສອດຄ່ອງກັບຄວາມ ມັ່ງໝັ້ນໃນການບັນລຸເປົ້າໝາຍທາງດ້ານຈະລິຍະທຳ, ການເມືອງ ແລະ ເສດຖະກິດ ຫຼື ໃນກົດໝາຍປຽບທຽບເບິ່ງວ່າ ຂໍ້ສະເໜີກ່ຽວກັບ ການສ້າງຄວາມກົມກຽວສາມາດເຮັດໄດ້ບໍ່ ໂດຍພິຈາລະນາຄວາມແຕກຕ່າງຂອງລະບົບກົດໝາຍ). ແຫຼ່ງ: Mark Van Hoecke, ຄຳນຳ. ວິທີການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ: *ໃຊ້ວິທີໃດ ສຳລັບສາຂາວິຊາໃດ?* ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າທິດ ສະດີກົດໝາຍຂອງສະຫະພາບຢູໂລບ (Oxford: Hart Publishing, 2011).

ກ່ຽວຂ້ອງກັນ. ກົດເກນທາງດ້ານກົດໝາຍໄດ້ມີການພັດທະນາມາເປັນໄລຍະເວລາອັນຍາວນານ ແຕ່ບໍ່ມີການປະສານກັນ ເພື່ອຮັບປະກັນຄວາມສອດຄ່ອງ. ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍແບບພັນລະນານີ້ ສາມາດຍົກໃຫ້ເຫັນຂໍ້ສົງໄສ ແລະ ຈຸດອ່ອນຂອງກົດໝາຍ.

ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດ ອາດມີເປົ້າໝາຍແນໃສ່ການກວດສອບຂໍ້ກຳນົດກົດໝາຍ, ຫຼັກການ ຫຼື ທິດສະດີກົດໝາຍ ເພື່ອທົດສອບຄວາມຈະແຈ້ງ, ຄວາມສອດຄ່ອງ ແລະ ຄວາມກົມກຽວຂອງກົດໝາຍ/ລະບົບກົດໝາຍ ໃນບາງດ້ານ ແລະ ນະໂຍບາຍທີ່ຮອງຮັບ. ຕົວຢ່າງ: ກໍລະນີດັ່ງກ່າວສາມາດເຮັດໄດ້ໂດຍການປະເມີນວ່າກົດໝາຍ ກ່ຽວກັບປະເດັນໃດໜຶ່ງ ໄດ້ປະຕິບັດຕາມກອບທາງດ້ານກົດໝາຍທີ່ເປັນກົດເກນ ຫຼື ບໍ່ (ເຊັ່ນ: ຫຼັກການພື້ນຖານທີ່ ໄດ້ກຳນົດໄວ້ຢູ່ໃນ ລັດຖະທຳມະນູນ, ໜຶ່ງ ຫຼື ຫຼາຍຫຼັກການທາງດ້ານກົດໝາຍ, ສິນທິສັນຍາສາກົນສະເພາະໃດໜຶ່ງ ແລະ ອື່ນໆ). ຫຼັກການທາງດ້ານກົດໝາຍ” ມີບົດບາດສຳຄັນຢູ່ສອງດ້ານ ຄື: ໃນດ້ານໜຶ່ງກຳນົດທິດທາງສຳລັບການ ກຳນົດເຫດຜົນຂອງນັກກົດໝາຍ ແລະ ໃນອີກດ້ານໜຶ່ງ ໃຊ້ເປັນບ່ອນກຳນົດທິດທາງໃນ “ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາ ສາດທາງດ້ານຫຼັກທິດສະດີ.”⁶

ການດຳເນີນການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ ຖືເປັນການປະຕິບັດສ່ວນໜຶ່ງຂອງຂະບວນການປະຕິຮູບກົດໝາຍ ຊຶ່ງໝາຍວ່າ ການສະເໜີໃຫ້ມີການປັບປຸງກົດໝາຍຕໍ່ກັບບັນຫາໃດໜຶ່ງ ໂດຍການສ້າງຂໍ້ສະເໜີສະເພາະ. ໃນກໍລະນີດັ່ງກ່າວ, ອາດເບິ່ງເນື້ອໃນຂອງກົດໝາຍເອງ (ເຂົ້າໃຈປະຫວັດຄວາມເປັນມາ ຫຼື ສະພາບທາງດ້ານສັງຄົມ) ຫຼື ວິທີການທີ່ປະເທດອື່ນໆນຳໃຊ້ ເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາໃນລັກສະນະດຽວກັນ (ວິທີການປຽບທຽບກົດໝາຍ).

ຈຸດປະສົງຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້ອາດມີການປະສົມປະສານ ແລະ ໃນພາກປະຕິບັດຕົວຈິງ ມີການປະສົມປະສານແທ້. ບົດຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍມັກຈະນຳໃຊ້ການກຳນົດ ແລະ ການວິເຄາະກົດໝາຍກ່ຽວກັບປະເດັນໃດໜຶ່ງ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ຊີ້ແນະນຳ (ເພື່ອບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍໃຫ້ມີປະສິດທິຜົນສູງກວ່າເກົ່າ ຫຼື ເພື່ອປ່ຽນກົດໝາຍ). ຕົວຢ່າງ: ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດໃນຫົວຂໍ້ກ່ຽວກັບ “ການປົກປ້ອງສິດທິຂອງ ‘ຜູ້ປ່ວຍ’ ຢູ່ ສປປ ລາວ” ກ່ອນອື່ນຕ້ອງໄດ້ຊອກຫາກົດໝາຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ແລະ ສິດທິທີ່ປະຕິບັດຕໍ່ຜູ້ປ່ວຍ. ຫຼັງຈາກນັ້ນ, ແມ່ນດຳເນີນການວິເຄາະກົດໝາຍເຫຼົ່ານັ້ນ. ການວິເຄາະອາດລວມເອົາການຄົ້ນຄວ້າ “ສິດທິໃນລະດັບສາກົນ” ທີ່ກຳນົດໄວ້ໃນສິນທິສັນຍາສາກົນ ເພື່ອປະເມີນກອບທາງດ້ານກົດໝາຍຂອງ ສປປ ລາວ ທຽບໃສ່ກອບຂອງກົດໝາຍສາກົນ. ສຸດທ້າຍ, ຢູ່ໃນບົດຄົ້ນຄວ້າອາດມີພາກໜຶ່ງທີ່ລວມເອົາບັນດາຂໍ້ຊີ້ແນະ ເພື່ອປັບປຸງກອບທາງດ້ານກົດໝາຍຂອງ ສປປ ລາວ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ກັບບັນຫາດັ່ງກ່າວ. ອາດຈະເລືອກໃຊ້ວິທີການອື່ນໆ ເຊັ່ນ ການນຳໃຊ້ວິທີການຂອງກົດໝາຍປຽບທຽບ. ຄວາມຈິງແລ້ວ, ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍມີຫຼາຍວິທີການຄົ້ນຄວ້າຕໍ່ກັບຫົວຂໍ້ໜຶ່ງ ແລະ ມີຫຼາຍວິທີການ ໃນການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ.

1.3 ປະເພດການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດ

ຄວາມຫຼາກຫຼາຍໃນການດຳເນີນການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດ - ໃນທຸກຂົງເຂດວິຊາການ ເຖິງແມ່ນວ່າຫົວຂໍ້ການຄົ້ນຄວ້າອາດມີລັກສະນະກວມລວມ (ເຊັ່ນ: ໃນວິຊາຟີຊິກສາດ ຫຼື ວິສະວະກຳສາດ) “ຄວາມແຕກຕ່າງທາງດ້ານພູມິສາດຂອງບັນດາສາຂາວິຊາອາດຍັງມີການສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນວິທີການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດ “ລັກສະນະທີ່ຍິ່ງ

⁶ ການຄົ້ນຄວ້າຫຼັກການທາງກົດໝາຍ ສາມາດ ເບິ່ງ ພາກທີ 1.3.1.

ຊື່ຂອງສັງຄົມໃດໜຶ່ງ ເຊັ່ນ: ລະບົບການສຶກສາ ຫຼື ລະດັບການຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານເສດຖະກິດຂອງສັງຄົມນັ້ນ.⁷ ຢູ່ ສປປ ລາວ, ໄທ, ສປ. ຈີນ, ປະເທດຍີ່ປຸ່ນ ຫຼື ປະເທດສິງກະໂປ ຫຼື ລວມທັງ ປະເທດລຸກຊຳບວກ, ປະເທດຝລັ່ງ, ປະເທດເຢຍລະມັນ ຫຼື ປະເທດອັງກິດ, ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດ ຈະບໍ່ປະຕິບັດແບບດຽວກັນ. ປະເພນີທາງກົດໝາຍ ມີ ຄວາມແຕກຕ່າງຕາມທີ່ຕັ້ງທາງພູມິສາດ ແລະ ເວລາ.⁸ ຄວາມແຕກຕ່າງຂອງແຕ່ລະປະເທດສ່ວນໜຶ່ງສາມາດອະທິບາຍໄດ້ຈາກລັກສະນະພາຍໃນຂອງ ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດ ໃນຂົງເຂດຂອງກົດໝາຍທີ່ສອດຄ່ອງແຕ່ກັບບາງວັດທະນະທຳທາງດ້ານກົດໝາຍ ແລະ ຍັງບໍ່ເປັນລັກສະນະສາກົນ.

ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ລະບຽບການພາຍໃນລັດຍັງເປີດຕໍ່ກົດໝາຍສາກົນ ແລະ ໄດ້ຮັບອິດທິພົນຈາກກົດໝາຍສາກົນ ຫຼື ລະບົບກົດໝາຍຂອງຕ່າງປະເທດ. ສິ່ງນີ້ພາໃຫ້ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍມີລັກ ສະນະ ຂ້າມຊາດ ແລະ ມີລັກສະນະປຽບທຽບຫຼາຍກວ່າເມື່ອກ່ອນ ແລະ ເຫັນໄດ້ຈາກການຕີພິມບົດນັບມື້ນັບຫຼາຍ ໃນ ວາລະສານສາກົນທີ່ລົງເລິກສະເພາະໃສ່ຂົງເຂດກົດໝາຍສາກົນ ຫຼື ກົດໝາຍປຽບທຽບ.⁹ ອາຈານຈະມີຄວາມ ກົດດັນ ນັບມື້ນັບຫຼາຍ ເພາະຕ້ອງໄດ້ຕີພິມບົດເປັນພາສາອັງກິດ ລົງໃນວາລະສານສາກົນ ຊຶ່ງເປັນວິທີການປະເມີນ ການ ປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງອາຈານ ແລະ ເປັນບ່ອນອີງສຳລັບການເລື່ອນຊັ້ນຕຳແໜ່ງໃນ ລະດັບ ມະຫາວິທະຍາໄລ. ເຖິງ ແມ່ນວ່າແຕ່ລະປະເທດຈະມີວິທີທີ່ແຕກຕ່າງກັນໃນການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດກໍຕາມ, ແຕ່ກໍມີຄວາມເປັນເອກະ ພາບ ກ່ຽວກັບອົງປະກອບຫຼັກຂອງການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດ ໂດຍສະເພາະ ກ່ຽວກັບການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດຫຼັກ ການ ທາງດ້ານກົດໝາຍ ທີ່ເປັນວິທີການທີ່ມີການນຳໃຊ້ຫຼາຍກວ່າໝູ່ໃນການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ ໃນ ທົ່ວໂລກ. ໃນດ້ານນໜຶ່ງ ແມ່ນການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດຫຼັກການທາງ ດ້ານກົດໝາຍ ແລະ ໃນອີກດ້ານໜຶ່ງຄື ການ ຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດໃນ ຫຼາຍໆສາຂາວິຊາທີ່ອະທິບາຍຢູ່ຂ້າງລຸ່ມນີ້.

1.3.1 ການຄົ້ນຄວ້າຕາມຫຼັກກົດໝາຍ

ການຄົ້ນຄວ້າຕາມຫຼັກກົດໝາຍ (Doctrinal legal research) ຊຶ່ງບາງຄັ້ງເອີ້ນ ວ່າ “black letter law” ຫຼື ການຄົ້ນຄວ້າເຫດຜົນທາງກົດໝາຍ ຫຼື “ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງກົດໝາຍ ແບບດັງເດີມ” ຫຼື “ການຄົ້ນ ຄວ້າ ວິທະຍາສາດທາງກົດໝາຍແບບເກົ່າ” ທີ່ສາມາດກຳນົດເປັນການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທີ່ມີຈຸດປະສົງແນໃສ່ໃນ ການ ນຳສະເໜີບັນດາລະບຽບການທີ່ຄຸ້ມຄອງຂົງເຂດກົດໝາຍໃດໜຶ່ງ ຫຼື ອົງການໃດໜຶ່ງ ແລະ ວິເຄາະສາຍກ່ຽວ ພັນ

⁷ Tony Becher, ຊຸມຊົນ ແລະ ອານາເຂດການຮຽນການສອນ. ການສອບຖາມທາງສະຕິປັນຍາ ແລະ ວັດທະນະຂອງສາຂາວິຊາ *Academic Tribes and Territories: Intellectual enquiry and the culture of disciplines* (Buckingham: Open University Press, 1989), 21-22.

⁸ ໃນການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ ມີວິທີປະຕິບັດທີ່ ເປັນປະເພນີທີ່ແຕກຕ່າງ (ເຊັ່ນ: ລະບົບກົດໝາຍປະມວນ ແລະ ລະບົບກົດໝາຍປະເພນີ) ແລະ ທິດສະດີກ່ຽວກັບວິທະຍາສາດກົດໝາຍທີ່ ແຕກຕ່າງໃນປະຫວັດສາດຂອງມວນມະນຸດ: ວິທະຍາສາດທາງດ້ານຈະລິຍະທຳທີ່ດີ ກົດໝາຍປະເພນີທຳມະຊາດ) ຊຶ່ງເປັນສາຂາວິຊາທີ່ແນ່ໃສ່ຄົ້ນຫາເຈດຕະນາລິມະຂອງຜູ້ສ້າງກົດໝາຍ, ເປັນຫົວຂໍ້ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບຫຼາຍ ສາຂາ ວິຊາ (ກົດໝາຍໃນບໍລິບົດ), ເປັນວິທະຍາສາດສັງຄົມ (ການຄົ້ນຄວ້າດ້ານກົດໝາຍທີ່ເປັນວິຊາປະຕິບັດ), ແລະ ອື່ນໆ. ເພື່ອຊອກຂໍ້ມູນ ເພີ່ມ ເຕີມໃຫ້ສຶກສາຕື່ມ “ປະເພນີທາງດ້ານກົດໝາຍຢູ່ໃນໂລກ. ຄວາມຫຼາກລາຍໃນກົດໝາຍ *Legal Traditions of the World. Sustainable Diversity in Law*, ຊຸດທີ 5, ເບິ່ງ Patrick Glenn 5th ed. (Oxford: Oxford University Press, 2014).

⁹ ໃຫ້ເບິ່ງຕົວຈິງໃນສະພາບຂອງທະວີບອາຊີ: ວາລະສານກົດໝາຍປຽບທຽບຂອງອາຊີ, ວາລະສານອາຊີກ່ຽວກັບກົດໝາຍ ແລະ ສັງຄົມ, ວາ ລະສານກົດໝາຍສາກົນຂອງອາຊີ, ວາລະສານກ່ຽວກັບການດ້ານການສໍ້ລາດບັງຫຼວງ ຫຼື ວາລະສານສາກົນກ່ຽວກັບພະລັງງານໄຟຟ້າ ນໍ້າຕົກ ແລະ ເຂື່ອນ.

ລະຫວ່າງລະບຽບການເຫຼົ່ານັ້ນ, ອະທິບາຍຂົງເຂດທີ່ພົບຄວາມຫຍຸ້ງຍາກ ເພື່ອແກ້ ໄຂສິ່ງທີ່ບໍ່ຈະແຈ້ງ ແລະ ຊ່ອງ ຫວ່າງຂອງກົດໝາຍທີ່ມີ ແລະ ສາມາດພະຍາກອນການພັດທະນາກົດໝາຍໃນຕໍ່ໜ້າ.¹⁰ ການຄົ້ນຄວ້າຫຼັກກົດໝາຍ ແມ່ນການຄົ້ນຄວ້າວ່າມີກົດໝາຍໃດແດ່ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບປະເດັນໃດໜຶ່ງ ໂດຍການນຳໃຊ້ຂະບວນການຄົ້ນຄວ້າ ເພື່ອ ກຳນົດ, ວິເຄາະ ແລະ ສັງເກດເນື້ອໃນຂອງກົດໝາຍ. ການຄົ້ນຄວ້າຄົ້ນຄວ້າຫຼັກກົດໝາຍ ແມ່ນການຄົ້ນຄວ້າຢູ່ກັບທີ່ ໂດຍເນັ້ນໃສ່ການອ່ານ ແລະ ວິເຄາະແຫຼ່ງຂໍ້ມູນປະຖົມມະພູມ (ເຊັ່ນ: ບັນດານິຕິກຳ ແລະ ກົດໝາຍທີ່ມາຈາກຄຳຕັດ ສິນຂອງສານ (Case law)) ແລະ ຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມ ຫຼື ຂໍ້ມູນຂັ້ນສອງ (ເຊັ່ນ: ປຶ້ມ, ວາລະສານ, ວັດຈະນານຸກົມ ກ່ຽວ ກັບກົດໝາຍ).¹¹

ໜ້າທີ່ຕົ້ນຕໍຂອງການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດຫຼັກກົດໝາຍ ແມ່ນການຕີຄວາມໝາຍຄືກັນກັບສາຂາວິຊາອື່ນໆ ເຊັ່ນ: ການສຶກສາທິດສະດີ ຫຼື ວັນນະຄະດີ ຫຼື ການສຶກສາປະຫວັດສາດ. ໃນການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດຫຼັກກົດ ໝາຍ , ຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າມັກຕິດພັນກັບການຊອກຫາຄວາມໝາຍທີ່ຊັດເຈນ ແລະ ຂອບເຂດ ຂອງລະບຽບການທາງ ດ້ານ ກົດໝາຍ, ຫຼັກການທາງດ້ານກົດໝາຍ ແລະ/ຫຼື ແນວຄວາມຄິດທາງດ້ານກົດໝາຍ. ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດ ທາງ ຫຼັກກົດໝາຍ ກຳນົດໜ້າທີ່ນັກຄົ້ນຄວ້າໃນການສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບເອກະສານອ້າງອີງ. ຈາກທີ່ກ່າວມາ, ຫົວຂໍ້ ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດຈະເນັ້ນໃສ່ກົດໝາຍສະເພາະໃດໜຶ່ງ (ຕົວຢ່າງ: “ການວິເຄາະການປະຕິຮູບປະມວນ ກົດໝາຍອາຍາ” ຫຼື “ປະມວນກົດໝາຍແພ່ງ ປີ 2018”) ຫຼື ກ່ຽວກັບຂໍ້ບັນຍັດສະເພາະໃດໜຶ່ງ (ຕົວຢ່າງ: “ບົດສຶກສາ ກ່ຽວ ກັບ ມາດຕາ 1 ຂອງ ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍ ການສ້າງນິຕິກຳ ປີ 2012” ຫຼື “ການວິເຄາະ ມາດຕາ 201 ຂອງ ປະມວນກົດ ໝາຍແພ່ງ ປີ 2021 ກ່ຽວກັບການຮັບເອົາເດັກນ້ອຍມາລ້ຽງເປັນ ລູກບຸນທາ”) ຫຼື ຫຼັກການທາງດ້ານ ກົດໝາຍ (ຕົວຢ່າງ: “ຫຼັກການການບໍ່ມີຜົນຢ້ອນຫຼັງຂອງກົດໝາຍ”) ຫຼື ເນື້ອໃນ ຫຼື ແນວຄວາມຄິດທາງດ້ານກົດ ໝາຍ (ຕົວຢ່າງ: “ແນວຄວາມຄິດກ່ຽວກັບຄວາມເປັນລະບຽບຮຽບຮ້ອຍ ຂອງສັງຄົມ” ໃນກົດໝາຍຂອງ ສປປ ລາວ” ຫຼື “ແນວຄວາມຄິດກ່ຽວ ກັບການລະເລີຍ” ຫຼື “ແນວຄວາມຄິດ ກ່ຽວກັບຄວາມພໍດີພໍ່າມໃນກົດໝາຍຂອງ ສປປ ລາວ”) ແລະ ຫົວຂໍ້ ອື່ນໆ.

ຄຸນລັກສະນະອີກອັນໜຶ່ງ ຂອງການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ ແມ່ນການໄຕ້ແຍ້ງ¹² ໂດຍແນ ໃສ່ການສະໜອງເຫດຜົນທາງດ້ານກົດໝາຍບົນພື້ນຖານ ເຫດຜົນທາງກົດໝາຍ. ນັກຄົ້ນຄວ້າຈະວາງໂຕໃຫ້ຢູ່ໃນ ລະບົບກົດໝາຍ ແລະ ສະແດງທັດສະນະຄືກັນກັບເປັນຜູ້ພິພາກສາ ຫຼື ຜູ້ສ້າງກົດໝາຍ ໂດຍນຳໃຊ້ການອ້າງເຫດຜົນ

¹⁰ Terry Hutchinson, ການຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ຂີດຂຽນໃນສາຂາກົດໝາຍ, 3rd ed. (Pymont, New South Wales: Lawbook Co., 2010), 7.

¹¹ ຫາກໍ່ອ້າງ.

¹² ເຫດຜົນທາງກົດໝາຍ, ອ່ານຜົນງານຂອງ Michael Evan Gold, *A Primer on Legal Reasoning*, Ithaca (New York: ILR Press, 2018). <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=1728003&site=eds-live>. ເຮົາ ສາມາດສັງລວມການນຳສະເໜີເຫດຜົນທາງກົດໝາຍຕາມສູດ IRAC I (ຈາກຄຳວ່າ Issue) ຄື ບາດກ້າວຫາອິດ: ຊອກຫາບັນຫາທີ່ ຕ້ອງໄດ້ ແກ້ໄຂ; R (ຈາກຄຳວ່າ Rules) ເປັນບາດກ້າວທີ່ສອງ ຄື ລະບຽບການ ເພື່ອກຳນົດວ່າຈະນຳໃຊ້ກົດໝາຍໃດກັບບັນຫາ; A (ຈາກ ຄຳວ່າ Analysis) ຄືບາດກ້າວທີສາມ: ປະຕິບັດກົດລະບຽບໃດ ຕໍ່ກັບຂໍ້ເທັດຈິງ/ປະເດັນ ໂດຍມີການປຶກສາ ກ່ຽວກັບວິທີ ແລະ ເປັນຫຍັງ ຈຶ່ງຕ້ອງ ປະຕິບັດກົດໝາຍໃນລັກສະນະນີ້ ເພື່ອມີຂໍ້ສະຫຼຸບ; C (ຈາກຄຳວ່າ Conclusion): ຄືບາດກ້າວທີສີ່: ແກ້ໄຂບັນຫາໂດຍມີຄາຄອບ ໂຈດ. ເບິ່ງ ຕົວຢ່າງ Wikimand, “IRAC,” *Wikiwand*, accessed October 10, 2021. <https://www.wikiwand.com/en/IRA>; Touro Law Center, “Learning to Work with IRAC,” *Academic Development Program. Touro Law Center*, accessed 10 October 2021. <https://www.tourolaw.edu/ADP/StudySkills/IRAC.aspx>; or California State University Northridge, “Using the I-R-A-C structure in writing exam answers,” *California State University Northridge*, accessed 10 October 2021, https://www.csun.edu/sites/default/files/IRAC%20ANALYSIS_Saunders.pdf.

ທາງດ້ານກົດໝາຍ ແລະ ຂອບນິຕິກຳ (ຄືກັນກັບກົດໝາຍ) “ເພື່ອແກ້ໄຂຄະດີໃດໜຶ່ງ” ແລະ ສະເໜີທາງເລືອກເພື່ອ ບັນລຸຜົນຮັບ.

ວິທີການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດຫຼັກກົດໝາຍ ສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈພາຍໃນກ່ຽວກັບປະກົດການທາງດ້ານກົດ ໝາຍ: ວິທີການຄົ້ນຄວ້ານີ້ຈະເບິ່ງທີ່ວິທີການນຳໃຊ້ກົດໝາຍຕາມລະບຽບທາງດ້ານກົດໝາຍ ແຕ່ບໍ່ແມ່ນການນຳໃຊ້ ກົດ ໝາຍໃນຊີວິດຕົວຈິງ (“ກົດໝາຍທີ່ຂຽນໄວ້ໃນຕຳລາ” ທຽບໃສ່ “ກົດໝາຍຕາມສະພາບຕົວຈິງ”).¹³

ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ບົດບາດຂອງຫຼັກກົດໝາຍ ບໍ່ແມ່ນເປັນພຽງແຕ່ການພັນລະນາກົດໝາຍ ແລະ ກົດ ໝາຍ ທີ່ມາຈາກຄຳຕັດສິນຂອງສານເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງມີບົດບາດອັນສຳຄັນໃນການຈັດລະບົບນຳໃຊ້ກົດໝາຍ: ຫຼັກກົດ ໝາຍ ຈະຊ່ວຍກຳໄດ້ ເຖິງຄວາມສະຫລັບຊັບຊ້ອນຂອງກົດໝາຍ (ລະບຽບການ ແລະ ຄຳຕັດສິນຄະດີພັນງ ສະບັບ) ໂດຍ ການພັນລະນາກົດໝາຍຢ່າງເປັນລະບົບ ແລະ ດ້ວຍເຫດນີ້ ຈຶ່ງກຳນົດເຫດຜົນຂອງກົດໝາຍ ແລະ ເຮັດໃຫ້ກົດ ໝາຍ ມີຄວາມໝັ້ນທ່ຽງ ແລະ ສາມາດນຳໃຊ້ຕໍ່ໄປໄດ້. ໃນການປະຕິບັດທີ່ເປັນລະບົບ, ການຄົ້ນຄວ້າຫຼັກກົດສະດີ ລວມເອົາ ການວິເຄາະ ແລະ ສັງເກດຢ່າງເລິກເຊິ່ງ ແລະ ກຳນົດຄວາມກ່ຽວພັນລະຫວ່າງອົງປະກອບ ຕ່າງໆຂອງນິຕິກຳ ແລະ ເນື້ອໃນທົດສະດີ ແລະ ລວມເອົາສິ່ງທ້າທາຍຂອງການດຶງເອົາຫຼັກການທີ່ໄປຈາກຂໍ້ມູນປະຖົມມະພຸມທີ່ນຳມາ ກວດ ສອບ.¹⁴

ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດຫຼັກກົດໝາຍ ສັງລວມເອົາອົງປະກອບຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງເຂົ້າກັນ ໂດຍມີຈຸດປະ ສົງ ເພື່ອແກ້ໄຂຄວາມບໍ່ສອດຄ່ອງລະຫວ່າງບັນດາແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທີ່ຂັດກັນ.¹⁵ ໜ້າທີ່ສຳຄັນຂອງຫຼັກກົດໝາຍໃນລະບົບ ກົດໝາຍແມ່ນຊ່ວຍສ້າງຄວາມກົມກຽວໂດຍຜ່ານການຄົ້ນຄວ້າຫຼັກກົດໝາຍ ເພື່ອຮັກສາກົດໝາຍໃຫ້ມີຄວາມແນ່ ນອນ ແລະ ສາມາດຄາດຄະເນລ່ວງໜ້າໄດ້ ພ້ອມທັງຮັບປະກັນວ່າ ການຕັດສິນຄະດີແບບດຽວກັນດ້ວຍວິທີການອື່ນ ດຽວກັນ.¹⁶ ດັ່ງນັ້ນ, ຫຼັກກົດໝາຍ ຈຶ່ງມີບົດບາດສຳຄັນໃນການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ແກ່ ການສ້າງລັດທີ່ປົກຄອງ ດ້ວຍກົດໝາຍ.

ວິທີການແບບ “black letter law” ຍັງເປັນວິທີການທີ່ມີການນຳໃຊ້ໃນການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງ ດ້ານ ກົດໝາຍໃນທົ່ວໂລກ. ເຈົ້າຂອງຜົນງານການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດໜຶ່ງກ່າວວ່າ: “ຫຼາຍຄົນມີຄວາມສາມາດໃນ ການ ຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທີ່ມີຄຸນນະພາບ ຊຶ່ງເປັນຄຸນລັກສະນະອັນພື້ນເດັ່ນທີ່ສຸດຂອງນັກວິຊາການກົດໝາຍ ຫຼື ນັກ ກົດ ໝາຍທີ່ດີ. ດັ່ງນັ້ນ, ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດຫຼັກກົດໝາຍ ຈຶ່ງຖືເປັນຄື “ນ້ຳນົມແມ່ຂອງຜູ້ສຶກສາເປັນນັກກົດ ໝາຍ” ແລະ ເປັນວິທີການທີ່ນັກສຶກສາຮຽນຮູ້ວິທີຄິດແບບນັກກົດໝາຍ ແລະ ຍັງເປັນກະດູກສັນຫຼັງຂອງວິທະຍາ ສາດກົດ ໝາຍອີກດ້ວຍ. ປະເດັນດັ່ງກ່າວຖືກຍືນຍັນຈາກການທົບທວນຫຼາຍໆແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທາງດ້ານກົດໝາຍທີ່ນຳໜ້າ ກ່ຽວກັບ

¹³ ກົງກັນຂ້າມກັບ ວິທີການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານສັງຄົມທີ່ສຸມໃສ່ “ກົດໃນບຸລີບົດ” ຫຼື ຍັງເອີ້ນວ່າ “ກົດໝາຍທີ່ພາກປະຕິບັດ” (ທັດສະນະຈາກ ພາຍນອກ) ເບິ່ງ ພາກທີ 1.3.2 ຕໍ່ໄປ.

¹⁴ ສະພາຄະນະບໍດີພາກວິຊາກົດໝາຍຂອງອົດສະຕາລີ, ບົດຖະແຫຼງຂອງສະພາກ່ຽວກັບທຳມະຊາດຂອງການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 12 ຕຸລາ 2021, <https://cald.asn.au/wp-content/uploads/2017/11/cald-statement-on-the-nature-of-legal-research-20051.pdf>.

¹⁵ Smits, Jan M., “ຫຼັກການທາງກົດໝາຍແມ່ນຫຍັງ? ໃນເປົ້າໝາຍ ແລະ ວິທີຄົ້ນຄວ້າຫຼັກການທາງກົດໝາຍ: ໃນການຄິດຄືນ ການ ຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ: ການສືບທອນຂ້າມມະຫາສະໝຸດອັດລັງຕິກ ed. Rob van Gestel, Hans-W. Micklitz & Edward L. Rubin (New York: Cambridge University Press 2017), 207-228, ສາມາດເຂົ້າເບິ່ງຂໍ້ມູນໄດ້ທີ່: SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2644088> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2644088>.

¹⁶ ຫາກອ້າງ.

ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ¹⁷ ທີ່ມີເນື້ອໃນສ່ວນໃຫຍ່ ເວົ້າເຖິງການກຳນົດ ແລະ ວິເຄາະຂໍ້ ມູນທີ່ເປັນ ຂໍ້ເທັດຈິງ ແລະ ປະເດັນທາງກົດໝາຍອັນເປັນເນື້ອໃນ ທາດແທ້ຂອງການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດຫຼັກກົດ ໝາຍ.¹⁸

ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ, ວິທີການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດຫຼັກກົດໝາຍຖືເປັນເງື່ອນໄຂອັນພື້ນຖານ ເພື່ອດຳເນີນ ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດໃນຫຼາຍສາຂາວິຊາ.

1.3.2 ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍໃນຫຼາຍສາຂາວິຊາ

ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດໃນຫຼາຍສາຂາວິຊາ (Multidisciplinary research) ໝາຍເຖິງການປະສົມ ປະສານລະຫວ່າງສອງ ຫຼື ຫຼາຍສາຂາວິຊາ. ການອາໃສສາຂາວິຊາອື່ນສາມາດເປັນວິທີການຊ່ວຍ ແລະ ເພີ່ມເຕີມໃສ່ ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ ໃນເມື່ອຄຳຕອບຕໍ່ບັນຫາທີ່ກຳນົດຢູ່ໃນຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າບໍ່ສາມາດອີງ ໃສ່ແຕ່ການວິເຄາະຕົວບົດລະບຽບກົດໝາຍຢ່າງດຽວ ຫຼື ບໍ່ກ່ຽວຂ້ອງແຕ່ການໃຫ້ຄວາມໝາຍ ຫຼື ການຕີຄວາມທີ່ ຊັດເຈນຂອງກົດໝາຍເທົ່ານັ້ນ. ໃນກໍລະນີແບບນີ້, ຄຳຕອບຂອງຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າບໍ່ສາມາດໄດ້ຈາກການນຳໃຊ້ວິທີ ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດແບບດັ່ງເດີມ. ນັກຄົ້ນຄວ້າອາດຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ນຳເອົາວິທີການຄົ້ນຄວ້າຫຼາຍສາຂາວິຊາ ມາ ປະສົມປະສານວິທີການຂອງສາຂາກົດໝາຍ ແລະ ວິທີການທີ່ບໍ່ແມ່ນຂອງສາຂາກົດໝາຍ. ການຄົ້ນຄວ້າໃນຫຼາຍ ສາຂາວິຊາ ເປັນປະເພດການຄົ້ນຄວ້າທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບໜຶ່ງ ຫຼື ຫຼາຍສາຂາວິຊາ. ຍົກຕົວຢ່າງ: ກົດໝາຍສາມາດປະສົມ ປະສານກັບສາຂາວິຊາມະນຸດສາດ ເຊັ່ນ: ວິຊາປັດຊະຍາ, ວັນນະຄະດີ ຫຼື ປະຫວັດສາດ ຫຼື ສ່ວນໜຶ່ງທີ່ປະຕິບັດຂອງ ສາຂາວິຊາວິທະຍາສາດສັງຄົມ ເຊັ່ນ: ຈິດຕະວິທະຍາ, ເສດຖະສາດ, ລັດຖະສາດ ຫຼື ສັງຄົມສາດ.

ວິທີການແບບສະເພາະ ທີ່ປະສົມປະສານກັບ ວິທີການຄົ້ນຄວ້າຫຼັກການທາງດ້ານກົດໝາຍຂຶ້ນກັບສາຂາວິ ຊາທີ່ຖືກເລືອກ ແລະ ນັກຄົ້ນຄວ້າຈຳເປັນຕ້ອງຢືມວິທີການທີ່ຖືກນຳໃຊ້ໃນສາຂາວິຊາອື່ນທີ່ບໍ່ແມ່ນສາຂາກົດໝາຍ.

ການນຳໃຊ້ ວິທະຍາສາດສັງຄົມ ເຂົ້າໃນການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍທີ່ເອີ້ນປະຈຳ ເຊັ່ນ: “ການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ ແລະ ສັງຄົມ” ຫຼື “ການຄົ້ນຄວ້າກົດໝາຍແບບປະຕິບັດ” ອາດສາມາດອະທິບາຍ ວ່າ ລະບົບກົດໝາຍໃນຕົວຈິງ ເປັນຄືແນວໃດ ໂດຍການສະແດງໃຫ້ເຫັນຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງການພັນລະນາ (ກົດ ໝາຍທີ່ຂຽນໄວ້ໃນ ປຶ້ມຕຳລາ) ແລະ ຂະບວນການທາງກົດໝາຍ ແລະ ຕຸລາການ ທີ່ຂຽນໄວ້ໃນເອກະສານ ແລະ ສະພາບຄວາມເປັນຈິງ ໃນແຕ່ລະວັນ (“ກົດໝາຍໃນສະພາບການຕົວຈິງ”). ການຄົ້ນຄວ້າກົດໝາຍແບບປະຕິ ບັດ

¹⁷ ຫາກໍ່ອ້າງ.

¹⁸ Chui Wing Hong, “ການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍແບບປະລິມານ,” *ວິທີຄົ້ນຄວ້າ ສຳລັບກົດໝາຍ* ed. Mike McConville and Chui Wing Hong (Edinburgh: EUP, 2017), 49. ເຈົ້າຂອງປຶ້ມຄູ່ມືສະບັບນີ້ ໄດ້ຄົ້ນຄວ້າປຶ້ມຫຼາຍຫົວ ກ່ຽວກັບການຄົ້ນ ຄວ້າທາງດ້ານ ກົດໝາຍກ່ອນກະກຽມຂຽນພາກນີ້. ຕົວຢ່າງ ໃຫ້ເບິ່ງປຶ້ມຂອງ Steve Barber and Mark McCormick, *ການຄົ້ນຄວ້າ ທາງດ້ານກົດໝາຍ* (New York: Delmar Publishers, 1996); David Stott, *ການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ*, 2nd ed. (London: Cavendish, 1999); Bruce Bott & Ruth Talbot-Stokes, *Nemes and Coss’ ການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດ ໝາຍທີ່ມີປະສິດທິພາບ*, 3rd ed. (London: Sweet & Maxwell, 2012); Robert Watt, *ການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ ແບບກະທັດຮັດ*, 6th ed. (Annandale, New South Wales: Federation Press, 2009); Peter Cane and Herbert M. Kritzer (eds), *ຄູ່ມືຂອງອອກ ຟອດກ່ຽວກັບການຄົ້ນຄວ້າທາງ ດ້ານກົດໝາຍແບບປະຕິບັດ* (Oxford: Oxford University Press, 2010).

ກວມເອົາ ການສຶກສາອົງການ, ລະບຽບການ, ຂັ້ນຕອນ, ແລະ ບຸກຄະລາກອນໃນຂົງເຂດກົດໝາຍ ເພື່ອສ້າງ ຄວາມເຂົ້າໃຈວ່າບຸກຄະລາກອນມີການດຳເນີນງານ ແລະ ມີຜົນດີແນວໃດ.¹⁹

ວິທີການດັ່ງກ່າວ ອາດສອດຄ່ອງເປັນພິເສດ ເພື່ອເບິ່ງປະເດັນຕ່າງໆຂອງການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກົດໝາຍ. ໃນດ້ານໜຶ່ງ ຫຼາຍໆການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍແບບປະຕິບັດໄດ້ເນັ້ນໃສ່ການຊອກຫາຊ່ອງຫວ່າງລະຫວ່າງລະບຽບການ/ຂັ້ນຕອນທາງການຂອງກົດໝາຍ ແລະ ສະພາບຄວາມເປັນຈິງຂອງວິທີປະຕິບັດທາງດ້ານກົດໝາຍ (ຕົວຢ່າງ: ສິດທິຂອງທະນາຍຄວາມຝ່າຍຈຳເລີຍການດຳເນີນຄະດີອາຍາ, ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ, ຂັ້ນຕອນການແກ້ໄຂຄະດີ, ການເຈລະຈານອກສານ ແລະ ອື່ນໆ).²⁰

ການຮັບປະກັນການເຂົ້າເຖິງຂໍ້ມູນ ເປັນລັກສະນະທີ່ຫຍຸ້ງຍາກ ຂອງການຄົ້ນຄວ້າກົດໝາຍແບບປະຈັກຕາ ເນື່ອງຈາກການເຂົ້າເຖິງວຽກງານຂອງອົງການຈັດຕັ້ງໃດໜຶ່ງ ສ່ວນຫຼາຍຕ້ອງໄດ້ຮັບການອະນຸຍາດ ຫຼື ອະນຸມັດ (ເຊັ່ນ: ການອະນຸຍາດຈາກ ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕໍາຫຼວດ, ຈາກອົງການຕຸລາການ, ຈາກອົງການບໍລິຫານຄ້າຍຸມຊັງ ແລະ ອື່ນໆ). ການປະເມີນຄວາມເປັນໄປໄດ້ ຕາມສະພາບຄວາມເປັນຈິງໃນການເກັບກຳຂໍ້ມູນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງເປັນບາດກ້າວ ທີ່ສຳຄັນໃນການອອກແບບການຄົ້ນຄວ້າ ເນື່ອງຈາກອາດມີຂໍ້ຈຳກັດໃນບາງດ້ານ. ເຖິງແນວໃດກໍຕາມ, ການຄົ້ນ ຄວ້າກົດໝາຍແບບປະຈັກຕາ ໂດຍການສຶກສາໜ້າທີ່ຂອງບັນດາອົງການທາງດ້ານກົດໝາຍໃຫຍ່ໆໄດ້ປະກອບສ່ວນ ເຮັດໃຫ້ອົງການເຫຼົ່ານັ້ນເປີດກວ້າງ ແລະ ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ສັງຄົມຫຼາຍກວ່າເກົ່າ. ການເປີດກວ້າງສູ່ການຄົ້ນ ຄວ້າວິທະຍາສາດທີ່ມີຊື່ສຽງ ອາດເປັນການຊ່ວຍໃຫ້ອົງການເຫຼົ່ານີ້ ເພີ່ມທະວີຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຕົນ ຊຶ່ງສິ່ງນີ້ ເປັນອົງປະກອບຂັ້ນພື້ນຖານ ຂອງການສ້າງລັດທີ່ປົກຄອງດ້ວຍກົດໝາຍ.

ນອກນັ້ນ, ຢູ່ໃນສົງຄົມໃດໜຶ່ງ ຄື ສປປ ລາວ, ກົດໝາຍສ່ວນໃຫຍ່ທີ່ປະຊາຊົນຫຼາຍພາກສ່ວນຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ໂດຍສະເພາະໃນຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນ ເປັນແຫຼ່ງກົດໝາຍທີ່ບໍ່ເປັນລາຍລັກອັກສອນ. ການຄົ້ນຄວ້າກົດໝາຍແບບປະຕິບັດອາດຕ້ອງໄດ້ດຳເນີນຢູ່ພາກສະໜາມ ໂດຍການສຳພາດຄົນໃນຊຸມຊົນ ແລະ ອຳນາດການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນ.

ການຄົ້ນຄວ້າກົດໝາຍແບບປະຕິບັດສ່ວນຫຼາຍຈະເປັນແບບພັນລະນາ ແລະ ອະທິບາຍ. ໃນດ້ານໜຶ່ງແມ່ນແນໃສ່ການກວດສອບການປະຕິບັດຂະບວນການທາງກົດໝາຍ ແລະ ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າທຸກພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວ ຂ້ອງເຂົ້າໃຈຂະບວນການດັ່ງກ່າວ ຄືແນວໃດ ແລະ ໃນອີກດ້ານໜຶ່ງ ແມ່ນເພື່ອໃຫ້ຄຳອະທິບາຍກ່ຽວກັບປະກົດການ ທາງສົງຄົມ. ຄວາມແຕກຕ່າງຫຼັກໃນການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ ແລະ ສັງຄົມ ຄືວິທີການຄົ້ນຄວ້າແບບຄຸນນະ ພາບ ແລະ ແບບປະລິມານ.

ການຄົ້ນຄວ້າກົດໝາຍແບບຄຸນນະພາບ. ການຄົ້ນຄວ້າກົດໝາຍແບບຄຸນນະພາບ ແມ່ນອີງໃສ່ການສອບຖາມ ທີ່ມີຈຸດສຸມ ແລະ ເລິກເຊິ່ງ ໂດຍການມີການຕິດຕໍ່ພົວພັນໂດຍກົງກັບພາກສ່ວນທີ່ເປັນເປົ້າໝາຍຂອງການສຶກ

¹⁹ John Baldwin and Gwynn Davis, “ການຄົ້ນຄວ້າແບບປະຕິບັດ ໃນສາຂາກົດໝາຍ ໃນ “ຄູ່ມືຂອງອອກຟອດກ່ຽວກັບການຄົ້ນ ຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ ed. Mark Tushnet and Peter Cane (Oxford University Press, 2005), 880-899, sp. 881.

²⁰ ຫາກໍ່ອ້າງອີງຢູ່ໜ້າ 880-899 887. ເຈົ້າຂອງປຶ້ມຄູ່ມືສະບັບນີ້ອ້າງອີງໃສ່ບົດຄົ້ນຄວ້າ (ໜ້າ 886) ທີ່ດາເນີນຢູ່ ປະເທດສະຫະລັດອາເມລິກາ ທີ່ສະແດງວິທີທາງຂອງການຕັດສິນບັນຫາຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່ຕໍາຫຼວດໃນເວລາຈັບກຸມ ແລະ ກັກຂັງ ຊຶ່ງບາງຄັ້ງຂັດກັບກົດໝາຍ. ສະແດງ ໃຫ້ເຫັນວ່າ ການຕັດສິນບັນຫາໃນກອງປະຊຸມສານ ສະແດງໃຫ້ເຫັນທັດສະນະຄະຕິ ແລະ ການຕິລາຄາຂອງຜູ້ພາກສາທີ່ຮັບຟັງການຊີ້ ແຈງຄະດີ ກໍຄື ການປະຕິບັດກົດໝາຍກັບທີ່ ແລະ ຍັງສະແດງວິທີທາງໃນການຮັບຜິດຊອບຄິດຂອງທະນາຍຄວາມທີ່ສ່ວນຫຼາຍເລີ່ມຈາກ ຂັ້ນຕອນທີ່ກຳນົດໄວ້ໃນກົດໝາຍ.

ສາຄົ້ນຄວ້າ. ການຄົ້ນຄວ້າລັກສະນະນີ້ ສາມາດບັນລຸໄດ້ ໂດຍຜ່ານວິທີການ ແລະ ເຕັກນິກການເກັບກຳຂໍ້ມູນສາມແບບ ຄື: ການສຳພາດແບບເລິກເຊິ່ງ, ການສັງເກດການໂດຍກົງ ແລະ ການວິເຄາະຂໍ້ມູນທີ່ໄດ້ຈາກເອກະສານຕ່າງໆ.²¹ ຜົນໄດ້ຮັບຈະແຄບກວ່າວິທີການແບບປະລິມານ ແລະ ມີຄວາມຊັດເຈນກວ່າ ເນື່ອງຈາກວ່າການຄົ້ນຄວ້າແບບຄຸນນະພາບມີແນວໂນ້ມເນັ້ນໃສ່ຂໍ້ສັງເກດຈຳນວນໜ້ອຍ (ບຸກຄົນ ຫຼື ເຫດການ ຫຼື ເອກະສານ) ຊຶ່ງຖືວ່າເປັນ ຂໍ້ມູນ ‘ທີ່ມີຄວາມອຸດົມສົມບູນ’ ແລະ ດ້ວຍເຫດນີ້ ຈຶ່ງຄຸ້ມຄ່າກັບການສຶກສາ ແລະ ເພື່ອກວດສອບຂໍ້ມູນຢ່າງເລິກເຊິ່ງ.²² ກໍລະນີສຶກສາຫຼັກໆແລ້ວ ໃນດ້ານໜຶ່ງ ເປັນການປະສົມປະສານ ການສັງເກດການກັບການສຳພາດ ແລະ ການຄົ້ນຄວ້າເອກະສານ ແລະ ໃນອີກດ້ານໜຶ່ງເປັນການວິເຄາະເນື້ອໃນ ແລະ ວິເຄາະການສຳພາດ ຊຶ່ງຖືກນຳໃຊ້ຢ່າງກວ້າງຂວາງ ຈາກບັນດານັກຄົ້ນຄວ້າແບບຄຸນນະພາບ ເພື່ອກວດສອບປະກົດການທາງສັງຄົມ, ຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບກົດໝາຍ ແລະ ອາຊີບນັກກົດໝາຍໃນລະດັບຈຸລະພາກ. ຕົວຢ່າງ: ກໍລະນີສຶກສາທາງກົດໝາຍແບບຄຸນນະພາບກ່ຽວກັບວຽກງານຂອງທະນາຍຄວາມໃນຄະດີການຢ່າຮ້າງຢູ່ປະເທດອັງກິດ ໃນປີ 2000.²³ ຄວາມເປັນມາຂອງການຄົ້ນຄວ້ານີ້ ແມ່ນການຕັ້ງຂໍ້ສົມມຸດຖານຈຳນວນໜຶ່ງ ທີ່ມີການພິມຢ່າງກວ້າງຂວາງຈາກສື່ມວນຊົນວ່າ ທະນາຍຄວາມໃນຄະດີການຢ່າຮ້າງນຳໃຊ້ວິທີການແບບປະເຊີນໜ້າອັນສ້າງຄວາມເຄັ່ງຕຶງລະຫວ່າງຄູ່ກໍລະນີ. ການຄົ້ນຄວ້າດັ່ງກ່າວໄດ້ມີການກວດສອບການເຮັດວຽກຂອງຕົວຢ່າງທະນາຍຄວາມ 40 ຄົນ ໂດຍນຳໃຊ້ການສັງເກດການປະຕິບັດວຽກງານປະຈຳວັນຂອງເຂົາເຈົ້າ ເປັນເວລາ 14 ວັນ, ມີການສຳພາດແບບເລິກເຊິ່ງ ເພື່ອສົນທະນາກ່ຽວກັບຄະດີທີ່ມີການເລືອກເຟັ້ນລ່ວງໜ້າ ແລະ ການຄົ້ນຄວ້າເອກະສານທີ່ອີງໃສ່ບົດບັນທຶກໃນສຳນວນຄະດີ. ຂໍ້ມູນທີ່ຄົ້ນພົບບໍ່ໄດ້ສະ ໜັບສະໜູນທັດສະນະຂອງສື່ມວນຊົນ ແລະ ກົງກັນຂ້າມໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ທະນາຍຄວາມມີມາດຕະການ ເພື່ອພະຍາຍາມຫຼຸດຜ່ອນຄວາມເຄັ່ງຕຶງລະຫວ່າງລູກຄວາມ ແລະ ຊຸກຍູ້ໃຫ້ມີການເຈລະຈາກັນ. ອີງຕາມ ຜົນໄດ້ຮັບຂອງການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າແບບຄຸນນະພາບ ແລະ ຂະໜາດຂອງ ຕົວຢ່າງ ນັກຄົ້ນຄວ້າບໍ່ສາມາດອ້າງວ່າ ຂໍ້ມູນທີ່ຄົ້ນພົບສາມາດເປັນຕົວແທນໃຫ້ທະນາຍຄວາມໃນຄະດີການຢ່າຮ້າງທຸກຄົນ ຢູ່ປະເທດອັງກິດ ແຕ່ວ່າ ວິທີການຄົ້ນຄວ້າທີ່ຖືກນຳໃຊ້ນີ້ໄດ້ ເພີ່ມຄວາມເຂົ້າໃຈໃຫ້ເລິກເຊິ່ງກວ່າເກົ່າ ຊຶ່ງບໍ່ສາມາດໄດ້ຮັບຜົນແບບນີ້ ດ້ວຍວິທີການຄົ້ນຄວ້າແບບປະ ລິມານ.

ການຄົ້ນຄວ້າກົດໝາຍແບບປະລິມານ. ການຄົ້ນຄວ້າແບບປະລິມານ ແມ່ນອີງໃສ່ການນຳໃຊ້ຂໍ້ມູນທາງ ດ້ານສະຖິຕິ ເພື່ອການົດປະລິມານຂອງປະກົດການທາງສັງຄົມໃດໜຶ່ງ. ສາມເຕັກນິກຫຼັກຂອງການເກັບກຳຂໍ້ມູນທີ່ ນຳໃຊ້ມີການສຳຫຼວດ, ການທົດສອບ ແລະ ການວິເຄາະຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມ.²⁴ ໃນຂົງເຂດກົດໝາຍ, ວິທີການຄົ້ນ ຄວ້າແບບປະລິມານແມ່ນຖືກນຳໃຊ້ ສຶກສາຄົ້ນຄວ້າກ່ຽວກັບການຕົກເປັນຜູ້ເຄາະຮ້າຍ²⁵ ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ມາດຕະການສະ ກັດກັນອາຊະຍະກຳທີ່ໜ້າເຊື່ອຖື ຫຼາຍກວ່າຂໍ້ມູນທີ່ອີງໃສ່ບົດບັນທຶກທາງການຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່ຕຳຫຼວດ. ການຄົ້ນແບບນີ້ສາມາດເປັນໃນຮູບແບບການສຳຫຼວດທາງດ້ານສັງຄົມ/ຊຸມຊົນ ຊຶ່ງຖ້າວ່າມີການອອກແບບດີ (ໝາຍວ່າມີເຕັກ

²¹ Lisa Webley, “ວິທີການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍແບບປະລິມານ,” ຢູ່ບົ້ມຄູ່ມືຂອງອອກຟອດ ສຳລັບການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດ ໝາຍແບບປະຕິບັດ, ed. Peter Cane & Herbert Kritzer (Oxford University Press, 2010), 928-929.

²² ຫາກໍ່ອ້າງ, 934.

²³ ຫາກໍ່ອ້າງ, 935.

²⁴ ຫາກໍ່ອ້າງອີງ, 48-71. ຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມ ໝາຍເຖິງ ຂໍ້ມູນຂ່າວສານທາງດ້ານສະຖິຕິ ທີ່ໄດ້ມາ ເພື່ອຈຸດປະສົງອື່ນ ແລະ ນັກຄົ້ນຄວ້າອື່ນ.

²⁵ ການສຳຫຼວດ ໄດ້ຂໍເອົາຕົວແບບຂອງປະຊາຊົນທີ່ເປັນຜູ້ເຄາະຮ້າຍຂອງການກໍ່ອາດຊະຍະກຳ ໃນກຳນົດເວລາໃດໜຶ່ງ ແລະ ວ່າມີການລາຍງານຕໍ່ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕຳຫຼວດ ຫຼື ບໍ່?

ນິກການສຸ່ມພຽງພໍ ແລະ ມີຄໍາຖາມທີ່ມີສາລະເນື້ອຫາ ແລະ ໃຈ້ແຍກ) ກໍຈະສາມາດຮູ້ຈັກທັດສະນະຂອງປະຊາຊົນ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການທາງດ້ານກົດໝາຍ.²⁶ ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້ການຄົ້ນຄວ້າແບບປະລິມານ ມີຂໍ້ຈຳກັດ ໂດຍສະເພາະໃນ ການສຳຫຼວດ. ຄວາມຈິງແລ້ວ, ການສຳຫຼວດ ຈະເປັນປະໂຫຍດໃນເວລາທີ່ເນັ້ນໃສ່ ແຕ່ປະເດັນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບຂໍ້ ມູນທາງດ້ານປະສົບການ ແລະ ສາມາດໃຫ້ຄໍາຕອບໄດ້ຢ່າງມີອຳນາດ (ຈະບໍ່ມີປະໂຫຍດຖ້າຖາມປະຊາຊົນທີ່ບໍ່ຜ່ານ ປະສົບການໂດຍກົງ ແລະ ບໍ່ມີຜົນເພີ່ມເຕີມຫຍັງຈາກຄໍາເຫັນ²⁷). ດ້ວຍເຫດນີ້, ການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ-ສົງ ຄົມ ຈຶ່ງນຳໃຊ້ເຕັກນິກແບບປະສົມປະສານລະຫວ່າງແບບຄຸນນະພາບ ແລະ ແບບ ປະລິມານນັບມື້ນັບຫຼາຍ.²⁸

ການເລືອກວິທີການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ ແມ່ນຂຶ້ນກັບຫົວຂໍ້ການຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ຄໍາຖາມຄົ້ນຄວ້າ (ທີ່ ເປັນປະເດັນ ແລະ ໃນຖານະທີ່ເປັນນັກຄົ້ນຄວ້າຕ້ອງຫາຄໍາຕອບ ຊຶ່ງຕ້ອງໄດ້ປຶກສາປະເດັນຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້ ກັບອາ ຈານທີ່ ປຶກສາ. ນອກນັ້ນ, ການເລືອກວິທີການຄົ້ນຄວ້າກໍຍັງຂຶ້ນກັບຄວາມສາມາດຂອງນັກຄົ້ນຄວ້າເປັນຕົ້ນຕໍ. ເພື່ອ ດຳເນີນ ການຄົ້ນຄວ້າກົດໝາຍໃນຫຼາຍສາຂາວິຊາ, ນັກຄົ້ນຄວ້າຕ້ອງມີຄວາມຮູ້ໃນຫຼາຍກວ່າໜຶ່ງສາຂາວິຊາ ເພື່ອ ສາມາດ ດຳເນີນການຄົ້ນຄວ້າໄດ້ (ເຖິງແມ່ນວ່າ ມີການນຳໃຊ້ຂໍ້ມູນທຸກຢ່າງທີ່ບໍ່ແມ່ນນັກຄົ້ນຄວ້າເປັນຜູ້ເກັບກຳ ໂດຍກົງນັກ ຄົ້ນຄວ້າກໍຍັງຕ້ອງສາມາດຕີລາຄາ ແລະ ນຳໃຊ້ຂໍ້ມູນທີ່ມີ, ເຂົ້າໃຈວິທີການທີ່ນຳໃຊ້ ແລະ ປະເດັນ ອື່ນໆ). ນັກຄົ້ນຄວ້າ ຕ້ອງສາມາດແປຂໍ້ມູນທີ່ຄົ້ນພົບຈາກການສັງເກດການ, ການສຳພາດ ແລະ ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບບົດ ບາດໜ້າທີ່ ແລະ ຜົນ ຂອງກົດໝາຍເປັນສັບກົດໝາຍ.²⁹ ນັກຄົ້ນຄວ້າຕ້ອງໄດ້ຄຳນຶງວ່າ ການຄົ້ນຄວ້າ *ທີ່ກວມເອົາ ສາຂາວິຊາຫຼາຍເທົ່າໃດ ມັນກໍຍິ່ງມີລັກສະນະສະຫລັບຊັບຊ້ອນ ແລະ ໃຊ້ເວລາຫຼາຍເທົ່ານັ້ນ* ແລະ ຍັງຕ້ອງຄຳນຶງ ວ່າ ການຄົ້ນຄວ້າໃນຫຼາຍ ສາຂາວິຊາ ຫຼື ມຸມມອງຈາກພາຍນອກສາຂາວິຊາທີ່ເຂັ້ມຊຸ່ນຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການເຮັດວຽກ ເປັນກຸ່ມກັບນັກຄົ້ນຄວ້າທີ່ ມາຈາກຫຼາຍສາຂາວິຊາ.

²⁶ ຫາກໍ່ອ້າງ, 880-899, sp. 892.

²⁷ ຫາກໍ່ອ້າງ.

²⁸ ຕົວຢ່າງ: John Baldwin ແລະ Gwynn Davis ໄດ້ອ້າງອີງໃສ່ບົດຄົ້ນຄວ້າ ຫວ່າງບໍ່ດົນມານີ້ ປີ 2002 ກ່ຽວກັບການຕັດສິນກ່ຽວກັບ ເງິນມັດຈຳ ແລະ ການຕໍ່ລອງໃນຄະດີຂອງ Gail Kellough and Scot Wortley “ການຈ່າຍເງິນມັດຈຳ: ການຕິກລົງກ່ຽວ ກັບເງິນມັດຈຳ ແລະ ການຕໍ່ລອງເພື່ອຖະແຫຼງ ເປັນການຕັດສິນຕິກລົງທີ່ເກີນຄວາມຈຳເປັນ, ໃນວາລະສານກ່ຽວກັບອາດຊະຍະກຳວິທະຍາຂອງ ປະເທດອັງ ກິດ 42, no. 1 (Oxford: University Press, 2002), ທີ່ນຳໃຊ້ຫຼາຍໆວິທີການ ລວມທັງ ການຕິດຕາມຄະດີອາ ຍາ 1800 ຄະດີຜ່ານ ສານ ແລະ ວິທີການຄັດຄ້ານ, ການສຳພາດແບບຊ່ອງໜ້າ ກັບຜູ້ກະທຳຜິດຈຳນວນໜຶ່ງ.

²⁹ Aikaterini Argyrou, “ເອົາຄະດີເປັນກໍລະນີສຶກສາສຳລັບການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍແບບປະຕິບັດ,” *Utrecht Law Review* 13, no. 3 (2017): 95-113, sp. 97.

ພາກທີ 2: ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ

ໂດຍ: ປອ. ນ. ເປຣິນ ຊິມິງ ແລະ ຊອ. ປທ. ປາງທອງ ໄຊຍະວົງ

ການຄົ້ນຫາແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທີ່ໜ້າເຊື່ອຖື ເພື່ອສຶກສາ ແລະ ສະໜອງໃສ່ບົດວິເຄາະເປັນໜ້າກຫົວໃຈຂອງການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ. ບົດຄົ້ນຄວ້າຕ້ອງລວມເອົາ ການທົບທວນວັນນະກຳທີ່ກ່ຽວກັບຫົວຂໍ້ການຄົ້ນຄວ້າຢ່າງຖີ່ຖ້ວນ. ຢາກເຮັດໄດ້ແນວນັ້ນ, ການຄົ້ນຄວ້າດັ່ງກ່າວຄວນນຳໃຊ້ຖານຂໍ້ມູນການທາງວິຊາການທີ່ມີໃນທາງອອນລາຍ (Online) ໂດຍສະເພາະຂໍ້ມູນທີ່ມີຢູ່ຫໍສະໝຸດອີເລັກໂທນິກ (e-Library)³⁰ ພ້ອມທັງບັນດາສິ່ງພິມທີ່ມີຢູ່ຫ້ອງສະໝຸດຂອງ ມະຫາວິທະຍາໄລ. ການຄົ້ນຄວ້າຄວນຫລີກລ້ຽງການໃຊ້ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນຈາກ ວິກິພີເດຍ (Wikipedia) ແລະ ກູໂກລ (Google) ເນື່ອງຈາກເປັນແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທີ່ບໍ່ໜ້າເຊື່ອຖື. ໃນທາງດຽວກັນ, ເວລາຄົ້ນ ເຫັນເອກະສານອ້າງອີງໃດໜຶ່ງທຸກຄັ້ງຕ້ອງພະຍາຍາມຊອກຫາແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທີ່ເປັນຕົ້ນສະບັບ ແລະ ອ້າງອີງໃສ່ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ ຕົ້ນສະບັບ ເພື່ອຮັບປະກັນໄດ້ວ່າແຫຼ່ງຂໍ້ມູນນັ້ນຖືກຕ້ອງ ແລະ ໜ້າເຊື່ອຖື.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທັງໝົດ ບໍ່ແມ່ນວ່າ ຈະມີບ່ອນອ້າງອີງ ອັນດຽວກັນ. ຜົນງານຂອງນັກຄົ້ນຄວ້າທີ່ນຳໜ້າທີ່ຖືກຕີພິມຖືເປັນແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທາງດ້ານວິຊາການທີ່ມີຄຸນນະພາບສູງທີ່ສຸດ. ດ້ວຍເຫດນີ້, ຜົນງານຂອງນັກຄົ້ນຄວ້າດັ່ງກ່າວ ຈຶ່ງຖືກຄາດຫວັງໃຫ້ມີການອ້າງອີງໃສ່ໃນການຄົ້ນຄວ້າ. ໃນທາງກົງກັນຂ້າມ, ຜົນງານຄົ້ນຄວ້າທີ່ບໍ່ມີໃຜຮູ້ຈັກທີ່ຖືກ ຕີພິມທາງອອນລາຍ ໂດຍບໍ່ມີການທົບທວນຈາກນັກຄົ້ນຄວ້າດ້ວຍກັນ ຖືເປັນແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທີ່ມີນ້ຳໜັກໜ້ອຍ ແລະ ຄຸນນະພາບຕ່ຳ. ດ້ວຍເຫດນີ້, ການຄົ້ນຄວ້າບໍ່ສາມາດອ້າງອີງໃສ່ສິ່ງຕີພິມລັກສະນະນີ້.

ນັກຄົ້ນຄວ້າ ຍັງຕ້ອງພິຈາລະນາ ຄວາມກ່ຽວຂ້ອງຂອງແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ. ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນຕ້ອງກ່ຽວຂ້ອງກັບຫົວຂໍ້ທີ່ຄົ້ນຄວ້າ. ການຄົ້ນຄວ້າທາງຫົວຂໍ້, ເອກະສານເກົ່າ (ຕົວຢ່າງ: ເອກະສານທີ່ຖືກຕີພິມ 10 ປີຜ່ານມາແລ້ວ) ອາດມີຄວາມກ່ຽວຂ້ອງໜ້ອຍ ເມື່ອມີການຄົ້ນຄວ້າກ່ຽວກັບຫົວຂໍ້ດຽວກັນນີ້ຖືກຕີພິມອອກມາໃຫມ່.

ການນຳສະເໜີແຫຼ່ງຂໍ້ມູນມີຄວາມແຕກຕ່າງຕາມຂົງເຂດການຄົ້ນຄວ້າ. ເຖິງແນວໃດກໍຕາມ, ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍສາມາດຈຳແນກແຫຼ່ງຂໍ້ມູນອອກເປັນສອງປະເພດ ຄື: ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນປະຖົມມະພຸມ ຫຼື ຂໍ້ມູນຂັ້ນໜຶ່ງ ແລະ ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພຸມ³¹ ຫຼື ຂໍ້ມູນຂັ້ນສອງ. ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນປະຖົມມະພຸມ ແມ່ນແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທາງການທາງດ້ານກົດໝາຍ ຊຶ່ງໝາຍເຖິງ ຂໍ້ມູນ/ເອກະສານ ທີ່ສ້າງກົດໝາຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບປະເດັນສະເພາະໃດໜຶ່ງເຊັ່ນ: ຄຳຕັດສິນຂອງສານ ຫຼື ນິຕິກຳ. ຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພຸມ ແມ່ນແຫຼ່ງຂໍ້ມູນຂ່າວສານທີ່ພັນລະນາ ຫຼື ການຕີຄວາມ ໝາຍຂອງກົດໝາຍ ເຊັ່ນ: ບົດຂຽນທາງວິຊາການດ້ານກົດໝາຍ ແລະ ບົດຂຽນທາງວິຊາການຂອງນັກຄົ້ນຄວ້າກົດ ໝາຍປະເພດອື່ນໆ.

³⁰ ຄນລ, ມຊ “ຫໍສະໝຸດອີເລັກໂທນິກ,” ຄະນະນິຕິສາດ ແລະ ລັດຖະສາດ, ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 12 ຕຸລາ 2021 <https://flp.nuol.edu.la/e-library>.

³¹ ເບິ່ງຕົວຢ່າງ ກ່ຽວກັບຄວາມແຕກຕ່າງໃນບົດ Nolan Donal and Sandra Merdith, *OSCOLA : Oxford University Standard for the Citation of Legal Authorities*, 4th ed. (Hart Publishing, 2012). https://www.law.ox.ac.uk/sites/files/oxlaw/oscola_4th_edn_hart_2012.pdf.

ບົດຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍຄວນນຳໃຊ້ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນປະຖົມມະພູມ ແລະ ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມ. ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນດັ່ງກ່າວຕ້ອງໄດ້ລະບຸຢູ່ໃນບ່ອນອ້າງອີງໃນບົດ (ຂໍ້ຄວາມຢູ່ລຸ່ມສຸດຂອງໜ້າເຈ້ຍ Footnote) ແລະ/ ຫຼື ບ່ອນອ້າງອີງທ້າຍບົດ ຫຼື ບັນນານຸກົມ ແລະ ຕ້ອງມີການອ້າງອີງທີ່ຖືກຕ້ອງ.³²

2.1 ຂໍ້ມູນປະຖົມມະພູມ

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນປະຖົມມະພູມ ໃນການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍແມ່ນ ຂໍ້ມູນເບົາຂອງນັກກົດ ໝາຍທີ່ນັກຄົ້ນຄວ້າຕ້ອງວິເຄາະ ແລະ ຕີຄວາມ. ໂດຍລວມ, ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນປະຖົມມະພູມ ປະກອບດ້ວຍບັນດານິຕິກຳ (ກົດໝາຍຂອງລັດ ຫຼື ກົດໝາຍສາກົນ ຂອງ ອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນ ແລະ ລັດ). ໃນນີ້ ລວມມີ ລັດຖະທາມະນູນ, ທຳມະນູນ, ນິຕິກຳລຸ່ມກົດໝາຍ, ກົດໝາຍທີ່ມາຈາກຄຳຕັດສິນຂອງສານ (Case law) ແລະ ຍັງມີ ສົນທິສັນຍາ ສາກົນ ແລະ ກົດໝາຍປະເພນີ.

ລັດຖະທຳມະນູນ ແມ່ນກົດໝາຍພື້ນຖານ ທີ່ກຳນົດການຈັດຕັ້ງ ແລະ ໜ້າທີ່ຂອງລັດ ແລະ ກຳນົດສິດທິພື້ນຖານຂອງບຸກຄົນ, ກຳນົດລະບຽບການປົນຄ້ອມທີ່ກ່ຽວຂ້ອງສ່ວນໃຫຍ່ກັບຫົວຂໍ້ການຄົ້ນຄວ້າ.³³

ທຳມະນູນ (ກົດໝາຍ) ແມ່ນຖ້ອຍຄຳທີ່ຜ່ານການລົງຄະແນນສຽງຈາກ ຜູ້ສ້າງກົດໝາຍ ເພື່ອຮັບຮອງເອົາຊຶ່ງຕ່າງກັບນິຕິກຳທີ່ອົງກອນບໍລິຫານຮັບຮອງ (ລະບຽບການ). ຍັດຕິຂອງຜູ້ສ້າງກົດໝາຍ ບໍ່ແມ່ນກົດໝາຍໃນຕົວ ແຕ່ເປັນເປັນການສະແດງທັດສະນະ ເພື່ອກຳນົດທິດທາງໃນການຮັບເອົານິຕິກຳ ແລະ ຍັງສາມາດກ່ຽວຂ້ອງກັບການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ. ສິ່ງທີ່ຄວນສັງເກດ, ກົດໝາຍທີ່ຖືກຕີພິມໃນຮູບແບບປຶ້ມ ຍັງຖືວ່າເປັນກົດໝາຍ ແລະ ຈັດຢູ່ໃນປະເພດແຫຼ່ງຂໍ້ມູນປະຖົມມະພູມ.³⁴

ນິຕິກຳລຸ່ມກົດໝາຍ ແມ່ນເອກະສານທາງດ້ານບໍລິຫານອອກໂດຍ ອົງການບໍລິຫານ ເພື່ອຝັນຂະຫຍາຍກົດໝາຍ (ທຳມະນູນ) ໂດຍການກຳນົດລາຍລະອຽດອັນຈຳເປັນສຳລັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຕົວຈິງ ຫຼື ເພື່ອກຳນົດລະບຽບການຕໍ່ກັບປະເດັນໃດໜຶ່ງທີ່ຢູ່ໃນພາຍໃຕ້ອຳນາດຂອງອົງການບໍລິຫານ (ລັດຖະບານຂັ້ນສູນກາງ ແລະ ອົງການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນ). ອົງກອນບໍລິຫານ ສາມາດອອກລະບຽບການຫຼາຍໆປະເພດ ເຊັ່ນ: “ຄຳສັ່ງ,” “ດຳລັດ,” “ຂໍ້ຕົກລົງ” ແລະ ອື່ນໆ. ບັນດາລະບຽບການຕ້ອງເຄົາລົບນິຕິກຳຂັ້ນສູງກວ່າໝາຍວ່າກົດໝາຍ, ສົນທິສັນຍາສາກົນທີ່ໄດ້ ໃຫ້ສັດຕະຍາບັນແລ້ວ ແລະ ລັດຖະທຳມະນູນ.

ສົນທິສັນຍາສາກົນ ແມ່ນນິຕິກຳທີ່ລັດຕ່າງໆເຈລະຈາກັນ ເພື່ອກຳນົດພັນທະຕໍ່ກັນ ແລະ ກັນໃນຂົງເຂດໃດໜຶ່ງ (ຕົວຢ່າງ: ການປົກປັກຮັກສາສັນຕິພາບ, ການຄ້າ, ສິດທິມະນຸດ). ເພື່ອໃຫ້ສາມາດມີຜົນບັງຄັບໃຊ້, ສົນທິສັນຍາສາກົນ ຕ້ອງໄດ້ຖືກລົງນາມ ແລະ ໃຫ້ສັດຕະຍາບັນ (ຢູ່ ສປປ ລາວ ແມ່ນ ສະພາແຫ່ງຊາດ ເປັນຜູ້ໃຫ້ສັດຕະຍາ ບັນ).

³² ເບິ່ງ ພາກທີ 3 ແລະ ພາກທີ 4.

³³ ຕົວຢ່າງ: ລັດຖະທຳມະນູນຂອງ ສປປ ລາວ ທີ່ຖືກປັບປຸງໃນປີ 2015 ກຳນົດລະບຽບການກ່ຽວກັບລະບອບການເມືອງ, ສິດທິ ແລະ ພັນທະພື້ນຖານຂອງ ພົນລະເມືອງລາວ (ໝວດ 4), ສິດ ແລະ ໜ້າທີ່ຂອງ ສະພາແຫ່ງຊາດ (ໝວດ 5), ສິດ ແລະ ໜ້າທີ່ຂອງ ປະທານປະເທດ (ໝວດ 6) ຂອງ ລັດຖະບານ (ໝວດ 7) ຂອງສານປະຊາຊົນ ແລະ ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນ (ໝວດ 10) ແລະ ອື່ນໆ, ໃຫ້ເບິ່ງ ລັດຖະທຳມະນູນ ປີ 1991 (ປັບປຸງຄັ້ງສຸດທ້າຍ ປີ 2015) ສາມາດເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່: https://data.laos.opendevlopmentmekong.net/laws_record/constitution-of-lao-pdr-2015.

³⁴ ຈະຮຽນວິທີການອ້າງອີງໃສ່ທຳມະນູນ ຢູ່ ພາກທີ 4. ການປະກອບຄາເຫັນໃສ່ກົດໝາຍ ມີຄວາມແຕກຕ່າງຍ້ອນວ່າເປັນວຽກກ່ຽວກັບຫຼັກການທາງກົດໝາຍ ແລະ ຈັດໃນປະເພດຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມ.

ໃນເມື່ອ ສິນທິສັນຍາກຳນົດຫຼັກການຢ່າງຈະແຈ້ງ ແລະ ສາມາດຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໄດ້ ຖືວ່າສິນທິສັນຍາສະບັບ ນັ້ນ ມີ ຜົນບັງຄັບໃຊ້ໂດຍກົງ. ສິນທິສັນຍາບາງສະບັບ ອາດຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການອອກກົດໝາຍສະເພາະໃດໜຶ່ງ ເພື່ອ ຈັດຕັ້ງ ປະຕິບັດ. ທຸກມື້ນີ້ເກືອບວ່າທຸກໜ້ວຂ້າງການຄ້າວ່າ ແມ່ນກ່ຽວຂ້ອງກັບກົດໝາຍສາກົນ.

ກົດໝາຍທີ່ມາຈາກຄຳຕັດສິນຂອງສານ ຫຼື ເອີ້ນວ່າ “ປະເພນີສານ” ໝາຍເຖິງຄຳຕັດສິນຂອງສານ. ຄຳຕັດສິນຂອງສານມີຄວາມສຳຄັນຫຼາຍ ໃນແຕ່ລະບົບກົດໝາຍ ເພາະເປັນແຫຼ່ງຂໍ້ມູນປະຖົມມະພູມ ໃນການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ. ໃນ “ລະບົບປະມວນກົດໝາຍ” ເຖິງແມ່ນວ່າ ກົດໝາຍທີ່ມາຈາກຄຳຕັດສິນຂອງສານ ຈະບໍ່ແມ່ນແຫຼ່ງກົດໝາຍທາງການ,³⁵ ແຕ່ຜູ້ພິພາກສາມີອຳນາດ ແລະ ໜ້າທີ່ໃນການຕີຄວາມຂອງກົດໝາຍຄືກັບ ພັນທະໃນການຕັດສິນຄະດີທີ່ຍື່ນຕໍ່ສານ. ເນື່ອງຈາກວ່າ ກົດໝາຍບໍ່ຈະແຈ້ງສະເໝີໄປ, ການຕີຄວາມກົດໝາຍຈາກ ຜູ້ພິພາກສາ ຈຶ່ງມີຄວາມກ່ຽວພັນກັບ ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ ເພື່ອວິເຄາະ ແລະ ສັງເກດເນື້ອ ໃນຂອງກົດໝາຍ. ໂຄງປະກອບຂອງລະບົບສານ ໂດຍມີສານສູງສຸດຢູ່ຈອມເປັນຜູ້ພິຈາລະນາບັນຫາກົດໝາຍທີ່ສະ ຫຼັບຊັບຊ້ອນ ແລະ ຍັງມີອຳນາດສູງໃນການຕັດສິນຄະດີ.³⁶

ກົດໝາຍປະເພນີແມ່ນແຫຼ່ງກົດໝາຍປະເພດໜຶ່ງ ໃນລະບົບກົດໝາຍສ່ວນໃຫຍ່ ແຕ່ມີຄວາມແຕກຕ່າງ ໃນກົດໝາຍສາກົນ ທີ່ຈັດຢູ່ໃນປະເພດຂໍ້ມູນປະຖົມມະພູມ. ກົດໝາຍປະເພນີ ແມ່ນລະບຽບການກົດໝາຍທີ່ບໍ່ໄດ້ ຂຽນໄວ້ເປັນລາຍລັກອັກສອນ ແຕ່ມາຈາກວິທີປະຕິບັດທົ່ວໄປ ແລະ ຊ້າໆທີ່ບຸກຄົນໃນກຸ່ມສັງຄົມປະຕິບັດຕາມ ເພາະ ຖືວ່າເປັນ ວິທີປະຕິບັດແບບບັງຄັບ ແລະ ເປັນກົດໝາຍ. ປະເພນີແມ່ນ “ກົດໝາຍປະເພນີທີ່ມີສອງອົງປະກອບຫຼັກ ຄື: ການປະຕິບັດຊ້າໆ ແລະ ປະຊາຊົນຖືເປັນກົດໝາຍ (Opinio Juris ເປັນພາສາລາຕິນ). ຄຳຖາມທົ່ວໄປສຳລັບ ນັກກົດໝາຍ ເມື່ອເວົ້າເຖິງ ກົດໝາຍປະເພນີ ໃນການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍຄື ຈະເຮັດແນວໃດໃຫ້ກົດໝາຍ ປະເພນີສອດຄ່ອງກັບກົດໝາຍທີ່ລາຍລັກອັກສອນ. ສິ່ງທີ່ສາມາດເກີດຂຶ້ນໄດ້ຄື: 1) ກົດໝາຍສາມາດສາມາດອ້າງ ເຖິງປະເພນີເພື່ອຄຸ້ມຄອງສະຖານະການໃດໜຶ່ງ (Segundum legem ເປັນພາສາລາຕິນ) ແລະ 2) ປະເພນີ ສາມາດ ເຮັດບົດບາດໃນກໍລະນີບໍ່ມີກົດໝາຍ ເພື່ອແກ້ໄຂຊ່ອງຫວ່າງ (Praeter legem ເປັນພາສາລາຕິນ) ແລະ ສາມາດຖືກປະມວນເປັນກົດໝາຍ ແລະ 3) ສາມາດຂັດກັບ ກົດໝາຍ (contra legem ເປັນພາສາລາຕິນ) ແລະ ໃນກໍລະນີແບບນີ້ ກົດໝາຍທີ່ຂຽນເປັນລາຍລັກອັກສອນຄວນຖືກນຳມາພິຈາລະນາກ່ອນ.

2.2 ຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມ

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມໃນການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍແມ່ນ ຂໍ້ມູນທີ່ໄດ້ຈາກແຫຼ່ງຂໍ້ມູນປະຖົມມະພູມ ຊຶ່ງເປັນແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທີ່ພັນລະນາ ຫຼື ຕີຄວາມແຫຼ່ງຂໍ້ມູນປະຖົມມະພູມ. ເວົ້າອີກຢ່າງໜຶ່ງ, ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມ ແມ່ນບົດຂຽນກ່ຽວກັບກົດໝາຍທີ່ບໍ່ ແມ່ນມາຈາກ ອົງການນິຕິບັນຍັດ ຫຼື ສານ ແຕ່ມາຈາກເຈົ້າຂອງບົດ ຂຽນທີ່ສະແດງທັດສະນະຫຼືຄວາມຄິດເຫັນຂອງຕົນ ກ່ຽວກັບບັນຫາທາງກົດໝາຍ. ຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມ ສາມາດພົບ ເຫັນໃນ

³⁵ ເພາະວ່າ ອົງຕາມຫຼັກການການແຍກອຳນາດ, ຜູ້ພິພາກສາ ມີໜ້າທີ່ທີ່ແຕກຕ່າງຈາກ ຜູ້ສ້າງກົດໝາຍ ແລະ ບໍ່ສາມາດແຊກແຊງເຂົ້າ ໃນຂົງເຂດນິຕິບັນຍັດ. ຄຳພິພາກສາ ບໍ່ແມ່ນນິຕິກຳ ໃນໂຕ ແລະ ມີຜົນບັງຄັບໃຊ້ຕໍ່ ຄູ່ກໍລະນີເທົ່ານັ້ນ (ແລະ ຕໍ່ລັດທີ່ເປັນຜູ້ບັງຄັບໃຊ້) ໃນລະ ບົບກົດໝາຍປະມວນ ຜູ້ພິພາກສາປະຕິບັດກົດໝາຍ ແລະ ເປັນກະບອກສຽງຂອງກົດໝາຍ ແຕ່ບໍ່ແມ່ນຜູ້ສ້າງກົດໝາຍ.

³⁶ ຢູ່ ສປປ ລາວ, ສານສູງສຸດແມ່ນ “ສານປະຊາຊົນສູງສຸດ” ແລະ ສານຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນ ປະກອບດ້ວຍ: “ສານປະຊາຊົນພາກ,” “ສານປະຊາຊົນແຂວງ, ນະຄອນຫຼວງ ແລະ ສານເດັກ” ແລະ “ສານປະຊາຊົນເຂດ” ແລະ ນອກຈາກນີ້ ກໍ່ແມ່ນ “ສານທະຫານ.”

ບົດທີ່ຕິພິມທາງດ້ານວິຊາການ ເຊັ່ນ: ປຶ້ມ, ຄຳເຫັນຕໍ່ກັບຄຳຕັດສິນ ຫຼື ຄຳເຫັນຕໍ່ນິຕິກຳ, ບົດຄວາມທາງວິ ຊາການດ້ານ ກົດໝາຍ ແລະ ອື່ນໆ.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມ ມີບົດບາດທາງດ້ານວິທະຍາສາດທີ່ສຳຄັນ ໂດຍການຈັດລະບົບ ແລະ ໃຫ້ຄວາມກະ ຈ່າງແຈ້ງກ່ຽວກັບກົດໝາຍ ແລະ ເປັນກຸນແຈທີ່ສຳຄັນສຳລັບນັກຄົ້ນຄວ້າ. ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມ ເຊັ່ນ: ປຶ້ມ ຫຼື ບົດ ຂຽນທາງວິຊາການດ້ານກົດໝາຍ ທີ່ຖືກຕິພິມໂດຍມີຜູ້ກວດແກ້ນັ້ນ ແມ່ນມີການຂຽນຕາມວິທີການທີ່ເປັນລະບົບ ແລະ ມີໂຄງສ້າງຄັກແນ່ ແລະ ດ້ວຍເຫດນີ້ ຈຶ່ງເປັນຈຸດເລີ່ມຕົ້ນທີ່ດີຂອງການເຮັດບົດຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານ ກົດໝາຍ. ໃນເວລາມີແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມ ກ່ຽວກັບຫົວຂໍ້ຄົ້ນຄວ້າທີ່ກຳນົດໄວ້ແລ້ວນັ້ນ, ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມ ສາ ມາດສະໜອງຂໍ້ມູນທີ່ເປັນການອະທິບາຍ ແລະ ວິເຄາະ (ບາງສ່ວນ) ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນປະຖົມມະພູມ ທີ່ຖືກເກັບກຳໄວ້ແລ້ວ ນັ້ນ. ຕົວຢ່າງ: ຄວາມໝາຍ ຫຼື ນິຍາມຂອງກົດໝາຍ ແລ້ວໃຫ້ຕົວຢ່າງ ກ່ຽວກັບວິທີປະຕິບັດກົດໝາຍໃນຫຼາຍໆສະ ຖານະການຕ່າງໆ ໂດຍການອ້າງອີງໃສ່ກໍລະນີສຶກສາ ຫຼື ກົດໝາຍທີ່ມາຈາກຄຳຕັດສິນຂອງສານ ແລະ ອື່ນໆ.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມ ຍັງຊ່ວຍກຳນົດແຫຼ່ງຂໍ້ມູນອື່ນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບບົດຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ຊ່ວຍກ່ຽວກັບການ ທົບທວນວັນນະກຳທີ່ກ່ຽວກັບຫົວຂໍ້ການຄົ້ນຄວ້າ ເພາະແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມໄດ້ອ້າງອີງເຖິງແຫຼ່ງຂໍ້ມູນປະຖົມມະ ພູມ ແລະ ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມ ທີ່ມີການອ້າງອີງຢ່າງຖືກຕ້ອງມາແລ້ວນັ້ນ.

ໃນສາຂາກົດໝາຍ, ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມລວມມີ:

- ປຶ້ມຕຳລາກົດໝາຍ, ວັດຈະນານຸກົມ ແລະ ສັບພະນຸກົມ;
- ບົດຄວາມທາງວິຊາການດ້ານກົດໝາຍ (ບົດທີ່ເປັນພາກສ່ວນໜຶ່ງຂອງປຶ້ມ, ວາລະສານ, ເອກະສານໃນ ວຽກງານ, ຄຳເຫັນຕໍ່ຄະດີ ແລະ ອື່ນໆ);
- ບົດລາຍງານກ່ຽວກັບກົດໝາຍຂອງບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ສັງກັດລັດຖະບານ ຫຼື ຄະນະລັດຖະບານ ແລະ ລະຫວ່າງລັດຖະບານ (ຕົວຢ່າງ: ບົດລາຍງານອົງການສິດທິມະນຸດ, ບົດລາຍງານຄະນະກຳມາທິການອົງ ການ ສະຫະປະຊາຊາດ ຫຼື ບົດລາຍງານລັດຖະສະພາ ແລະ ອື່ນໆ);
- ເອກະສານກອງປະຊຸມ;
- ວິທະຍານິພົນ;
- ບົດຂຽນໃນ ເວັບໄຊ ແລະ ຄຳເຫັນຕາມ ເວັບໄຊ (Blog posts);
- ໜັງສືພິມ (ຕົວຢ່າງ: ວຽງຈັນ ໄທມ໌ (Vientiane Times), ເດິ ກາດຽນ The Guardian, ນິວຢອກ ໄທມ໌ New York Times ແລະ ອື່ນໆ);
- ການສຳພາດ (ຕົວຢ່າງ: ຖ້າສຳພາດຜູ້ພິພາກສາ, ອາຈານ ຫຼື ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆໃນບົດຄົ້ນຄວ້າ).

ບັນດາຕຳລາກົດໝາຍ, ສັບພະນຸກົມ ແລະ ວັດຈະນານຸກົມກົດໝາຍ ສາມາດເປັນປະໂຫຍດເວລາເລີ່ມຕົ້ນ ການຄົ້ນຄວ້າ ເພື່ອເປັນການຮຽນຮູ້ພື້ນຖານຂອງຂົງເຂດກົດໝາຍສະເພາະໃດໜຶ່ງ, ເພື່ອເຂົ້າໃຈຄຳສັບໃນຂົງເຂດດັ່ງ ກ່າວ ແລະ ກໍສາມາດລະບຸຄະດີສຳຄັນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການຄົ້ນຄວ້ານັ້ນ. ນອກນັ້ນ, ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນດັ່ງກ່າວຍັງສະໜອງ ການອ້າງອີງແຫຼ່ງມູນສະເພາະ ຊຶ່ງເປັນການເພີ່ມຄວາມຮູ້ທີ່ລະອຽດຕື່ມ.

ສຳລັບແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທາງອອນລາຍ, ຕ້ອງໄດ້ເອົາໃຈໃສ່ເປັນພິເສດ ເພື່ອຕີລາຄາວ່າ ຂໍ້ມູນດັ່ງກ່າວເຊື່ອຖືໄດ້ ແລະ ມີລັກສະນະພາວະວິໄສ ຫຼື ບໍ່. ສິ່ງທີ່ຄວນຄຳນຶງສະເໝີແມ່ນ ໃຜເປັນຜູ້ຂຽນ ແລະ ສຳນັກງານໃດຕິພິມ? ຜູ້ ຂຽນ ມີຄວາມຊ່ຽວຊານດ້ານໃດ? ໜ້າ ເວັບໄຊ ທີ່ພົບຂໍ້ມູນເປັນ ເວັບໄຊ ຂອງອົງການການສຶກສາ ຫຼື ການຄົ້ນຄວ້າ ບໍ່? ຜູ້

ຂຽນບົດທີ່ໄດ້ຮັບທຶນສະໜັບສະໜູນຈາກພັກການເມືອງ ຫຼື ອົງການຈັດຕັ້ງໃດໜຶ່ງບໍ່? ນັກຄົ້ນຄວ້າເອງ ກໍມີ ອັນ ຜິດພາດ ດັ່ງນັ້ນ, ທຸກຄັ້ງຕ້ອງໄດ້ກວດສອບຂໍ້ມູນນັ້ນອ້າງອີງພຽງພໍ ແລະ ກວດສອບຕື່ມອີກແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ ແລະ ການ ອ້າງອີງໃນບົດຢູ່ເບື້ອງລຸ່ມໜ້າເຈ້ຍ (Footnote) ເວລາມີຂໍ້ສົງໄສ. ອີກເທື່ອໜຶ່ງວິທີການທີ່ດີທີ່ສຸດ ຄື ເວລາ ຊອກຫາ ຂໍ້ແຫຼ່ງມູນທຸກຄືຍະພູມ ໂດຍການນຳໃຊ້ຖານຂໍ້ມູນວິຊາການ ເຊັ່ນ: ຫໍສະໜຸດອິເລັກໂຕນິກ ຫຼື ຖ້າຊອກຕາມ ແຫຼ່ງບໍ່ພົບຂໍ້ມູນວິທີໜຶ່ງກໍສາມາດຊອກດ້ວຍການເຂົ້າຂໍ້ມູນ ເຊັ່ນ: SSRN,³⁷ ResearchGate,³⁸ Google Scholar,³⁹ DOAJ (Directory of Open Access Journals),⁴⁰ Academia⁴¹ ແລະ ອື່ນໆ.

ພາກທີ 3: ຈັນຍາບັນທາງວິຊາການ ແລະ ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງ ຜູ້ອື່ນມາເປັນ ຂອງຕົນ

ໂດຍ: ປອ. ນ. ເປຣິນ ຊິມິງ ແລະ ປອ. ນ. ບົວລະພຽນ ສີສຸກ

3.1 ຈັນຍາບັນທາງວິຊາການ

ຈັນຍາບັນທາງວິຊາການໝາຍເຖິງຄວາມຊື່ສັດທາງອາຊີບທີ່ນັກຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ນັກຂຽນບົດຂຽນທາງວິຊາ ການຕ້ອງປະຕິບັດໃນການນຳສະເໜີຜົນງານຂອງຕົນ.

ການມີຈັນຍາບັນທີ່ຖືກຕ້ອງຕາມການປະຕິບັດໃນມະຫາວິທະຍາໄລ ກວມເອົາບັນດາຫຼັກການທີ່ສຳຄັນ ຄື: *ຄວາມຊື່ສັດ* ໝາຍເຖິງຜູ້ຂຽນຕ້ອງມີຄວາມຊື່ສັດຕໍ່ວຽກງານຂອງຕົນ ແລະ ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທີ່ນຳໃຊ້, *ຄວາມຖືກຕ້ອງ* ໝາຍເຖິງຜູ້ຂຽນຕ້ອງ ບໍ່ໃຫ້ຊອກຫາຜົນປະໂຫຍດທີ່ບໍ່ເປັນທາ (ເຊັ່ນ: ການເຮັດວຽກເປັນກຸ່ມ, ທຸກຄົນຕ້ອງສະເໜີ ພາບກັນ). *ຄວາມເຄົາລົບ* ໝາຍເຖິງຜູ້ຂຽນຕ້ອງໃຫ້ຄວາມເຊື່ອຖືຕໍ່ນັກຄົ້ນຄວ້າ, ອາຈານ ແລະ ຜູ້ທີ່ເຮັດວຽກຮ່ວມ ກັນ. *ຄວາມຮັບຜິດຊອບ* ໝາຍເຖິງຜູ້ຂຽນ ຕ້ອງມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ການຮຽນຮູ້ຂອງຕົນ.⁴² ຈັນຍາບັນທາງວິຊາ ການແມ່ນປະຕິບັດໄປພ້ອມກັບ *ຄວາມຊື່ສັດທາງດ້ານວິຊາການ* ຊຶ່ງໝາຍເຖິງການສະໜັບສະໜູນຄວາມຄິດທີ່ມີ ຄຸນ

³⁷ Social Science Research Network, “Advanced Search,” SSRN, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021, <https://papers.ssrn.com/>.

³⁸ ResearchGate, “Home page page,” ResearchGate, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021, <https://www.researchgate.net/>.

³⁹ Google, “Home page,” Google Scholar, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021, <https://scholar.google.com/>.

⁴⁰ Directory of Open Access Journals, “Home page,” DOAJ, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021, <https://doaj.org/>.

⁴¹ Academia.edu, “Home page” Academia.edu, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021, <https://www.academia.edu/>.

⁴² Monash University, “ການຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ຮຳຮຽນທາງອອນລາຍ,” Monash University, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 12 ຕຸລາ 2021. <https://www.monash.edu/rlo/research-writing-assignments/referencing-and-academic-integrity/academic-integrity/what-is-academic-integrity>. ມະຫາວິທະຍາໄລສ່ວນໃຫຍ່ ຈະມີລະບຽບການ ກ່ຽວກັບຈັນຍາບັນ ແລະ ຄວາມຊື່ສັດທາງວິ ຊາການ, ເບິ່ງຕົວຢ່າງຂອງ ມະຫາວິທະຍາໄລລູກຊຳບວກ. “ນະໂຍບາຍກ່ຽວກັບຈັນຍາບັນຂອງ ມະຫາວິທະຍາໄລລູກຊຳບວກ ໃນການຄົ້ນ ຄວ້າ” ມະຫາວິທະຍາໄລລູກຊຳບວກ, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 12 ຕຸລາ 2021 https://www.en.uni.lu/content/download/55604/657605/file/University%20of%20Luxembourg%20Policy%20on%20Ethics%20in%20Research_102012.pdf.

ນະພາບສູງ, ມີຫຼັກຖານການຮັບຮູ້ຢ່າງຖືກຕ້ອງ, ບໍ່ແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ, ມີການສື່ສານຄວາມຄິດຂອງຕົນເອງດ້ວຍຄວາມໝັ້ນໃຈ ແລະ ບໍ່ໃຫ້ຊອກຫາຜົນປະໂຫຍດທີ່ບໍ່ເປັນທຳ.⁴³

ໃນຖານະເປັນນັກຂຽນ ຜູ້ຂຽນຕ້ອງເຄົາລົບຜົນງານຂອງຄົນອື່ນໝາຍຄວາມວ່າ ຜູ້ຂຽນຕ້ອງໄດ້ເຄົາລົບຜົນງານຂອງຄົນອື່ນຢູ່ຕະຫຼອດເວລາ ໂດຍການອ້າງອີງໃສ່ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທີ່ນຳໃຊ້ ທີ່ຜູ້ຂຽນເວົ້າເຖິງ ຫຼື ນຳໃຊ້ໃນບົດຄົ້ນຄວ້າ. ຈັນຍາບັນ ແລະ ຄວາມຊື່ສັດທາງດ້ານວິຊາການ ແມ່ນຫ້າມບໍ່ໃຫ້ການປະພຶດທາງດ້ານວິທະຍາຍາດທີ່ບໍ່ຖືກ ຕ້ອງນັບແຕ່ການເສກສັນປັນແຕ່ງ (ການສ້າງຂໍ້ມູນຂຶ້ນມາເອງ), ການປອມແປງ ຫຼື ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນໃນເວລາສະເໜີ, ປະຕິບັດ ຫຼື ລາຍງານບົດຄົ້ນຄວ້າ.⁴⁴ ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ ເປັນການລະເມີດຈັນຍາບັນທາງວິຊາການທີ່ຮ້າຍແຮງ ຊຶ່ງກຳນົດໄວ້ຂ້າງລຸ່ມນີ້.

3.2 ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ

ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ (Plagiarism) ຄືວິທີ “ນຳສະເໜີຜົນງານ ຫຼື ຄວາມຄິດຂອງຄົນອື່ນ ວ່າເປັນຜົນງານ ຫຼື ຄວາມຄິດຂອງຕົນ ໂດຍໄດ້ ຫຼື ບໍ່ໄດ້ຮັບການຍິນຍອມຈາກເຈົ້າຂອງຜົນງານນັ້ນ ໂດຍວິທີເອົາຂໍ້ມູນດັ່ງກ່າວ ເຂົ້າໃນບົດຂຽນຂອງຕົນ ໂດຍບໍ່ມີການອ້າງອີງຢ່າງເຕັມສ່ວນ ບໍ່ວ່າຈະເປັນການເຈດຕະນາ ຫຼື ບໍ່ເຈດຕະນາ.”⁴⁵ ດ້ວຍເຫດນີ້, ການກະທຳດັ່ງກ່າວ ຈຶ່ງເປັນ “ການລັກທາງສະຕິປັນຍາ.” ເປັນການເອົາຄວາມ ຄິດຂອງຄົນອື່ນທີ່ບໍ່ທັນຕິພົມ ຫຼື ຕິພົມແລ້ວ (ໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງທາງລິຂະສິດ) ມາເປັນຂອງຕົນຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ ແລ້ວເອົາໄປນຳໃຊ້ໃນບົດຂຽນທາງວິຊາການ.

ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ ແລະ ການລະເມີດລິຂະສິດແມ່ນໄປຄຽງຄູ່ກັນ ແຕ່ແຕກຕ່າງກັນ. ຕົວຢ່າງ: ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານທາງດ້ານວິຊາການທີ່ຕິພົມແລ້ວແມ່ນໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງທາງ ຊັບສິນທາງປັນຍາ ສ່ວນການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນແມ່ນ “ການລະເມີດທາງດ້ານວິຊາ ການ”. ໃນຂະນະທີ່ການລະເມີດລິຂະສິດ ແມ່ນການລະເມີດກົດໝາຍ.⁴⁶ ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາ ເປັນຂອງຕົນ ແມ່ນກ່ຽວຂ້ອງກັບຈັນຍາບັນທີ່ອາດຈະໄດ້ຮັບການລົງໂທດທາງວິໄນ (ຈາກມະຫາວິທະຍາໄລ ກໍຄື ຄນລ) ໃນຂະນະທີ່ການລະເມີດລິຂະສິດ ແມ່ນການກະທຳຜິດທາງກົດໝາຍ ຊຶ່ງອາດຖືກດຳເນີນຄະດີ. ນອກເໜືອ ຈາກລະບຽບການກ່ຽວກັບການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ, ຜູ້ຂຽນຍັງຕ້ອງຮັບປະກັນວ່າ ບໍ່ໄດ້ລະເມີດລິຂະສິດຂອງບຸກຄົນໃດໜຶ່ງ ໂດຍບໍ່ເຈດຕະນາໃນເວລານຳໃຊ້ຮູບພາບ, ຂໍ້ຄວາມ ຫຼື ຂໍ້ມູນອື່ນ.⁴⁷

ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ ອາດມີລັກສະນະແບບເຈດຕະນາ ຫຼື ບໍ່ເຈດຕະນາ ແລະ ລັກສະນະທີ່ບໍ່ລະມັດລະວັງ.

⁴³ ຫາກໍ່ອ້າງ.

⁴⁴ Lund University, “ຄວາມຊື່ສັດທາງວິຊາການແມ່ນຫຍັງ?” Lund University, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://awelu.srv.lu.se/academic-integrity/what-is-academic-integrity/>. ຂົງເຂດຈັນຍາບັນທາງວິຊາການກວມເອົາຫຼາຍໆບັນຫາ ແຕ່ຍັງລວມເອົາຄູ່ມືກ່ຽວກັບປະເດັນຈັນຍາບັນຢູ່ສະຖານທີ່ເຮັດວຽກ ແລະ ການເຮັດວຽກເຄື່ອນທີ່ ຊຶ່ງບໍ່ສາມາດເວົ້າເຖິງໄດ້ໝົດໃນຄູ່ມືແນະນຳກ່ຽວກັບ ການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍສະບັບນີ້.

⁴⁵ ເບິ່ງ Oxford University, “ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ,” Oxford University, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://www.ox.ac.uk/students/academic/guidance/skills/plagiarism>.

⁴⁶ ເບິ່ງ ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍ ຊັບສິນທາງປັນຍາ (2017).

⁴⁷ ຕົວຢ່າງກ່ຽວກັບປະເດັນນີ້ ເບິ່ງ Clement, Siu Chen, Su-Lin, Yan Chuin, “ລິຂະສິດ ກັບ ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນ ມາເປັນຂອງຕົນ: ສິ່ງທີ່ຄ້າຍຄືກັນ ແລະ ຕ່າງກັນ” 20 ພະຈິກ 2020, *ວິດີໂອ* ເພື່ອການສຶກສາ, 2:43, https://youtu.be/xJ_VuZDibrk.

ບຸກຄົນທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຄົ້ນຄວ້າ ຕ້ອງຮັບປະກັນວ່າ ບົດຄົ້ນຄ້ວາຂອງຕົນປະຕິບັດຕາມມາດຕະຖານ ສູງສຸດທາງດ້ານວິຊາການ. ຕ້ອງມີການອອກແບບ ແລະ ທົບທວນບົດຄົ້ນຄ້ວາດ້ວຍວິທີທີ່ເປັນການຮັບປະກັນ ຄວາມ ເປັນເອກະລາດ, ຄວາມຊື່ສັດ ແລະ ຄຸນນະພາບທາງດ້ານວິຊາການ. ໃນຖານະທີ່ເປັນສະມາຊິກຂອງສະມາຄົມ ນັກ ຄົ້ນຄວ້າ, ຜູ້ຄົນຄວ້າຕ້ອງຢຶດຖືຄວາມຊື່ສັດທາງດ້ານວິຊາການໃນເວລາດໍາເນີນການຄົ້ນຄວ້າ. ນັກຄົ້ນຄວ້າຕ້ອງ ຊື່ສັດ ກັບສິ່ງທີ່ຕົນກະທໍາໃນການຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ຕ້ອງຮັບຮູ້ການປະກອບສ່ວນທາງກົງ ຫຼື ທາງອ້ອມຂອງ ເພື່ອນຮ່ວມ ງານ ສະເໝີ. ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ ບໍ່ແມ່ນແຕ່ສິ່ງຜິດເຮັດໃຫ້ຜົນໄດ້ຮັບທາງດ້ານວິ ຊາ ການຕໍ່ເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງໝາຍເຖິງຄວາມລົ້ມເຫຼວໃນຂະບວນການຮຽນຮູ້ອີກດ້ວຍ.

ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ ແມ່ນ “ການລະເມີດຈັນຍາບັນ ແລະ ອາດສົ່ງຜົນສະ ທ້ອນຢ່າງຮ້າຍ ແຮງຕໍ່ໜ້າທີ່ການງານໃນອານາຄົດ ແລະ ຍັງສົ່ງຜົນສະທ້ອນຕໍ່ມາດຕະຖານຂອງສະຖາບັນ ແລະ ໃບ ປະກາດສະນິຍະບັດ ທີ່ສະຖາບັນອອກໃຫ້⁴⁸.” ດ້ວຍເຫດນີ້, ຄນລ ຈຶ່ງຖືເອົາການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນ ມາ ເປັນຂອງຕົນ ເປັນການລະເມີດຈັນຍາບັນການຄົ້ນຄວ້າຢ່າງຮ້າຍແຮງ ແລະ ເປັນການກະທໍາຜິດທາງວິໄນ ແລະ ເປັນ ສິ່ງທີ່ມະຫາວິທະຍາໄລ ບໍ່ໃຫ້ການຍອມຮັບ.

3.3 ປະເພດຂອງການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ

ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ ມີຫຼາຍຮູບຫຼາຍແບບ ແລະ ຖືກຈັດເປັນປະເພດແຕກ ຕ່າງກັນ ຊຶ່ງຂຶ້ນກັບຄຸນນະພາບທີ່ເຮົາໃຊ້ ແຕ່ໃນທາງປະຕິບັດຈະກວມເອົາຄືກັນທັງໝົດ.⁴⁹ ຂອບເຂດ ລະຫວ່າງການ ແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ ແລະ ການຄົ້ນຄວ້າ ບາງເທື່ອຍັງເປັນທີ່ຖືກຖຽງກັນ. ດ້ວຍເຫດນີ້, ສິ່ງ ສໍາຄັນທີ່ຕ້ອງໄດ້ເຂົ້າໃຈຄືຮູບ ແບບຂອງການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ ເພື່ອຈຳແນກ ແລະ ຫຼີກ ລ້ຽງວິທີປະຕິບັດທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງ.

ການກ່າຍ (Copying) ການກ່າຍ ແມ່ນຮູບແບບການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນທີ່ ພົບເຫັນຫຼາຍກວ່າໝູ່. ຈະຖືວ່າ ເປັນການກ່າຍເວລາທີ່ບຸກຄົນໃດໜຶ່ງນໍາໃຊ້ຄໍາສັບດຽວ ຫຼື ຄໍາຄືກັນກັບເອກະສານ ສະບັບຕົ້ນ ຫຼື ນໍາໃຊ້ຄວາມຄິດອັນດຽວກັນ ຫຼື ຄໍາຄືກັນກັບເອກະສານສະບັບຕົ້ນ ໂດຍບໍ່ມີການອ້າງອີງໃສ່ແຫຼ່ງຂໍ້ ມູນ ຫຼື ໃຊ້ໃນເຄື່ອງໝາຍວົງຢືມ (“”).⁵⁰ ໃນນີ້ ລວມມີ ການກ່າຍເອົາຂໍ້ມູນ, ຂໍ້ມູນຈາກປຶ້ມ, ບົດຄວາມ, ບົດລາຍ ງານ

⁴⁸ ຫາກໍ່ອ້າງ.

⁴⁹ ສໍາລັບຕົວຢ່າງ ເບິ່ງ Plagiarism.org, “ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ ແມ່ນຫຍັງ,” Plagiarism.org, ເກີດຂຶ້ນ ໃນ ວັນທີ 18 May 2017, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://www.plagiarism.org/article/what-is-plagiarism>; University of New South Wales Sydney, “ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນແມ່ນຫຍັງ,” University of New South Wales Sydney, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://student.unsw.edu.au/what-plagiarism>; National University of Singapore, “ພື້ນຖານຂອງການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ,” National University of Singapore, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. https://libguides.nus.edu.sg/new2nus/acadintegrity_plagiarism; Indiana University Bloomington, “ການແອບອ້າງ ເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ: ແມ່ນຫຍັງ? ຊີຮູ້ຈັກ ແລະ ຫຼີກລ້ຽງໄດ້ແນວໃດ,” Indiana University Bloomington, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://wts.indiana.edu/writing-guides/plagiarism.html>; University of Oxford, “Plagiarism,” University of Oxford, accessed October 12, 2021. <https://www.ox.ac.uk/students/academic/guidance/skills/plagiarism>.

⁵⁰ ຫາກໍ່ອ້າງ.

ຫຼື ເອກະສານທີ່ເປັນລາຍລັກອັກສອນອື່ນໆ, ບົດນຳສະເໜີ, ເວັບໄຊ/ອິນເຕີເນັດ ຫຼື ຈາກແຫຼ່ງຂໍ້ມູນອີເລັກ ໂທນິກ ຫຼື ຈາກວຽກບ້ານຂອງບຸກຄົນອື່ນ ໂດຍບໍ່ມີການອ້າງອີງຢ່າງຖືກຕ້ອງ.⁵¹ ການແປຜິດງານສະບັບຕົ້ນຈາກພາສາໜຶ່ງເປັນພາສາອື່ນ ໂດຍນຳໃຊ້ຄຳສັບດຽວກັນ ຫຼື ຄ້າຍຄືກັນກັບເອກະສານສະບັບຕົ້ນ ໂດຍບໍ່ມີການອ້າງອີງຢ່າງ ຖືກຕ້ອງ ຫຼື ບໍ່ໃຊ້ເຄື່ອງໝາຍວົງຍົມກໍຖືເປັນການກ່າຍເຊັ່ນດຽວກັນ.

ຕົວຢ່າງ: ກຳລັງແປຈາກ ພາສາອັງກິດ ເປັນພາສາລາວ ພາກສ່ວນໜຶ່ງຂອງບົດຂຽນໜຶ່ງຂຽນ ໂດຍບຸກຄົນ ໜຶ່ງ ແລ້ວເອົາເຂົ້າໃນບົດຄົ້ນຄ້ວາ ໂດຍບໍ່ໃຊ້ເຄື່ອງໝາຍວົງຍົມ ແລະ ອ້າງອີງໃນບົດ (Footnote). ນິແມ່ນການ ກ່າຍ.

ການອ້າງອີງໃສ່ຄວາມຄິດຂອງຄົນຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ Inappropriate paraphrasing ການອ້າງອີງໃສ່ຄວາມຄິດຂອງຄົນຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ ແມ່ນເກີດຂຶ້ນໃນເວລາປ່ຽນບາງຄຳ ແລະ ປະໂຫຍກໃນບົດຂຽນ ແຕ່ຍັງຮັກສາ ໂຄງສ້າງສ່ວນໃຫຍ່ໄວ້ ແລະ/ຫຼື ມີການຜັນຂະຫຍາຍຄວາມຄິດທີ່ໄດ້ຈາກຂໍ້ມູນຕົ້ນສະບັບ ໂດຍບໍ່ມີການອ້າງອີງ.⁵² ການອ້າງອີງໃສ່ຄວາມຄິດຂອງຄົນຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງນີ້ ລວມເຖິງການນຳສະເໜີຄວາມຄິດທີ່ຜູ້ອ້າງອີງໃສ່ຄວາມຄິດຂອງອີກຄົນໜຶ່ງ ຫຼື ຄາເວົ້າຂອງອີກຄົນໜຶ່ງ ໂດຍບໍ່ອ້າງອີງໃສ່ເຈົ້າຂອງຄວາມຄິດນັ້ນ ຫຼື ຄຳສັບນັ້ນ ຫຼື ເວລາມີ ການປະສົມປະສານກັບການນຳໃຊ້ຄຳເຫັນຂອງຄົນອື່ນກັບການອ້າງອີງໃສ່ຄວາມຄິດຂອງຄົນອື່ນ ໂດຍບໍ່ມີການອ້າງ ອີງຢ່າງຖືກຕ້ອງ.

ຕົວຢ່າງ: ກຳລັງນຳສະເໜີຄວາມຄິດຂອງຄົນອື່ນ ໂດຍບໍ່ມີການອ້າງອີງແຫຼ່ງທີ່ມາໃນເອກະສານ.

ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ (Collusion) ການແອບອ້າງຜົນງານວິຊາການ ໝາຍເຖິງການນຳສະເໜີຜົນງານຂອງຕົນ ວ່າເປັນຜົນງານເອກະລາດ (ໂດຍເຮັດຄືວ່າ ເປັນຜົນງານຂອງຕົນ) ໂດຍທີ່ຜົນ ງານດັ່ງກ່າວ ມີການປະກອບສ່ວນຈາກຄົນອື່ນທັງໝົດ ຫຼື ສ່ວນໃດສ່ວນໜຶ່ງ. ອາດຈະຕົກໃນສະຖານະການວ່າ ບໍ່ໄດ້ ອ້າງອີງໃສ່ຜູ້ທີ່ຊ່ວຍຂຽນບົດ (ເຊັ່ນ: ບໍ່ລະບຸຊື່ຜູ້ທີ່ເປັນເຈົ້າຂອງຜົນງານຮ່ວມ); ບໍ່ປະຕິບັດຕາມລະບຽບການກ່ຽວກັບໂຄງການການເຮັດວຽກເປັນກຸ່ມ (ເຊັ່ນ: ເພີ່ມຊື່ບຸກຄົນວ່າເປັນເຈົ້າຂອງຜົນງານຮ່ວມ ທັງໝົດທີ່ບໍ່ໄດ້ປະກອບສ່ວນໃນບົດຄົ້ນຄວ້າ ຫຼື ປະກອບແຕ່ພຽງເລັກນ້ອຍ ຊຶ່ງເອົາເອີ້ນວ່າ “Guest-authoring”; ການຮ່ວມມືລະຫວ່າງນັກສຶກສາ/ນັກຄົ້ນຄວ້າທີ່ບໍ່ໄດ້ຮັບອະນຸຍາດ (ເຊັ່ນ: ນັກສຶກສາສົ່ງວຽກ ຂອງຕົນໃຫ້ນັກສຶກສາຄົນອື່ນກ່ອນກຳນົດເວລາສົ່ງ ວຽກເພື່ອໃຫ້ເຂົາເຈົ້າກ່າຍເອົາ ໂດຍສະເໜີເຮັດວຽກຂອງ ຄົນອື່ນໃຫ້ສຳເລັດ ຫຼື ມີການຮຽກ ຫຼື ຮັບເອົາເງິນສຳລັບ ວຽກທີ່ສຳເລັດ).

ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ ຍັງລວມເອົາວິທີປະຕິບັດ “ການທຸດຈະລິດສັນຍາ” ທີ່ຍັງເອີ້ນວ່າ “ຂຽນແບບຜິ” (Ghost-writing ຊຶ່ງຫມາຍເຖິງ ນັກຄົ້ນຄວ້າຜູ້ໜຶ່ງ ຈ້າງອີກບຸກຄົນໜຶ່ງ ເພື່ອໃຫ້ເຮັດ ວຽກແທນຕົນ ຈົນສຳເລັດແລ້ວສົ່ງວຽກດັ່ງກ່າວ ໂດຍອ້າງວ່າ ເປັນຂອງຕົນ ຊຶ່ງທີ່ຈິງແລ້ວ ເປັນຜົນງານຂອງ ບຸກຄົນ ອື່ນ.⁵³

ວິທີການແອບອ້າງຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້ ບໍ່ຄວນປົນເປັນການຮ່ວມມືທາງດ້ານວິຊາການທີ່ໄດ້ຮັບອະນຸຍາດ ຊຶ່ງມີການປຶກສາຫາລືກັນຢ່າງຊັດເຈນກ່ຽວກັບການເຂົ້າຮ່ວມ ແລະ ການເປັນເຈົ້າຂອງຜົນງານ. ການເຮັດວຽກຮ່ວມກັນ

⁵¹ ຫາກໍ່ອ້າງ.

⁵² ຫາກໍ່ອ້າງ.

⁵³ ໃນນີ້ລວມເອົາສະຖານະການທີ່ນັກສຶກສາ ຫຼື ນັກຄົ້ນຄວ້າ ສົ່ງວຽກທີ່ຕົນໄດ້ກວດແກ້ ຊຶ່ງເປັນຜົນງານຂອງຄົນອື່ນສ່ວນໃຫຍ່ ຫຼື ນັກສຶກສາ ຫຼື ນັກຄົ້ນຄວ້າກະກຽມຮ່າງທີ່ມີຜູ້ຕັດແປງຫຼາຍ (ກວດແກ້ໜ້ອຍດຽວ).

ແມ່ນສາມາດປະຕິບັດໄດ້ ແຕ່ຕ້ອງປະຕິບັດຕາມລະບຽບການກ່ຽວກັບການເປັນເຈົ້າຂອງຜົນງານ. ເຈົ້າຂອງຜົນງານ ທັງໝົດທີ່ຢູ່ໃນລາຍຊື່ແມ່ນໄດ້ປະຕິບັດໜ້າວຽກ ລວມເຖິງການຕັດແກ້ ແລະ ຮັບຮອງເອົາບົດຄົ້ນຄວ້າສະບັບສົມບູນ.⁵⁴ ຕ້ອງຮັບປະກັນວ່າ ມີຄວາມຮັບຮູ້ຢ່າງຊັດເຈນກ່ຽວກັບການຮ່ວມມືທີ່ໄດ້ຮັບການອະນຸມັດ ແລະ ສ່ວນໃດຂອງບົດຄົ້ນຄວ້າທີ່ເປັນຜົນງານຂອງຕົນເອງ.

ການອ້າງອີງໃສ່ຄຳເວົ້າຂອງບຸກຄົນອື່ນຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ (Inappropriate citation) ການອ້າງອີງໃສ່ຄຳເວົ້າຂອງບຸກຄົນອື່ນຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງຈະເກີດຂຶ້ນເວລາມີການອ້າງອີງໃສ່ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທີ່ບໍ່ໄດ້ອ່ານ ແລະ ບໍ່ໄດ້ຮັບຮູ້ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທຸກຢ່າງ ທີ່ໄດ້ຂໍ້ມູນ, ໃນນີ້ອາດລວມມີ ການເສກສັນປັ້ນແຕ່ງຄຳເວົ້າຂອງບຸກຄົນ ແລະ ການອ້າງອີງໃສ່ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທີ່ບໍ່ຊັດເຈນ (ນອກຈາກການສະກົດຄຳຜິດ).

ຕົວຢ່າງ: ກຳລັງອ້າງອີງໃສ່ບົດຂຽນໃດໜຶ່ງ/ປຶ້ມໜຶ່ງ ທີ່ອ້າງອີງໃສ່ອີກບົດຂຽນໜຶ່ງ (ເປັນຂໍ້ມູນທຸກຢ່າງພູມ) ທີ່ອ່ານໂດຍບໍ່ໄດ້ກວດກາແຫຼ່ງຂໍ້ມູນນັ້ນ).

ເພື່ອອ້າງອີງໃຫ້ຖືກຕ້ອງ, ຕ້ອງລະບຸແຫຼ່ງທີ່ມາຂອງຂໍ້ມູນກໍຄື *ລະບຸຊື່ແຈງ ຢູ່ໃນການອ້າງອີງໃນບົດ (Footnote) ຫຼື ໃນການອ້າງອີງໃນບົດ (In-text) ວ່າມີການອ້າງອີງຢູ່ໜ້າໃດຂອງເອກະສານ*. ນອກນັ້ນ, ຕ້ອງບໍ່ລວມເອົາເອກະສານທີ່ບໍ່ໄດ້ອ່ານໃນຕົວຈິງເຂົ້າບັນຊີເອກະສານອ້າງອີງ ຫຼື ໃນບັນນານຸກົມ. ຖ້າບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງ ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນຕົ້ນສະບັບ ຕ້ອງໄດ້ລະບຸຢ່າງຈະແຈ້ງວ່າ ຂໍ້ມູນທີ່ນຳໃຊ້ນີ້ແມ່ນມາຈາກຂໍ້ມູນທຸກຢ່າງພູມ. ຕົວຢ່າງ: ຄຳເຫັນ ໃນເອກະສານອ້າງອີງໃນບົດ ອາດມີການລະບຸໃນລັກສະນະນີ້: Jason Ray Hutchison, “The Law of Bo Pen Nyan (No Worries): Understanding the Rule of Law and the Role of Law in Modern-Day Laos,” (Unpublished, 2006), discussed in Perrine Simon, “The role of law in the Rule of law, the contribution of academics in Lao PDR,” *Critical Quarterly for Legislation and Law* 102, no. 3 (2019): 206, 213.

ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຕົນເອງ ຫຼື ເອີ້ນວ່າ “ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານແບບອັດຕາໂນມັດ” ແມ່ນວິທີທີ່ເຈົ້າຂອງຜົນງານໃດໜຶ່ງ/ນັກສຶກສາ ໃຊ້ບົດຂຽນໃນຜ່ານມາ (ທັງໝົດ ຫຼື ສ່ວນໃດສ່ວນໜຶ່ງ) ໃນຫົວຂໍ້ດຽວ ກັນຢູ່ໃນບົດຄວາມ/ວຽກບ້ານ ໂດຍບໍ່ໄດ້ລະບຸບົດຂຽນດັ່ງກ່າວໃນວົງຍົມ.

ຕົວຢ່າງ: *ການຕີພິມເນື້ອໃນ ເອກະສານສະບັບໜຶ່ງຫຼາຍໆຄັ້ງ ໂດຍໃຊ້ ຫົວຂໍ້ທີ່ແຕກຕ່າງ ຫຼື ຕີພິມໃນວາລະສານທີ່ແຕກຕ່າງ.*

3.4 ພຶດຕິກຳທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງສຳລັບການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ

ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ ແມ່ນການປະພຶດທາງດ້ານການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງ ແລະ ຖືວ່າເປັນການກະທຳຜິດທາງວິໄນຢ່າງຮ້າຍແຮງ. ຕ້ອງມີການສືບສວນ ກໍລະນີມີການກ່າວຫາວ່າມີການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ.

⁵⁴ ຄູ່ມືກ່ຽວກັບການຄົ້ນຄວ້າຮ່ວມກັນ ສາມາດເຂົ້າເບິ່ງບົດຂອງ Marieke Frassl, David Hamilton, Blaize Denfeld, Elvira de Eyto, Stephanie Hampton, Phillip Keller, “10 ຫຼັກການງານຂອງການຂຽນບົດຄົ້ນຄວ້າຮ່ວມກັນ ທີ່ມີຜູ້ປະກອບສ່ວນຫຼາຍ ຄົນ,” *PLoS computational biology* 14, (2018): 1-8. ສາມາດເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່: <https://journals.plos.org/ploscompbiol/article?id=10.1371/journal.pcbi.1006508>.

ສ່ວນບົດລົງໂທດມີນັບແຕ່ການຕັດຄະແນນ (ສໍາລັບນັກສຶກສາ), ການຖອນໃບປະກາດສະນິຍະບັດ, ຈົນຮອດການໂຈະ ຫຼື ໄລ່ອອກຈາກມະຫາວິທະຍາໄລ ຂຶ້ນກັບຄວາມໜັກ-ເບົາຂອງການກະທຳຜິດ. ສໍາລັບພະນັກງານວິຊາການ, ໃນກໍລະນີເປັນການຄົ້ນຄວ້າທີ່ໄດ້ຮັບທຶນສະໜັບສະໜູນບັນດາບົດລົງໂທດທີ່ກ່າວມາຂ້າງເທິງ ຕ້ອງປະຕິບັດໄປ ພ້ອມກັບການຢຸດຕິສັນຍາ ແລະ ສິ່ງເງິນຄືນ ແລະ ອາດຮອດການຫ້າມ ບໍ່ໃຫ້ໄດ້ຮັບທຶນຊ່ວຍເຫຼືອການຄົ້ນ ຄ້ວາໃນອານາຄົດ (ອາດເປັນຊົ່ວຄາວ ຫຼື ຖາວອນ). ໃນກໍລະນີເປັນການແອບອ້າງເອົາຜົນງານທີ່ຕິພິມແລ້ວ ແລະ ໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງທາງຊັບສິນທາງປັນຍາ ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ ແມ່ນການລະເມີດລິຂະສິດ ແລະ ສຸດທ້າຍອາດຖືກດຳເນີນຄະດີທາງແພ່ງ ຫຼື ທາງອາຍາ.

ບໍ່ແມ່ນທຸກກໍລະນີຂອງການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນຈະເປັນການກະທຳທີ່ເຈດຕະນາແຕ່ໝາຍເຖິງ ເຈດຕະນາທຸດຈະລິດ. ເຖິງແນວໃດກໍຕາມ, *ເຖິງແມ່ນວ່າຈະເປັນການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ ໂດຍບໍ່ເຈດຕະນາ ກໍຕ້ອງມີການລົງໂທດເຊັ່ນດຽວກັນ*. ຕົວຢ່າງ: ຖ້າລືມບັນທຶກລາຍລະອຽດຂອງຄຳເວົ້າທີ່ອ້າງອີງ ໃນເວລາບັນທຶກ ຫຼື ບໍ່ປະຕິບັດຕາມລະບຽບການກ່ຽວກັບການອ້າງອີງ ເພາະອາດບໍ່ຮູ້ລະບຽບການດັ່ງກ່າວບໍ່ສາມາດໃຊ້ເປັນຂໍ້ອ້າງ ແລະ ຍັງຖືເປັນການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນທີ່ຕ້ອງມີຄວາມຮັບຜິດຊອບ. ດ້ວຍເຫດນີ້, ໃນກໍລະນີທີ່ຖືວ່າມີການແອບອ້າງເອົາຜົນງານ ຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນບໍ່ວ່າຈະເຈດຕະນາ ຫຼື ບໍ່ເຈດຕະນາ ຕ້ອງມີ ການລົງໂທດຕໍ່ການປະຕິບັດທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງນີ້. (ເຊັ່ນ: ຖືກຕັກເຕືອນ ແລະ ໃຫ້ຂຽນບົດຄືນໃໝ່ ຫຼື ຖືກຕັດຄະ ແນນ).

ສໍາລັບພະນັກງານວິຊາການ (ເຊັ່ນ: ນັກສຶກສາປະລິນຍາເອກ ຫຼື ອາຈານ), ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ ໂດຍບໍ່ເຈດຕະນາເປັນສິ່ງທີ່ຮັບບໍ່ໄດ້ ເນື່ອງຈາກວ່າ ນັກຄົ້ນຄວ້າຕ້ອງຮູ້ຈັກລະບຽບການກ່ຽວກັບການອ້າງອີງ ແລະ ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ ເປັນສິ່ງທີ່ເຂົາເຈົ້າຕ້ອງຮູ້. ດັ່ງນັ້ນ, ການທີ່ພະນັກງານວິຊາການກະທຳການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ ຈຶ່ງມີຄວາມຜິດຮ້າຍແຮງກວ່າ ການກະທຳຂອງນັກສຶກສາ. ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ, ການກະທຳດັ່ງກ່າວ ບໍ່ແມ່ນແຕ່ສ້າງຜົນເສຍຫາຍຕໍ່ຊື່ສຽງຂອງເຈົ້າ ຂອງຜົນງານເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງສ້າງຄວາມເສຍຫາຍຕໍ່ຊື່ສຽງຂອງສະຖາບັນການສຶກສານຳອີກ.

ທຸກຮູບແບບຂອງການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ ທີ່ໄດ້ລະບຸໄວ້ຢູ່ໃນພາກນີ້ແມ່ນການກະທຳຜິດທາງວິໄນໃນການການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດ ຢູ່ໃນມະຫາວິທະຍາໄລ. ເພື່ອຫຼີກລ້ຽງບໍ່ໃຫ້ມີການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ ແລະ ເພື່ອຜະລິດຜົນງານທີ່ມີຄຸນນະພາບສູງ, ວິທີປະຕິບັດທີ່ດີທີ່ສຸດຄືຕ້ອງຮັບປະກັນວ່າມີ ຄວາມເຂົ້າໃຈຕໍ່ລະບຽບການກ່ຽວກັບວິທີນຳໃຊ້ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ ແລະ ການອ້າງໃສ່ເອກະສານອ້າງອີງ. ຖ້າສາມາດປະຕິບັດຕາມລະບຽບການດັ່ງກ່າວໄດ້ ຈະສາມາດຫຼີກລ້ຽງການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນໄດ້ຢ່າງງ່າຍດາຍ ແລະ ຈະສາມາດພັດທະນາຄຸນນະພາບຂອງການຂຽນໄດ້ເປັນຢ່າງດີ.

ພາກທີ 4: ຮູບແບບການອ້າງອີງ

ໂດຍ: ປອ. ລັດດາວັນ ດອນແກ້ວດາວົງ ແລະ ປອ. ສີພາ ຈັນທະວົງ

4.1 ຫຼັກການທົ່ວໄປກ່ຽວກັບການອ້າງອີງທາງວິຊາການ

ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ ທີ່ດີສ້າງຂຶ້ນຈາກການທົບທວນວັນນະກຳຢ່າງລະອຽດ ແລະ ການອ້າງອີງທີ່ມາຂອງແຫຼ່ງຂອງຂໍ້ມູນຢ່າງຖືກຕ້ອງ. ອີງຕາມມາດຕະຖານຂອງ ມະຫາວິທະຍາໄລ ອອກຟອດ, ການອ້າງອີງທາງດ້ານກົດໝາຍ (ອອດສະໂກລາ) (Oxford University Standard for the Citation of Legal Authorities (OSCOLA)), “ການອ້າງອີງໃນສາຂາກົດໝາຍ ມີສອງຫຼັກການທີ່ຕ້ອງປະຕິບັດ ຄື: ຄວາມສອດຄ່ອງ ແລະ ການພິຈາລະນາຜູ້ອ່ານ. ບົດຂຽນທາງວິຊາການດ້ານກົດໝາຍ ຈະມີນ້ຳໜັກຫຼາຍຂຶ້ນ ຖ້າມີການອ້າງອີງຂໍ້ມູນ ທາງດ້ານກົດໝາຍທີ່ຄວາມຊັດເຈນ, ສອດຄ່ອງ ແລະ ນຳໃຊ້ວິທີການທີ່ຍອມຮັບ. ເພື່ອຄວາມສະດວກໃນການພິຈາລະນາ ແລະ ຄົ້ນຫາແຫຼ່ງທີ່ມາຂອງຂໍ້ມູນທີ່ອ້າງເຖິງ ແລະ ຈະກາຍເປັນເລື່ອງທີ່ງ່າຍສຳລັບຜູ້ອ່ານທີ່ຈະເຮັດຕາມ ຫຼື ໂຕແຍ່ງ.”⁵⁵

ຈຸດປະສົງຂອງການອ້າງອີງ ແມ່ນເພື່ອລະບຸແຫຼ່ງຂອງຂໍ້ມູນທີ່ອ້າງອີງໃສ່ລາຍລະອຽດຂອງແຕ່ລະຂໍ້ມູນ. ການອ້າງອີງເປັນອົງປະກອບທີ່ສຳຄັນຂອງຈັນຍາບັນທາງວິຊາການ ເນື່ອງຈາກວ່າ ການອ້າງອີງ ແລະ ການຮັບຮູ້ແຫຼ່ງທີ່ມາ ຂໍ້ມູນເປັນວິທີທີ່ດີທີ່ສຸດໃນການຫຼີກລ່ຽງ ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ (Plagiarism). ຮູບແບບການອ້າງອີງປະກອບດ້ວຍ ຫຼັກການທີ່ລະອຽດກ່ຽວກັບວິທີການຈັດຮູບແບບການອ້າງອີງແຕ່ລະຢ່າງ ເຊັ່ນ: ການອ້າງອີງໃນບົດ (Footnote) ແລະ ການອ້າງອີງທ້າຍບົດ (Bibliography).⁵⁶ ຄຳວ່າ “ຮູບແບບ” (Style) ມີຄວາມໝາຍທີ່ຫຼາກຫຼາຍໃນການຂຽນບົດທາງວິຊາການ. ໃນທີ່ນີ້ຮູບແບບ ໝາຍເຖິງ ຂໍ້ກຳນົດກ່ຽວກັບການຈັດຮູບແບບ ຂອງການຂຽນ ຫຼື ການພິມ. ຮູບແບບການອ້າງອີງ ກຳນົດຫຼັກການໃນການ ຈັດລຽງ, ການອ້າງອີງແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທີ່ເຂົ້າໃຈງ່າຍ ແລະ ກະທັດຮັດ.⁵⁷ ການອ້າງອີງທີ່ເໝາະສົມມີຄວາມສຳຄັນຫຼາຍຕໍ່ຄວາມຊື່ສັດ ແລະ ຈັນຍາບັນທາງວິຊາ ການ. ການອ້າງອີງຊ່ວຍໃຫ້ຜູ້ຂຽນຮັບຮູ້ແນວຄິດ ຫຼື ແຫຼ່ງຄວາມຮູ້ທີ່ຕົນອ້າງເຖິງ.⁵⁸ ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງມີຄວາມສຳຄັນ ຫຼາຍທີ່ຈະຕ້ອງ

⁵⁵ Donal Nolan ແລະ Sandra Meredith, “ອອດສະໂກລາ: ມາດຕະຖານຂອງ ມະຫາວິທະຍາໄລ ອອກຟອດ ສຳລັບການອ້າງອີງທາງດ້ານກົດໝາຍ” [OSCOLA The Oxford University Standard for Citation of Legal Authorities], 4th ed. (Oxford: Hart Publishing, 2012), 1.

⁵⁶ University of Chicago, “ຄຳແນະນຳສະບັບຫຍໍ້ກ່ຽວກັບການອ້າງອີງຮູບແບບ ຊິຄາໂກ,” [Chicago-Style Citation Quick Guide], University of Chicago Press, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 12 October 2021. https://www.chicagomanualofstyle.org/tools_citationguide.html.

⁵⁷ Nagoya University, ຄຳແນະນຳການຂຽນ, Graduate School of Law [Writing Guide, Graduate School of Law] (Nagoya: Nagoya University, 2019), 13. ສາມາດເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່: https://www.law.nagoyau.ac.jp/_userdata/writing-guide.pdf.

⁵⁸ Cambridge Dictionary, “ການອ້າງອີງ” [Reference], Cambridge University Press, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 12 ຕຸລາ 2021. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/reference>.

ອ້າງອີງແຫຼ່ງທີ່ມາຂອງຂໍ້ມູນໃຫ້ຖືກຕ້ອງ ເພື່ອຫຼີກລ່ຽງການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນ ຂອງຕົນ ແລະ ມາດຕະການຕໍ່ຜູ້ລະເມີດ. ການອ້າງອີງ ຍັງເປັນຊ່ອງທີ່ບອກໃຫ້ຜູ້ອ່ານຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບການຊອກຫາ ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທີ່ນຳມາ ອ້າງອີງ.⁵⁹ ການອ້າງອີງ ຕ້ອງສະແດງໃຫ້ເຫັນແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທີ່ຊັດເຈນແກ່ຜູ້ອ່ານ ເພື່ອຄົ້ນຫາແຫຼ່ງທີ່ ມາ ລວມທັງຂໍ້ມູນ ຂອງຜູ້ຂຽນ, ຊື່ຜົນງານ, ຊື່ຂອງສະ ຖານທີ່ຕີພິມ, ວັນ, ເດືອນ, ປີ ແລະ ໜ້າ ຂອງຂໍ້ມູນທີ່ຍົມມາ ໃຊ້ ຫຼື ອ້າງອີງ.

ບັນດາຄະນະນິຕິສາດໃນມະຫາວິທະຍາໄລທົ່ວໂລກ ລ້ວນເຄົາລົບຫຼັກການທົ່ວໄປຂອງການອ້າງອີງຕາມທີ່ ໄດ້ອະທິບາຍມາຂ້າງເທິງນີ້. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຄະນະນິຕິສາດໃນທົ່ວໂລກ ກໍບໍ່ໄດ້ນຳໃຊ້ມາດຕະຖານດຽວກັນ ແລະ ນຳໃຊ້ຮູບແບບການອ້າງອີງທີ່ແຕກຕ່າງກັນໃນສາຂາກົດໝາຍ ເຊັ່ນ: “ຄູ່ມືຮູບແບບ ຊິຄາໂກ” (Chicago Manual of Style), “ອອດສະໂກລາ” (OSCOLA), “ບລູບຸກ” (Bluebook) ຫຼື “ເລດບຸກ” (Redbook) ແລະ ອື່ນໆ.

4.2 ການນຳໃຊ້ຮູບແບບ ຊິຄາໂກ ໃນສາຂາກົດໝາຍໃນບໍລິບົດຂອງລາວ

ຄນລ, ມຊ ເລືອກນຳໃຊ້ ການອ້າງອີງຮູບແບບ ຊິຄາໂກ.⁶⁰ ຮູບແບບ ຊິຄາໂກ ເປັນຮູບແບບການອ້າງອີງໃນ ບົດທີ່ແຊກແຊກລຳດັບຂອງການອ້າງອີງຢູ່ດ້ານລຸ່ມສຸດຂອງໜ້າເຈ້ຍ ຫຼື Footnote. ຮູບແບບການອ້າງອີງນີ້ ແມ່ນປະ ຕິ ບັດຕາມການແນະນຳທີ່ກຳນົດໄວ້ໃນຄູ່ມື ຮູບແບບຊິຄາໂກ ຊຶ່ງເປັນການອ້າງອີງທີ່ຄົບຖ້ວນ ແລະ ຄູ່ມືນີ້ໄດ້ຮັບການ ຮຽບຮຽງ ແລະ ຕີພິມ ໂດຍມະຫາວິທະຍາໄລຊິຄາໂກ.

ຄນລ, ມຊ ປະຕິບັດຕາມລະບຽບ “ການອ້າງອີງແບບຂຽນຄົບຖ້ວນ” (Chicago Full Note) ທີ່ໄດ້ ອະທິບາຍ ຢູ່ໃນຄູ່ມື ຊິຄາໂກ. ການອ້າງອີງແບບຂຽນຄົບຖ້ວນນີ້ປະກອບດ້ວຍສອງແບບ ຄື: ການອ້າງອີງໃນບົດ ແລະ ການອ້າງອີງທ້າຍບົດ ຊຶ່ງໄດ້ອ້າງອີງໃສ່ຫຼາຍແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ ແລະ ບາງຂໍ້ມູນ ສາມາດຊອກຫາເພີ່ມເຕີມໄດ້ທາງ ອອນ ລາຍ.⁶¹ ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ການອ້າງອີງຕາມຮູບແບບ ຊິຄາໂກ ກໍໄດ້ກຳນົດບາງມາດຕະຖານໃນການອ້າງ ອີງແຫຼ່ງຂໍ້ ມູນທາງວິຊາການທົ່ວໄປ ສຳລັບທຸກສາຂາວິຊາ ໂດຍບໍ່ໄດ້ກຳນົດມາດຕະຖານສະເພາະສຳລັບແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ ທາງດ້ານກົດ ໝາຍ. ດ້ວຍເຫດນີ້, ຮູບແບບການອ້າງອີງໃນການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍທີ່ອະທິບາຍ ຢູ່ໃນພາກນີ້, ຄນລ ໄດ້ຕັດປັບເອົາລະບຽບການຂອງ ຊິຄາໂກ ໃນບາງຈຸດ ໂດຍຍົກໃຫ້ເຫັນຕົວຢ່າງລະອຽດກ່ຽວ ກັບວິທີການອ້າງ ອີງແຫຼ່ງຂໍ້ມູນສະເພາະ ທີ່ນຳໃຊ້ໃນການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ. ໃນແຕ່ລະຕົວຢ່າງ, ຈະຍົກໃຫ້ເຫັນການອ້າງອີງໃນບົດ ແລະ ການອ້າງທ້າຍບົດ.

⁵⁹ Oxford Learner's Dictionaries, “ການອ້າງອີງ” [Reference], Oxford University Press, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 4 ຕຸລາ 2021, https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/reference_1?q=reference.

⁶⁰ ອະທິການບໍ່ດີ ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ, ຂໍ້ຕົກລົງວ່າດ້ວຍການອະນຸມັດສ້າງຄູ່ມືທາງວິຊາການດ້ານກົດໝາຍ ແລະ ການນຳໃຊ້ການ ອ້າງອີງແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທາງດ້ານກົດໝາຍ, ສະບັບເລກທີ 342/ມຊ, ລົງວັນທີ 18 ກຸມພາ 2021

⁶¹ ເບິ່ງ ຕົວຢ່າງ: University of Portland Clark, “ຮູບແບບ ຊິຄາໂກ (ສະບັບທີ 17) ຄຳແນະນຳ ການອ້າງອີງ: ການແນະນຳ” [Chicago Style (17th Edition) Citation Guide: Introduction], University of Portland Clark, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 4 ຕຸລາ 2021. <https://libguides.up.edu/chicago/intro>; ເຊັ່ນກັນກັບ Western Oregon University, “ການແນະນຳຮູບແບບຊິຄາໂກ” [Chicago Style Guide], West Virginia University, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 4 ຕຸລາ 2021. <https://libguides.wvu.edu/c.php?g=418946&p=2855220>.

4.2.1 ຂໍ້ມູນປະຖົມມະພູມ (Primary Sources)

ມະຕິຂອງກົມການເມືອງສູນກາງພັກ, ມະຕິຕົກລົງ ແລະ ເອກະສານອື່ນຂອງພັກ

ການອ້າງອີງໃນບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ຊື່ອົງການ, “ຊື່ມະຕິຕົກລົງ ຫຼື ເອກະສານຂອງພັກ,” ເລກທີ (ຊື່ອົງການທີ່ເຜີຍແຜ່, ວັນ, ເດືອນ, ປີ), ມາດຕາ ຫຼື ໜ້າ.

ຕົວຢ່າງ: ຄະນະບໍລິຫານງານສູນກາງພັກ, “ມະຕິຕົກລົງຂອງຄະນະບໍລິຫານງານສູນກາງພັກວ່າດ້ວຍການປະກາດໃຊ້ກົດລະບຽບພັກປະຊາຊົນປະຕິວັດລາວ ສະໄໝທີ X⁶²,” ເລກທີ 04/ຄບສພ (ຄະນະບໍລິຫານງານສູນກາງພັກ, 22 ມີນາ 2016), ມາດຕາ 1.

ການອ້າງອີງທ້າຍບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ຊື່ອົງການ. “ຊື່ມະຕິຕົກລົງ ຫຼື ເອກະສານຂອງພັກ.” ເລກທີ. ຊື່ອົງການທີ່ເຜີຍແຜ່, ວັນ, ເດືອນ, ປີ.

ຕົວຢ່າງ: ຄະນະບໍລິຫານງານສູນກາງພັກ. “ມະຕິຕົກລົງຂອງຄະນະບໍລິຫານງານສູນກາງພັກວ່າດ້ວຍການປະກາດໃຊ້ກົດລະບຽບພັກປະຊາຊົນປະຕິວັດລາວ ສະໄໝທີ X.” ເລກທີ 04/ຄບສພ. ຄະນະບໍລິຫານງານສູນກາງພັກ, 22 ມີນາ 2016.

ລັດຖະທຳມະນູນ ແລະ ກົດໝາຍ

ການອ້າງອີງໃນບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ຊື່ລັດຖະທຳມະນູນ ຫຼື ກົດໝາຍ, ມາດຕາ (ປີ).

ຕົວຢ່າງ: ປະມວນກົດໝາຍແພ່ງ, ມາດຕາ 9 (2019).

ການອ້າງອີງທ້າຍບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ຊື່ລັດຖະທຳມະນູນ ຫຼື ກົດໝາຍ, ປີ.

ຕົວຢ່າງ: ປະມວນກົດໝາຍແພ່ງ, 2019.

ຖ້ານິຕິກຳທີ່ອ້າງອີງມີການປັບປຸງ, ວັນ ເດືອນ ປີ ທີ່ອ້າງອີງເຖິງ ຍັງຄົງເປັນວັນ ເດືອນປີຮັບຮອງ ເອົານິຕິກຳສະບັບນັ້ນ ແລະ ຄວນເພີ່ມຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບ ວັນ, ເດືອນ, ປີ ການປັບປຸງນິຕິກຳສະບັບນັ້ນ. ຍົກຕົວຢ່າງ: ລັດຖະທຳມະນູນ ຂອງ ສປປ ລາວ ໄດ້ຮັບການປັບປຸງຫຼາຍຄັ້ງ ແລະ ຄັ້ງລ່າສຸດແມ່ນ ໃນປີ 2015 ແຕ່ຖືກຮັບຮອງ ໃນປີ 1991, ຄວນອ້າງອີງແບບນີ້: ລັດຖະທຳມະນູນ ແຫ່ງ ສປປ ລາວ (1991) (ປັບປຸງລ່າສຸດ 2015).

ຖ້າດຳເນີນການສຶກສາແບບປຽບທຽບ, ຄວນລະບຸຊື່ປະເທດທີ່ຮັບຮອງເອົານິຕິກຳ ຢູ່ໃນການອ້າງອີງທ້າຍບົດ. ຕົວຢ່າງ: ປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, 2017 [ລາວ] ຫຼື ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການດຳເນີນຄະດີທາງປົກຄອງ [Administrative Case Litigation Act], 1962 [ປະເທດຍີ່ປຸ່ນ].

⁶² “ຈຸດ” ຖືກສັບປ່ຽນດ້ວຍ “ຈຳເມັດ (dot)” ຢູ່ໃນເອກະສານອ້າງອີງທ້າຍບົດ, ຍັງຢູ່ໃນເຄື່ອງໝາຍວົງຍືມ. ມີການປະຕິບັດແບບນີ້ ໃນຮູບ ແບບ ຊີດາໄກ.

ມະຕິຕົກລົງ, ລັດຖະບັນຍັດຂອງປະທານປະເທດ, ດຳລັດຂອງນາຍົກລັດຖະມົນຕີ, ຄຳສັ່ງ, ຂໍ້ຕົກລົງ, ຄຳແນະນຳ ແລະ ແຈ້ງການ

ການອ້າງອີງໃນບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ຊື່ຜູ້ຮັບຮອງ, “ຊື່ນິຕິກຳລຸ່ມກົດໝາຍ,” ເລກທີ (ຊື່ອົງການທີ່ເຜີຍແຜ່, ວັນ, ເດືອນ, ປີ), ມາດຕາ.

ຕົວຢ່າງ: ນາຍົກລັດຖະມົນຕີ, “ດຳລັດວ່າດ້ວຍການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ,” ເລກທີ 21/ລບ (ລັດຖະບານ, 31 ມັງກອນ 2019), ມາດຕາ 1.

ການອ້າງອີງທ້າຍບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ຊື່ຜູ້ຮັບຮອງ. “ຊື່ນິຕິກຳລຸ່ມກົດໝາຍ.” ເລກທີ. ຊື່ອົງການທີ່ເຜີຍແຜ່, ວັນ, ເດືອນ, ປີ.

ຕົວຢ່າງ: ນາຍົກລັດຖະມົນຕີ. “ດຳລັດວ່າດ້ວຍການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ.” ເລກທີ 21/ລບ. ລັດຖະບານ, 31 ມັງກອນ 2019.

ຄຳຕັດສິນຂອງສານ ແລະ ຄະດີ (Court Decision and Case)

ການອ້າງອີງໃນບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ຊື່ສານ, ຊື່ຄຳຕັດສິນຂອງສານ, ເລກທີຄະດີ, ວັນ, ເດືອນ, ປີ ຕັດສິນ.

ເວັບໄຊ ຖ້າມີ

ຕົວຢ່າງ: ສານປະຊາຊົນສູງສຸດ, ຄຳພິພາກສາຄະດີແພ່ງກ່ຽວກັບສັນຍາກູ້ຢືມ, ເລກທີ 10/ຄສພ.ຂລ, 12 ມັງກອນ 2010. ເວັບໄຊ:

<http://www.peoplecourt.gov.la/la/2016-04-05-08-25-28/2016-04-05-08-46-31/37-2016-04-05-09-15-18.html>.

ການອ້າງອີງທ້າຍບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ຊື່ສານ. ຊື່ຄຳຕັດສິນຂອງສານ. ເລກທີຄະດີ. ວັນ, ເດືອນ, ປີ ຕັດສິນ.

ເວັບໄຊ ຖ້າມີ

ຕົວຢ່າງ: ສານປະຊາຊົນສູງສຸດ. ຄຳພິພາກສາຄະດີແພ່ງກ່ຽວກັບສັນຍາກູ້ຢືມ. ເລກທີ 10/ຄສພ.ຂລ. 12 ມັງກອນ 2010. ເວັບໄຊ:

<http://www.peoplecourt.gov.la/la/2016-04-05-08-25-28/2016-04-05-08-46-31/37-2016-04-05-09-15-18.html>.

4.2.2 ຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມ (Secondary Sources)

ປຶ້ມ

ປຶ້ມຂຽນຄົນດຽວ (Book with one author)

ການອ້າງອີງໃນບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ຊີ້ແທ້ ແລະ ນາມສະກຸນ ຜູ້ຂຽນ,⁶³ *ຊີ້ບົມ ຕົວໜັງສືເນີ້ງ*,
ປັບປຸງຄັ້ງທີ (ສະຖານທີ່ຕິພິມ: ອົງການທີ່ຕິພິມ, ປີ), ໜ້າ.
ຕົວຢ່າງ: ດາວອນ ຫວ່າງວິຈິດ, *ກົດໝາຍແພ່ງ*, ປັບປຸງຄັ້ງທີສອງ (ນະຄອນຫຼວງ
ວຽງຈັນ: ຄະນະນິຕິສາດ ແລະ ລັດຖະສາດ, ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ,
2007), 4.

ການອ້າງອີງທ້າຍບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ນາມສະກຸນ, ຊີ້ແທ້,⁶⁴ *ຊີ້ບົມ ຕົວໜັງສືເນີ້ງ*. ປັບປຸງຄັ້ງທີ.
ສະຖານທີ່ຕິພິມ: ອົງການທີ່ຕິພິມ, ປີ.
ຕົວຢ່າງ: ຫວ່າງວິຈິດ, ດາວອນ. *ກົດໝາຍແພ່ງ*. ປັບປຸງຄັ້ງທີສອງ. ນະຄອນຫຼວງ
ວຽງຈັນ: ຄະນະນິຕິສາດ ແລະ ລັດຖະສາດ, ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ,
2007.

ປຶ້ມຂຽນສອງຄົນ ແລະ ສາມຄົນ (Book with two and three authors)

ການອ້າງອີງໃນບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ຊີ້ແທ້ ແລະ ນາມສະກຸນ ແລະ ຊີ້ ແລະ ນາມສະກຸນ ຜູ້ຂຽນ, *ຊີ້ບົມ
ຕົວໜັງສືເນີ້ງ*, ປັບປຸງຄັ້ງທີ (ສະຖານທີ່ຕິພິມ: ອົງການທີ່ຕິພິມ, ປີ), ໜ້າ.

ຕົວຢ່າງ: Koh Kheng-Lian, Nicholas A. Robinson ແລະ Lye Lin-Heng,
ການເຊື່ອມໂຍງດ້ານກົດໝາຍສິ່ງແວດລ້ອມອາຊຽນ: ເປົ້າໝາຍທີ່ຍືນຍົງ
[*ASEAN Environmental Legal Integration: Sustainable Goals*]
(Cambridge: Cambridge University Press, 2016), 8.

ການອ້າງອີງທ້າຍບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ນາມສະກຸນ, ຊີ້ແທ້ ແລະ ຊີ້ ແລະ ນາມສະກຸນ. *ຊີ້ບົມ ຕົວໜັງ
ສືເນີ້ງ*. ປັບປຸງຄັ້ງທີ. ສະຖານທີ່ຕິພິມ: ອົງການທີ່ຕິພິມ, ປີ.

ຕົວຢ່າງ: Kheng-Lian, Koh, Nicholas A. Robinson ແລະ Lye Lin-Heng.
ການເຊື່ອມໂຍງດ້ານກົດໝາຍສິ່ງແວດລ້ອມອາຊຽນ: ເປົ້າໝາຍທີ່ຍືນຍົງ
[*ASEAN Environmental Legal Integration: Sustainable Goals*].
Cambridge: Cambridge University Press, 2016.

ປຶ້ມຂຽນສີ່ຄົນ ແລະ ຫຼາຍກວ່າສີ່ຄົນຂຶ້ນໄປ (Book with four and more authors)

ການອ້າງອີງໃນບົດ

⁶³ ການອ້າງອີງໃນບົດ, ຕ້ອງໃສ່ຊື່ ແລະ ນາມສະກຸນ ຕາມດ້ວຍເຄື່ອງໝາຍ “ຈຸດ.”

⁶⁴ ໃນທາງກົງກັນຂ້າມກັນ, ການອ້າງອີງທ້າຍບົດວິຊາການ ຕ້ອງລະບຸ ນາມສະກຸນກ່ອນ ຫຼັງຈາກນັ້ນໃຫ້ໃສ່ເຄື່ອງໝາຍຈຸດ ແລະ ໃຫ້ໃສ່ ຊື່
ແທ້ຂອງຜູ້ຂຽນ. ຕ້ອງກວດກາໃຫ້ແນ່ໃຈວ່າບໍ່ສັບສິນລະຫວ່າງຊື່ແທ້ ແລະ ນາມສະກຸນ.

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ຊີ້ແທ້ ແລະ ນາມສະກຸນ ຜູ້ຂຽນ ແລະ ຄະນະ., *ຊີ້ບັ້ມ ຕົວໜັງສືເນື້ອງ* (ສະຖານທີ່ຕິພິມ: ອົງການທີ່ຕິພິມ, ປີ), ໜ້າ.

ຕົວຢ່າງ: Fu Hualing et al., *ກົດໝາຍສັງຄົມນິຍົມໃນສັງຄົມນິຍົມອາຊີຕາເວັນອອກ* [Socialist Law in Socialist East Asia] (Cambridge: Cambridge University Press, 2018), 4.

ການອ້າງອີງທ້າຍບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ນາມສະກຸນ, ຊີ້ແທ້, ຊີ້ແທ້ ນາມສະກຸນ, ຊີ້ແທ້ ນາມສະກຸນ ແລະ ຊີ້ແທ້ ນາມສະກຸນ. *ຊີ້ບັ້ມຕົວໜັງສືເນື້ອງ*. ສະຖານທີ່ຕິພິມ: ອົງການທີ່ຕິພິມ, ປີ.

ຕົວຢ່າງ: Hualing, Fu, John Gillespie, Pip Nicholson ແລະ William Partlett. *ກົດໝາຍສັງຄົມນິຍົມໃນສັງຄົມນິຍົມອາຊີຕາເວັນອອກ* [Socialist Law in Socialist East Asia]. Cambridge: Cambridge University Press, 2018.

ໝວດຂອງປຶ້ມ/ພາກສ່ວນຂອງປຶ້ມ (Book Section/Chapter)

ການອ້າງອີງໃນບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ຊີ້ແທ້ ແລະ ນາມສະກຸນ ຜູ້ຂຽນ, “ຊື່ຫົວຂໍ້ໃນປຶ້ມໃນເຄື່ອງໝາຍວົງຍົມ,” ຢູ່ໃນ ຊີ້ບັ້ມ ຕົວໜັງສືເນື້ອງ, ຮຽບຮຽງໂດຍ: ຊີ້ ແລະ ນາມສະກຸນ ຜູ້ຮຽບຮຽງ (ສະຖານທີ່ຕິພິມ: ອົງການທີ່ຕິພິມ, ປີ), ໜ້າ.

ຕົວຢ່າງ: Antony Anghie, “ອາຊີໃນປະຫວັດສາດ ແລະ ທິດສະດີຂອງກົດໝາຍສາກົນ” [Asia in the History and Theory of International Law], ຢູ່ໃນ *ກົດໝາຍສາກົນໃນອາຊີ ແລະ ປາຊີຟິກ* [International Law in Asia and the Pacific], ຮຽບຮຽງໂດຍ: Simon Chesterman, Hisashi Owada ແລະ Ben Saul (Oxford: Oxford University Press, 2019), 190.

ການອ້າງອີງທ້າຍບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ນາມສະກຸນ, ຊີ້ແທ້ ຜູ້ຂຽນ, “ຊື່ຫົວຂໍ້ໃນປຶ້ມໃນເຄື່ອງໝາຍວົງຍົມ.” ຢູ່ໃນ ຊີ້ບັ້ມ ຕົວໜັງສືເນື້ອງ, ຮຽບຮຽງໂດຍ: ຊີ້ ແລະ ນາມສະກຸນ ຜູ້ຮຽບຮຽງ. ສະຖານທີ່ຕິພິມ: ອົງການທີ່ຕິພິມ, ປີ.

ຕົວຢ່າງ: Anghie, Antony. “ອາຊີໃນປະຫວັດສາດ ແລະ ທິດສະດີຂອງກົດໝາຍສາກົນ” [Asia in the History and Theory of International Law]. ຢູ່ໃນ *ກົດໝາຍສາກົນໃນອາຊີ ແລະ ປາຊີຟິກ* [International Law in Asia and the Pacific], ຮຽບຮຽງໂດຍ: Simon Chesterman, Hisashi Owada ແລະ Ben Saul. Oxford: Oxford University Press, 2019.

ປຶ້ມທີ່ມີການແປ (Translated book)

ການອ້າງອີງໃນບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ຊີ້ແທ້ ແລະ ນາມສະກຸນ ຜູ້ຂຽນ, ຊື່ປຶ້ມຕົວໜັງສືເນື້ອງ, ແປໂດຍ:

ຊີ້ ແລະ ນາມສະກຸນ ຜູ້ແປ (ສະຖານທີ່ຕິພິມ: ອົງການທີ່ຕິພິມ, ປີ), ໜ້າ.

ຕົວຢ່າງ: Michael Stolleis, *ກົດໝາຍສາທາລະນະຢູ່ປະເທດເຢຍ*

ລະມັນ: ການແນະນຳປະຫວັດສາດຈາກສັດຕະວັດທີ 16 ຫາ ສັດຕະວັດທີ 18

[Public Law in Germany: A Historical Introduction from the

16th to the 21st Century], ແປໂດຍ: Thomas Dunlap (Oxford:

Oxford University Press, 2017), 20.

ການອ້າງອີງທ້າຍບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ນາມສະກຸນ, ຊີ້ແທ້. ຊື່ປຶ້ມຕົວໜັງສືເນື້ອງ. ແປໂດຍ: ຊີ້ ແລະ

ນາມສະກຸນ ຜູ້ແປ. ສະຖານທີ່ຕິພິມ: ອົງການທີ່ຕິພິມ, ປີ.

ຕົວຢ່າງ: Stolleis, Michael. *ກົດໝາຍສາທາລະນະຢູ່ປະເທດເຢຍ*

ລະມັນ: ການແນະນຳປະຫວັດສາດຈາກສັດຕະວັດທີ 16 ຫາ ສັດຕະວັດທີ 18

[Public Law in Germany: A Historical Introduction from the

16th to the 21st Century]. ແປໂດຍ: Thomas Dunlap. Oxford:

Oxford University Press, 2017.

ວາລະສານ (Journal Article)

ການອ້າງອີງໃນບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ຊີ້ແທ້ ແລະ ນາມສະກຸນ ຜູ້ຂຽນ, “ຫົວຂໍ້ໃນເຄື່ອງໝາຍວົງຢືມ,” *ຊື່ວາລະ*

ສານຕົວໜັງສືເນື້ອງ, ສະບັບເລກທີ, ເລກທີວາລະສານ (ປີ): ໜ້າ.

ຕົວຢ່າງ: Ngoc Son Bui, “ການປັບປຸງລັດຖະທຳມະນູນຢູ່ລາວ” [Constitutional

Amendment in Laos], *International Journal of Constitutional Law*, ເລກ

ທີ 3 (2019): 766.

ການອ້າງອີງທ້າຍບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ນາມສະກຸນ, ຊີ້ແທ້. “ຫົວຂໍ້ໃນເຄື່ອງໝາຍວົງຢືມ.” *ຊື່ວາລະສານຕົວ*

ໜັງສືເນື້ອງ ສະບັບເລກທີ, ເລກທີວາລະສານ. (ປີ): ທຸກໜ້າ.

ຕົວຢ່າງ: Son Bui, Ngoc. “ການປັບປຸງລັດຖະທຳມະນູນຢູ່ລາວ” [Constitutional

Amendment in Laos]. *International Journal of Constitutional Law*, ເລກ

ທີ 3 (2019): 756-786.

ບົດລາຍງານ (Report)

ການອ້າງອີງໃນບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ຊີ້ແທ້ ແລະ ນາມສະກຸນ ຜູ້ຂຽນ (ຫຼື ຊື່ອົງການ ຖ້າບໍ່ມີຊື່ຜູ້ຂຽນ), ຫົວຂໍ້
ຕົວໜັງສືເນື້ອງ (ສະຖານທີ່ຕິພິມ: ອົງການທີ່ຕິພິມ, ປີ), ໜ້າ.

ຕົວຢ່າງ: ທະນາຄານແຫ່ງ ສປປ ລາວ, *ບົດລາຍງານເສດຖະກິດ* (ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ:
ທະນາຄານແຫ່ງ ສປປ ລາວ, ມັງກອນ 2021), 1.

ການອ້າງອີງທ້າຍບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ນາມສະກຸນ, ຊີ້ແທ້ (ຫຼື ຊື່ອົງການ ຖ້າບໍ່ມີຊື່ຜູ້ຂຽນ). ຫົວຂໍ້ ຕົວໜັງສືເນື້ອງ.
ສະຖານທີ່ຕິພິມ: ອົງການທີ່ຕິພິມ, ປີ.

ຕົວຢ່າງ: ທະນາຄານແຫ່ງ ສປປ ລາວ. *ບົດລາຍງານເສດຖະກິດ*. ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ:
ທະນາຄານແຫ່ງ ສປປ ລາວ, ມັງກອນ 2021.

ໜັງສືພິມ (Newspaper Article)

ການອ້າງອີງໃນບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ຊີ້ແທ້ ແລະ ນາມສະກຸນ ຜູ້ຂຽນ, “ຫົວຂໍ້ໃນເຄື່ອງໝາຍວົງຍືມ,” ຊື່ໜັງສື
ພິມຕົວ ໜັງສືເນື້ອງ, ວັນ, ເດືອນ, ປີ, ໜ້າ.

ຕົວຢ່າງ: ສຸກສາຄອນ ແວນແກ້ວ, “ດຳລັດສັ່ງໃຫ້ມີການຕັດຢ່າງໃຫຍ່ຫຼວງໃນການໃຊ້ຈ່າຍລົດ
ຂອງລັດ,” *ວຽງຈັນທາມທ໌*, 3 ຕຸລາ 2021, 8.

ການອ້າງອີງທ້າຍບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ນາມສະກຸນ, ຊີ້ແທ້. “ຫົວຂໍ້ໃນເຄື່ອງໝາຍວົງຍືມ.” ຊື່ໜັງສືພິມຕົວໜັງສື
ເນື້ອງ, ວັນ, ເດືອນ, ປີ.

ຕົວຢ່າງ: ແວນແກ້ວ, ສຸກສາຄອນ. “ດຳລັດສັ່ງໃຫ້ມີການຕັດຢ່າງໃຫຍ່ຫຼວງໃນການໃຊ້ຈ່າຍ
ລົດຂອງລັດ.” *ວຽງຈັນທາມທ໌*, 3 ຕຸລາ 2021.

ຖ້າບໍ່ມີຊື່ຜູ້ຂຽນ ສາມາດລຸບຸຊື່ອົງການທີ່ຕິພິມໃສ່ແທນ.

ວັດຈະນານຸກົມ (Dictionary)

ການອ້າງອີງໃນບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ຊີ້ແທ້ ແລະ ນາມສະກຸນ ຜູ້ຂຽນ, “ຫົວຂໍ້ໃນເຄື່ອງໝາຍວົງຍືມ,”
ຊື່ວັດຈະນານຸກົມ ຕົວໜັງສືເນື້ອງ (ສະຖານທີ່ຕິພິມ: ອົງການຕິພິມ, ປີ), ໜ້າ.

ຕົວຢ່າງ: Henry Cambell Black, “ຄວາມຮັບຜິດຊອບ” [Responsibility], *Black’s
Law Dictionary* (Minnesota: West Publishing Co., 1951), 1476.

ການອ້າງອີງທ້າຍບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ນາມສະກຸນ, ຊີ້ແທ້. “ຫົວຂໍ້ໃນເຄື່ອງໝາຍວົງຍືມ.” ຊື່ວັດຈະນານຸກົມ
ຕົວໜັງສືເນື້ອງ. ສະຖານທີ່ຕິພິມ: ອົງການຕິພິມ, ປີ.

ຕົວຢ່າງ: Black, Henry Cambell. “ຄວາມຮັບຜິດຊອບ” [Responsibility]. *Black’s
Law Dictionary*. Minnesota: West Publishing Co., 1951.

ວິທະຍານິພົນ ແລະ ໂຄງການຈົບຊັ້ນ (Thesis/Dissertation)

ການອ້າງອີງໃນບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ຊີ້ແທ້ ແລະ ນາມສະກຸນ ຜູ້ຂຽນ, “ຫົວຂໍ້ໃນເຄື່ອງໝາຍວົງຍົມ,” ວິທະຍານິພົນ ລະດັບປະລິນຍາໂທ, ເອກ ຫຼື ໂຄງການຈົບຊັ້ນ ປະລິນຍາຕີ., (ສະຖານທີ່ ຕີພິມ: ອົງການທີ່ຕີພິມ, ປີ), ໜ້າ.

ຕົວຢ່າງ: Malcolm Lavoie, “ກົດໝາຍຊັບສິນທາງປັນຍາ ແລະ ການປົກຄອງຕົນເອງແບບເປັນໝູ່ຄະນະ” [Property Law and Collective Self-Government], ວິທະຍານິພົນລະດັບປະລິນຍາເອກ (Cambridge: Harvard Law School, 2019), 200.

ການອ້າງອີງທ້າຍບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ນາມສະກຸນ, ຊີ້ແທ້ ຜູ້ຂຽນ. “ຫົວຂໍ້ໃນເຄື່ອງໝາຍວົງຍົມ.” ລະດັບປະລິນຍາໂທ, ເອກ ຫຼື ໂຄງການຈົບຊັ້ນ ປະລິນຍາຕີ. ສະຖານທີ່ຕີພິມ: ອົງການທີ່ຕີພິມ, ປີ.

ຕົວຢ່າງ: Lavoie, Malcolm. “ກົດໝາຍຊັບສິນທາງປັນຍາ ແລະ ການປົກຄອງຕົນເອງແບບເປັນໝູ່ຄະນະ” [Property Law and Collective Self-Government]. ວິທະຍານິພົນປະລິນຍາເອກ. Cambridge: Harvard Law School, 2019

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນຈາກອິເລັກໂທນິກ (Online source)

ການອ້າງອີງໃນບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ຊີ້ແທ້ ແລະ ນາມສະກຸນ ຜູ້ຂຽນ ຫຼື ຊື່ອົງການ ຖ້າບໍ່ມີຊື່ຜູ້ຂຽນ (ເຈົ້າຂອງ ເວັບໄຊ), “ຊື່ຫົວຂໍ້ໜ້າເຟດ ໃນເຄື່ອງໝາຍວົງຍົມ,” ຊື່ ເວັບໄຊ, ວັນທີ ເດືອນ ປີ ຕີພິມ ຖ້າມີ, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ, ເດືອນ, ປີ ແລະ ເວັບໄຊ.

ຕົວຢ່າງ: ສະພາແຫ່ງຊາດ, “ທີ່ຕັ້ງ ແລະ ພາລະບົດບາດຂອງສະພາແຫ່ງຊາດ,” ສະພາແຫ່ງຊາດ, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 12 ຕຸລາ 2021. <http://www.na.gov.la/index.php?r=site/detailcontent&id=41&left=97>.

ການອ້າງອີງທ້າຍບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ນາມສະກຸນ, ຊີ້ແທ້ ຜູ້ຂຽນ ຫຼື ຊື່ອົງການ ຖ້າບໍ່ມີຊື່ຜູ້ຂຽນ (ເຈົ້າຂອງເວັບໄຊ). “ຊື່ຫົວຂໍ້ໜ້າເຟດ ໃນເຄື່ອງໝາຍວົງຍົມ.” ຊື່ ເວັບໄຊ. ວັນທີ ເດືອນ ປີ ຕີພິມ ຖ້າມີ. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ, ເດືອນ, ປີ ແລະ ເວັບໄຊ.

ຕົວຢ່າງ: ສະພາແຫ່ງຊາດ. “ທີ່ຕັ້ງ ແລະ ພາລະບົດບາດຂອງສະພາແຫ່ງຊາດ.” ສະພາແຫ່ງຊາດ. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 12 ຕຸລາ 2021. <http://www.na.gov.la/index.php?r=site/detailcontent&id=41&left=97>.

ການສຳພາດ (Interview)⁶⁵

ການອ້າງອີງໃນບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ຊີ້ແທ້ ແລະ ນາມສະກຸນ ຜູ້ຖືກສຳພາດ, ຕຳແໜ່ງ ແລະ ບ່ອນປະຈຳການ ຂອງຜູ້ຖືກສຳພາດ, ສຳພາດໂດຍ: ຊີ້ແທ້ ແລະ ນາມສະກຸນ ຜູ້ສຳພາດ, ສະຖານທີ່ສຳພາດ (ວັນ, ເດືອນ, ປີ ສຳພາດ).

ຕົວຢ່າງ: ຄຳພັນ ບຸນພາຄົມ, ຮອງປະທານສານປະຊາຊົນສູງສຸດແຫ່ງ ສປປ ລາວ, ສຳພາດ ໂດຍ: ລັດດາວັນ ດອນແກ້ວດາວົງ ຢູ່ ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ (25 ມັງກອນ 2018).

ການອ້າງອີງທ້າຍບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ນາມສະກຸນ, ຊີ້ແທ້ ຜູ້ຖືກສຳພາດ. ຕຳແໜ່ງ ແລະ ບ່ອນປະຈຳການຂອງ ຜູ້ຖືກສຳພາດ. ສຳພາດໂດຍ: ຊີ້ແທ້ ແລະ ນາມສະກຸນ ຜູ້ສຳພາດ ຢູ່ ສະຖານທີ່ສຳພາດ, ວັນ, ເດືອນ, ປີ ສຳພາດ.

ຕົວຢ່າງ: ບຸນພາຄົມ, ຄຳພັນ. ຮອງປະທານສານປະຊາຊົນສູງສຸດແຫ່ງ ສປປ ລາວ. ສຳພາດ ໂດຍ: ລັດດາວັນ ດອນແກ້ວດາວົງ ຢູ່ ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ, 25 ມັງກອນ 2018.

ບລັອກ ສົນທະນາ (Blog)

ການອ້າງອີງໃນບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ຊີ້ແທ້ ແລະ ນາມສະກຸນ ຜູ້ຂຽນ, “ຊື່ຫົວຂໍ້ທີ່ໂພສລົງໃນ ບລັອກ ສົນທະນາໃນເຄື່ອງໝາຍວົງຍົມ,” ຊື່ບລັອກ ຕົວໜັງສືເນື້ອງ (ບລັອກ), ອົງການຕີພິມ ຕົວໜັງສືເນື້ອງ, ວັນທີ, ເດືອນ, ປີ, ເວັບໄຊ.

ຕົວຢ່າງ: Emma Schulte, “ບ່ອນທີ່ຕາເວັນຕົກ ແລະ ຕາເວັນຂຶ້ນ: ກ້ວາງໃຫຍ່ສຳລັບຫຼັກການ ຄຸ້ມຄອງລັດຄຸ້ມຄອງສັງຄົມດ້ວຍກົດໝາຍສາກົນ” [Where the Sun Sets and Rises: a New Framework for Rule of Law Internationalization], Public International Law (blog), *International Law Blog*, 19 ເມສາ 2021 <https://internationallaw.blog/2021/04/19/where-the-sun-sets-and-rises-a-new-framework-for-rule-of-law-internationalisation/>.

ການອ້າງອີງທ້າຍບົດ

ຮູບແບບພື້ນຖານ: ນາມສະກຸນ, ຊີ້ແທ້ຂອງ ຜູ້ຂຽນ. “ຊື່ຫົວຂໍ້ທີ່ໂຟດໃນເຄື່ອງໝາຍວົງຍົມ.” ຊື່ບລັອກ ສົນທະນາ ຕົວໜັງສືເນື້ອງ (ບລັອກ). ອົງການຕີພິມ ຕົວໜັງສືເນື້ອງ, ວັນທີ, ເດືອນ, ປີ. ເວັບໄຊ.

ຕົວຢ່າງ: Schulte, Emma. “ບ່ອນທີ່ຕາເວັນຕົກ ແລະ ຕາເວັນຂຶ້ນ: ກ້ວາງໃຫຍ່ສຳລັບຫຼັກການ ຄຸ້ມຄອງລັດຄຸ້ມຄອງສັງຄົມດ້ວຍກົດໝາຍສາກົນ” [Where the Sun Sets and Rises: a New Framework for Rule of Law Internationalization]. *Public*

⁶⁵ ການອ້າງອີງໃນສາຂາກົດໝາຍຖືກຈັດເປັນແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທຸກຕື່ຍະພູມ ເນື່ອງຈາກແຫຼ່ງຂໍ້ມູນປະຖົມມະພູມແມ່ນນິຕິກຳ ແລະ ປະເພນີສານ, ເບິ່ງ ພາກທີ 1 ແລະ ຄຳແນະນຳຂອງອອດສະໂກລາ (OSCOLA guide) (ກຳນົດໃຫ້ກັບແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທາງດ້ານກົດໝາຍໂດຍສະເພາະ).

International Law (blog). *International Law Blog*. 19 ເມສາ 2021.
<https://internationallaw.blog/2021/04/19/where-the-sun-sets-and-rises-a-new-framework-for-rule-of-law-internationalisation/>.

ການອ້າງອີງຕໍ່ງມາ (Subsequent citation)

ການອ້າງອີງໃນຮູບແບບ *ຊີຄາໂກ* ເມື່ອອ້າງອີງແຫຼ່ງຂໍ້ມູນໃດໜຶ່ງເປັນຄັ້ງທຳອິດ ຕ້ອງລະບຸຂໍ້ມູນອ້າງອີງຢ່າງຄົບຖ້ວນໃຫ້ແກ່ຜູ້ອ່ານ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ການອ້າງອີງໃນຄັ້ງຕໍ່ມາການອ້າງອີງໃນບົດສາມາດຫຍໍ້ລົງຊຶ່ງ ລວມມີ: ນາມສະກຸນຂອງຜູ້ຂຽນ ຫຼື ອົງການ, ຫົວຂໍ້ໃນຮູບແບບກະທັດຮັດ ແລະ ມາດຕາ ຫຼື ເລກ ໜ້າ.⁶⁶

ຍົກຕົວຢ່າງ: ການອ້າງອີງທີ່ຄົບຖ້ວນ ຕາມດ້ວຍຮູບແບບການອ້າງອີງທີ່ສັ້ນລົງ:

ເກດ ກຽດຕິສັກ, *ການດຳເນີນຄະດີແພ່ງ*, ປັບປຸງຄັ້ງທີສອງ (ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ: ຄະນະນິຕິສາດ ແລະ ລັດຖະສາດ, ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ, 2006), 2.

Albert H. Y. Chen and Andrew Harding, *ສານລັດຖະທຳມະນູນຢູ່ເອເຊຍ: ມຸມມອງປຽບທຽບ* [*Constitutional Courts in Asia: A Comparative Perspective*] (Cambridge: Cambridge University Press, 2018), 120.
ກຽດຕິສັກ, *ການດຳເນີນຄະດີແພ່ງ*, 10.

ຖ້າອ້າງອີງແຫຼ່ງຂໍ້ມູນດຽວກັນຫຼາຍຄັ້ງໃນບົດ ໂດຍບໍ່ມີການອ້າງອີງອື່ນໆ ລະຫວ່າງການອ້າງອີງໃນບົດ, ຕ້ອງໃຊ້ຄຳວ່າ “ຫາກໍ່ອ້າງ” (*Ibid*). ຫາກໍ່ອ້າງແມ່ນຕົວຫຍໍ້ຂອງພາສາລາຕິນ (*Latin*) ຫາກໍ່ອ້າງ ຂຽນເຕັມ (*Ibidem*) ທີ່ມີຄວາມໝາຍວ່າ “ມາຈາກບ່ອນດຽວກັນ.” ຖ້າອ້າງອີງແຫຼ່ງຂໍ້ມູນອື່ນດຽວກັນ ແຕ່ ມາດຕາ ຫຼື ໜ້າ ແຕກຕ່າງກັນ, ຄວນໃຊ້ຄຳວ່າ ຫາກໍ່ອ້າງ ຕາມດ້ວຍເຄື່ອງໝາຍຈຸດ ແລະ ມາດຕາ ຫຼື ໜ້າ ໃໝ່.⁶⁷ “ຫາກໍ່ອ້າງ” ບໍ່ໃຫ້ ນຳໃຊ້ເກີນສາມຄັ້ງຕິດຕໍ່ກັນ.

ກະຊວງຍຸຕິທຳ, *ກົດໝາຍ ແລະ ຄວາມຍຸຕິທຳ* (ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ: ກະຊວງຍຸຕິທຳ, 2012), 15.

ຫາກໍ່ອ້າງ., 18.

ຫາກໍ່ອ້າງ., 66.

ຫາກໍ່ອ້າງ., 89.

ການອ້າງອີງ ຂໍ້ມູນທີ່ເປັນພາສາຕ່າງປະເທດ (Foreign referencing)

⁶⁶ University of Portland Clark, “ຮູບແບບ *ຊີຄາໂກ* (ສະບັບທີ 17) ການແນະນຳການອ້າງອີງ: ຮູບແບບສັ້ນ ແລະ ກາກໍ່ອ້າງ” [Chicago Style (17th Edition) Citation Guide: Short Form and Ibid], University of Portland Clark, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 4 ຕຸລາ 2021 https://libguides.up.edu/chicago/short_form.

⁶⁷ Western Oregon University, “ການແນະນຳຮູບແບບ *ຊີຄາໂກ*, ສຳລັບສະບັບທີ 17” [Chicago Style Guide, for 17th Edition], ມະຫາວິທະຍາໄລເວດເທີດໂອເລກອນ, ເຂົ້າເບິ່ງ 4 ຕຸລາ 2021. <https://research.wou.edu/c.php?g=551307&p=3785494>.

ການອ້າງອີງໃນຮູບແບບ *ຊີຄາໂກ* ບໍ່ໄດ້ກວມລວມເອົາເອກະສານທາງດ້ານກົດໝາຍທຸກປະເພດ. ແຕ່ລະປະເທດມີລະບົບກົດໝາຍທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ແລະ ບໍ່ມີການແນະນຳການອ້າງອີງ ທີ່ກວມເອົາແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທຸກປະເພດທີ່ຄົບຖ້ວນ.⁶⁸ ການອ້າງອີງເອກະສານໃນພາສາອື່ນທີ່ບໍ່ແມ່ນພາສາລາວ ຄວນປະກອບມີຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມ ເພື່ອຄວາມກະຈ່າງແຈ້ງ, ອ່ານງ່າຍ ແລະ ຄວາມງ່າຍດາຍ. ຖ້າວ່າຂຽນບົດເປັນພາສາລາວ ແລະ ອ້າງອີງໃສ່ເອກະສານໃນພາສາອື່ນທີ່ບໍ່ແມ່ນພາສາລາວ, ຄວນລວມເອົາບົດເປັນພາສາລາວຂອງເອກະສານອ້າງອີງ. ຖ້າຂຽນບົດເປັນພາສາອັງກິດ ແລະ ອ້າງອີງໃສ່ເອກະສານທີ່ເປັນພາສາອັງກິດ, ບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງຕິດຄິດບົດແປພາສາລາວ. ຍົກຕົວຢ່າງ: ຊື່ ບຸກຄົນ ຫຼື ຊື່ອົງການ ແລະ ຫົວຂໍ້ທີ່ບໍ່ແມ່ນພາສາລາວ ຄວນຂຽນພາສາລາວໃສ່ນຳ ຕາມດ້ວຍຊື່ທີ່ເປັນຕົວໜັງສືຕົ້ນສະບັບເດີມ. ຂໍຍົກໃຫ້ເຫັນຕົວຢ່າງກ່ຽວກັບການອ້າງອີງຄັ້ງທຳອິດ, ການອ້າງອີງຄັ້ງ ຕໍ່ມາ ແລະ ການອ້າງອີງທ້າຍບົດດັ່ງ ລຸ່ມນີ້:

ຕົວຢ່າງທີ່ໜຶ່ງຂ້າງລຸ່ມນີ້ ຊື່ໃຫ້ເຫັນການແປພາສາລາວ ຕາມດ້ວຍຕົວໜັງສືຕົ້ນສະບັບເດີມເປັນພາສາອັງກິດ:

ການອ້າງອີງຄັ້ງທຳອິດ (First reference):

Martin Stuart-Fox, *ປະຫວັດສາດລາວ* [*A History of Laos*] (Cambridge: Cambridge University Press, 1997), 8.

ການອ້າງອີງຄັ້ງຕໍ່ມາ (Subsequent reference):

Stuart-Fox, *ປະຫວັດສາດລາວ*, 10.

ການອ້າງອີງທ້າຍບົດ:

Stuart-Fox, Martin. *ປະຫວັດສາດລາວ* [*A History of Laos*]. Cambridge: Cambridge University Press, 1997.

ຕົວຢ່າງທີສອງຂ້າງລຸ່ມນີ້ ຊື່ໃຫ້ເຫັນການແປພາສາລາວ ຕາມດ້ວຍຕົວໜັງສືຕົ້ນສະບັບເດີມເປັນພາສາຍີ່ປຸ່ນ:

ການອ້າງອີງຄັ້ງທຳອິດ:

ມຸນິຢຸກິ ຊິນໂດະ [新藤 宗幸], *ຄວາມຄິດກ່ຽວກັບຄວາມຮັບຜິດຊອບທາງບໍລິຫານ* [行政責任を考慮する] (ໂຕກຽວ [東京]: ມະຫາວິທະຍາໄລໂຕກຽວ [東京大学], 2019), 12.

ການອ້າງອີງຄັ້ງຕໍ່ມາ:

ຊິນໂດະ, *ຄວາມຄິດກ່ຽວກັບຄວາມຮັບຜິດຊອບທາງບໍລິຫານ*, 12.

ການອ້າງອີງທ້າຍບົດ:

⁶⁸ Nagoya University, ຄຳແນະນຳການຂຽນ, Graduate School of Law, 14-15

ຊິນໂດະ, ມູນິຢຸກິ [新藤 宗幸]. ຄວາມຄິດກ່ຽວກັບຄວາມຮັບຜິດຊອບທາງບໍລິຫານ [行政責任を考える]. ໂຕກຽວ [東京]: ມະຫາວິທະຍາໄລໂຕກຽວ [東京大学], 2019.

ພາກທີ 5: ໂຄງສ້າງບົດຂຽນທາງວິຊາການດ້ານກົດໝາຍ

ໂດຍ: ປອ. ນ. ເປຣິນ ຊິມິງ

5.1 ພື້ນຖານການຂຽນບົດຂຽນທາງວິຊາການ

ບົດຂຽນທາງວິຊາການດ້ານກົດໝາຍທີ່ດີ ຕ້ອງມີການເຄົາລົບພື້ນຖານຂອງການຂຽນທາງວິຊາການ (Basics of academic writing).⁶⁹ ນຳໃຊ້ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປໃນການຂຽນບົດ, ບໍ່ສະເພາະແຕ່ການຂຽນບົດ ເລື່ອງເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງສຳລັບການຂຽນວິທະຍານິພົນຂອງນັກສຶກສາ, ວິທະຍານິພົນ ລະດັບປະລິນຍາເອກ ແລະ ວາລະ ສານ. ບົດທີ່ດີຄືການສາທິດທີ່ມີແນວຄວາມຄິດຫຼັກ (Central idea). “ການສົນທະນາ” ທີ່ລະບຸຢ່າງຊັດເຈນກ່ຽວກັບຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ ໂດຍມີຈຸດປະສົງໄປທີ່ການໂມ້ມນ້ຳວໃຈຂອງຜູ້ອ່ານກ່ຽວກັບແນວຄວາມຄິດ, ຫຼັກ/ຂໍ້ໂຕ້ແຍ້ງຕາມອົງປະກອບ (ຫຼັກຖານ) ທີ່ອະທິບາຍ ແລະ ວິເຄາະໃນບົດ. ການສົນທະນານີ້ອາດຈະຕັ້ງປະເດັນກ່ຽວກັບທະນາຍ ຄວາມທີ່ຍິ່ນຂໍ້ໂຕ້ແຍ້ງຕໍ່ສານ, ການສາທິດນີ້ ຈະໂຕ້ແຍ້ງວ່າຜູ້ຖືກຫາມີຄວາມຜິດຫຼື ບໍ່ມີຄວາມຜິດ ແລະ ທະນາຍ ຄວາມຈະສ້າງຂໍ້ໂຕ້ແຍ້ງຫຼັກທີ່ນຳໃຊ້ໃນການຮ້ອງຂໍ. ການໂຕ້ແຍ້ງທີ່ນຳໃຊ້ໃນບົດເອີ້ນວ່າ “ວິທະຍານິພົນ.” ວິທະ

ຍານິພົນຄວນຕອບຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າທີ່ໄດ້ລະບຸໄວ້ໃນບົດນຳທີ່ກວມເອົາທັງໝົດຂອງບົດ. ປະເດັນຫຼັກທັງໝົດທີ່ຢູ່ໃນເນື້ອໃນບົດ ຕ້ອງເປັນວິທະຍານິພົນ ແລະ ລາຍລະອຽດທີ່ສະໜັບສະໜູນເລັກນ້ອຍທັງໝົດສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງວິທະຍານິພົນ.⁷⁰ ບົດຂຽນທາງວິຊາການທີ່ດີນັ້ນ ບໍ່ແມ່ນການຕໍ່ເນື່ອງຄວາມຮູ້ທີ່ລວບລວມກັນມາຫຼາຍ ຫຼື ໜ້ອຍຢ່າງມີ

⁶⁹ ສາມາດຊອກຫາຫຼາຍແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທາງອອນລາຍກ່ຽວກັບການຂຽນທາງວິຊາການພ້ອມກັບຕົວຢ່າງທີ່ທາງມະຫາວິທະຍາໄລແບ່ງປັນໃນ *ເວັບໄຊ* ຂອງມະຫາວິທະຍາໄລ. ເບິ່ງ ໂດຍສະເພາະ *ເອັມໄອໂອຊີ* (MOOC) ອອນລາຍ “ການຂຽນເປັນພາສາອັງກິດຢູ່ມະຫາວິທະຍາໄລ” (Writing in English at University), Lund University, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 12 ຕຸລາ 2021. <https://awelu.srv.lu.se/> (ລວມທັງ *ວິດີໂອ*). ເບິ່ງຄືກັນ: ສູນການຂຽນຂອງວິທະຍາໄລ *ຮາວົດ*, “ການພັດທະນາວິທະຍານິພົນ” (Developing a Thesis), Harvard University, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://writingcenter.fas.harvard.edu/pages/developing-thesis>; University of New South Wales Sydney, “ພື້ນຖານການຂຽນບົດຄວາມ” (The Basics of Essay Writing), University of New South Wales Sydney, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://student.unsw.edu.au/essay-writing-basics>; Monash University, “ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດ ແລະ ການຮຽນທາງອອນລາຍ” (Research and Learning Online), Monash University, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://www.monash.edu/rlo/research-writing-assignments/assignment-types/writing-an-essay/writing-the-introduction>; National University of Singapore, “ການຂຽນບົດທາງວິຊາການ” (Writing an Academic Essay), National University of Singapore, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 12 ຕຸລາ 2021. <https://www.nus.edu.sg/celc/research/books/cwtuc/chapter01.pdf>.

⁷⁰ ເບິ່ງຄືກັນ ການແນະນຳ “ການຂຽນທາງວິຊາການ,” National University of Singapore, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 12 ຕຸລາ 2021. <https://www.nus.edu.sg/celc/research/books/cwtuc/chapter01.pdf>.

ເຫດຜົນ. ການອະທິບາຍທີ່ຫຼາຍເກີນໄປ ແລະ ຈະເຮັດໃຫ້ຜູ້ອ່ານສົງໄສວ່າ “ຂໍ້ໂຕ້ແຍ້ງຢູ່ໃສ?” ວິທະຍານິພົນບໍ່ແມ່ນ ຫົວຂໍ້ ຫຼື ເປັນພຽງຂໍ້ເທດຈົງທີ່ລວບລວມໄວ້ ຫຼື ເປັນພຽງຄວາມຄິດເຫັນສ່ວນຕົວ. ບົດຂຽນທາງວິຊາການຕ້ອງມີຂໍ້ ໂຕ້ແຍ້ງຫຼັກ (Central argument) ທີ່ເຂັ້ມແຂງ ແລະ ການວິເຄາະ ເລິກເຊິ່ງຂອງຫຼັກຖານທີ່ໃຊ້ໃນບົດ.⁷¹ ວິທະຍາ ນິພົນຕ້ອງລະບຸລະໄວ້ຢ່າງຊັດເຈນໃນບົດນຳ ແລະ ຜູ້ອ່ານອາດຄິດວ່າ “ບົດນີ້ກຳລັງຈະພະຍາຍາມໂນ້ມນ້າວໃຈກ່ຽວ ກັບ XX” ເມື່ອອ່ານບົດ.

ການສ້າງປະໂຫຍກທີ່ເປັນແນວຄວາມຄິດຫຼັກຂອງບົດຂຽນທາງວິຊາການ (Thesis statement) ທີ່ດີ, ຕ້ອງວິເຄາະຫົວຂໍ້ຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ຄຳສັບສຳຄັນຂອງວິທະຍານິພົນ. ຍົກຕົວຢ່າງ: ຖ້າຫົວຂໍ້ການຄົ້ນຄວ້າແມ່ນ “ການ ປະຕິບັດຕາມກົດໝາຍຂອງການເປັນແມ່ລ້ຽງ,” ຄວນວິເຄາະຈາກທັດສະນະທາງດ້ານກົດໝາຍ ຂອງຄຳສັບສຳຄັນ “ການປະຕິບັດຕາມກົດໝາຍ” ແລະ “ການເປັນແມ່ລ້ຽງ” ຢ່າງເລິກເຊິ່ງ. ຕ້ອງຊອກຫາຄຳນິຍາມທາງດ້ານກົດໝາຍ ໃນແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທາງກົດໝາຍສະເພາະ.⁷² ຕ້ອງລວບລວມຂໍ້ມູນ ໂດຍການຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ການອ່ານ. ການອ່ານສາ ມາດເລີ່ມຕົ້ນຈາກການເລືອກໄດ້ ບໍ່ວ່າຈະມາຈາກເອກະສານອ້າງອີງທ້າຍບົດ (Bibliography) ທີ່ແນະນຳ (ເຊັ່ນ: ໂດຍທີ່ປຶກສາ ຫຼື ເພື່ອຮ່ວມງານ), ບໍ່ວ່າຈະຈາກການຄົ້ນຫາໃນປຶ້ມແບບຮຽນ ແລະ ຫໍສະໝຸດ ອີເລັກໂທນິກ (e-Library) ໃນການໃຫ້ຄຳນິຍາມຄຳສັບສຳຄັນ ຢ່າງຖືກຕ້ອງທີ່ເປັນການເລີ່ມຕົ້ນ. ຄວນເລີ່ມດ້ວຍການອ່ານທົ່ວໄປ ເພື່ອທຳຄວາມເຂົ້າໃຈທົ່ວຂໍ້ ແລະ ຄ່ອຍໆກ້າວໄປຫາການອ່ານທີ່ເຈາະຈົງຫຼາຍຂຶ້ນ. ຈາກການອ່ານເບື້ອງຕົ້ນທົ່ວໄປ, ຈະລວບລວມການອ້າງອີງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຫຼາຍຂຶ້ນຕໍ່ບົດຂຽນທາງວິຊາການ ແລະ ດຳເນີນການທົບທວນການຄົ້ນຄວ້າ ຢ່າງເປັນລະບົບ ແລະ ການອ່ານອີກຄັ້ງທີສອງ. ຕ້ອງເຫັນ ແລະ ຮູ້ວ່າສິ່ງທີ່ໄດ້ເຜີຍແຜ່ໄປແລ້ວກ່ຽວກັບ “ບັນຫາ” ເພື່ອໃຫ້ສາມາດສັງເກດ ແລະ ວິເຄາະຢູ່ໃນບົດຂຽນວິຊາການໄດ້; ນີ້ເອີ້ນວ່າ “ການທົບທວນວັນນະກຳ” (Literature review). ແນວຄິດຫຼັກຂອງວິທະຍານິພົນຕ້ອງບໍ່ຊ້ຳກັບວິທະຍານິພົນຫຼັກຂອງຜູ້ຂຽນຄົນອື່ນ. “ການ ທົບທວນວັນນະກຳ” ທີ່ເປັນລະບົບແມ່ນການກວດເບິ່ງແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທາງວິຊາການກ່ຽວກັບຫົວຂໍ້ສະເພາະ. ມັນສະ ໜອງພາບລວມຂອງຄວາມຮູ້ໃນປັດຈຸບັນທີ່ຊ່ວຍໃຫ້ສາມາດກຳນົດທິດສະດີທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ, ວິທີການ ແລະ ຊ່ອງຫວ່າງ ໃນການຄົ້ນຄວ້າທີ່ມີຢູ່ແລ້ວ. ການຂຽນທົບທວນວັນນະກຳ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການຊອກຫາສິ່ງຕີພິມເຜີຍແຜ່ທີ່ກ່ຽວ ຂ້ອງ (ເຊັ່ນ: ປຶ້ມ ແລະ ວາລະສານ), ວິເຄາະວິຈານເຫຼົ່ານັ້ນ ແລະ ອະທິບາຍສິ່ງທີ່ຄົ້ນພົບ. ການທົບທວນວັນນະກຳ ເປັນຂັ້ນຕອນທີ່ຈຳເປັນໃນການຂຽນບົດທາງວິຊາການທີ່ດີ ແລະ ຊັດເຈນ.

ມັນເປັນສິ່ງທີ່ສຳຄັນທີ່ຕ້ອງຈົດບັນທຶກຈາກການອ່ານ ເພື່ອໃຫ້ຈຳແນວຄວາມຄິດທີ່ສຳຄັນຂອງຜູ້ຂຽນ ເພື່ອໃຫ້ສາມາດລວບລວມເຂົ້າກັນກັບບົດຂຽນທາງວິຊາການໃນພາຍຫຼັງ ແລະ ອ້າງອີງໄດ້ຢ່າງເໝາະສົມ. ໃນຄະນະ ທີ່ຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ອ່ານໃຫ້ຈົດບັນທຶກຢ່າງລະມັດລະວັງກ່ຽວກັບແຫຼ່ງທີ່ມາຂອງຂໍ້ມູນວ່າມາຈາກໃສ. ນີ້ແມ່ນສິ່ງຈຳ

⁷¹ ກ່ຽວກັບວິທີການຈັດໂຄງສ້າງການໂຕ້ແຍ້ງ, ເບິ່ງ ມະຫາວິທະຍາໄລລັນ, “ໂຄງສ້າງການໂຕ້ແຍ້ງ,” (Structuring the argument), Lund University, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://awelu.srv.lu.se/the-writing-process/writing-stage/structuring-the-text/structuring-the-argument/>.

⁷² ເບິ່ງ ພາກທີ 2 ກ່ຽວກັບແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ.

ເປັນທີ່ຈະຕ້ອງຮັບຮູ້ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ ເພື່ອສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າບໍ່ໄດ້ ແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ (Plagiarism).⁷³ ການອ້າງອີງແມ່ນໜຶ່ງໃນລັກສະນະທີ່ສໍາຄັນທີ່ຈໍາແນກເອກະສານທາງວິຊາການຈາກເອກະສານປະເພດອື່ນໆ ເຊັ່ນ: ຄໍາຄິດເຫັນໃນໜັງສືພິມ. ຕ້ອງຂຽນດ້ວຍແນວຄວາມຄິດ ຫຼັກ (Main ideas) ຂອງຜູ້ຂຽນ, ຊື່ເຕັມຂອງຜູ້ຂຽນ, ຊື່ປຶ້ມ ຫຼື ຊື່ວາລະສານ, ອົງການທີ່ຕິພິມ, ວັນທີ ແລະ ສະຖານທີ່ຕິພິມ ແລະ ລາຍລະອຽດຂອງເວັບໄຊ ລວມທັງໝາຍ ເລກໜ້າທີ່ຖືກຕ້ອງ. ແນະນຳໃຫ້ຂຽນທຸກແຫຼ່ງ ຂໍ້ມູນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງທີ່ພົບໃນເອກະສານທີ່ແຍກຕ່າງຫາກ ທີ່ສາມາດນຳມາເປັນຮ່າງການອ້າງອີງທ້າຍບົດ.

ອີງຕາມ ຄວາມຮູ້ທີ່ໄດ້ມາຈາກການເກັບກຳຂໍ້ມູນ ແລະ ການອ່ານ, ຄວນຈັດຄວາມຄິດເຂົ້າໃນໂຄງສ້າງທີ່ສອດຄ່ອງກັນ ທີ່ແນະນຳຜູ້ອ່ານໃນການຂຽນວິທະຍານິພົນ. ບົດຄວາມ/ບົດຂຽນຕາມລຳດັບ, ຕ້ອງລຽນລຳດັບຄວາມຄິດຕາມລຳດັບຢ່າງມີຫຼັກການ. ຄວນກຳນົດແນວຄິດຫຼັກ ແລະ ໃຫ້ກວດກາໃຫ້ໝັ້ນໃຈວ່າແຕ່ລະແນວຄິດໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນໂດຍຄຳອະທິບາຍ ແລະ ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທີ່ພຽງພໍ, ຄວນຄາດຄະເນການໂຕ້ແຍ້ງກັນ. ຂໍ້ແນະນຳໃຫ້ຊ່ວຍສ້າງແຜນການໂຕ້ແຍ້ງຫຼັກ ເພື່ອຮ່າງເຄົ້າໂຄງທີ່ມີປະເດັນຫຼັກ ແລະ ລະບຸລາຍການຂໍ້ໂຕ້ແຍ້ງ ແລະ ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນໃນການໂຕ້ແຍ້ງແຕ່ລະລາຍການ.⁷⁴ ວິທີນີ້ຈະ ຊ່ວຍ ໃຫ້ຂຽນ “ແຜນການ” (ໂຄງສ້າງ) ບົດ. ບໍ່ມີຂໍ້ກຳນົດທີ່ເຄັ່ງຄັດໃນການສ້າງແຜນ ຫຼື ກ່ຽວກັບຈຳນວນສ່ວນ, ພາກ ຫຼື ໝວດ ທີ່ຄວນຈະປະກອບມີ. ແຜນການຂຶ້ນຢູ່ກັບຫົວຂໍ້ ແລະ ຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ. ແຜນການຕ້ອງ ສ້າງຕາມການຕອບຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ. ເປັນເລື່ອງທີ່ໄປທີ່ພົບເຫັນແຜນການທີ່ປະກອບດ້ວຍ ສອງ ຫຼື ສາມສ່ວນຫຼັກ ແຕ່ຍັງສາມາດປະກອບມີຫຼາຍກວ່ານັ້ນ ເຊັ່ນ: ສີ່ ຫຼື ຫ້າ, ທີ່ສໍາຄັນແມ່ນຄວາມສອດຄ່ອງກັນຂອງໂຄງສ້າງ ແລະ ການອະທິບາຍຢ່າງມີເຫດຜົນຂອງວິທະຍານິພົນຫຼັກ.⁷⁵ ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ເປັນປະເພດໂຄງສ້າງທີ່ບາງຄັ້ງສາມາດຊ່ວຍໄດ້. ຍົກຕົວຢ່າງ: ໃນການປຽບທຽບກົດໝາຍ, ປະເພດຂອງໂຄງສ້າງແມ່ນຕ້ອງມີພາກ ສ່ວນຫຼັກໜຶ່ງສ່ວນໃນການລວມເຂົ້າກັນ ແລະ ອີກສ່ວນຫຼັກໜຶ່ງກ່ຽວກັບຄວາມແຕກຕ່າງກັນ.⁷⁶

ຂັ້ນຕອນຕໍ່ໄປແມ່ນການ ຮ່າງ ແລະ ປັບປຸງບົດ. Blank page ແລະ ເລີ່ມຕົ້ນການຂຽນທັນທີທີ່ມີໂຄງສ້າງ. ຮ່າງສະບັບທຳອິດບໍ່ຈໍາເປັນຕ້ອງດີເລີດ ເພາະຕ້ອງໄດ້ຜ່ານການປັບປຸງ ແລະ ອາດຈະຂຽນຄືນໃໝ່. ເນັ້ນໜັກໃສ່ທີ່ ໄວຍະກອນ ແລະ ຮູບແບບ. ຕ້ອງໃຊ້ພາສາທີ່ເປັນທາງການ ແລະ ຕັ້ງເປົ້າໝາຍໃຫ້ເປັນກາງ (ບໍ່ແມ່ນຄຳຄິດເຫັນໃນໜັງ

⁷³ ເບິ່ງ ພາກທີ 3 ແລະ 4.

⁷⁴ ເບິ່ງ ຕົວຢ່າງໂຄງຮ່າງບົດຂຽນທາງວິຊາການ ທີ່ນຳສະເໜີໂດຍ Monash University, “ໂຄງສ້າງຂອງບົດທາງວິຊາການ.”

⁷⁵ ຫົວຂໍ້ ແລະ ຫົວຂໍ້ຍ່ອຍອາດເອີ້ນວ່າ “ສ່ວນ” (Part), “ພາກ” (Chapter), “ໝວດ” (Section), “ວັກ” (Paragraph) ຂຶ້ນຢູ່ກັບປະເພດຂອງບົດທີ່ຂຽນ (ບົດຄວາມ, ວິທະຍານິພົນ ລະດັບປະລິນຍາໂທ, ວາລະສານ ແລະ ອື່ນໆ) ແລະ ຕາມການກຳນົດຂອງອາຈານທີ່ປຶກ ສາ, ອົງການ ຫຼື ຜູ້ຈັດພິມ.

⁷⁶ ແຜນການປະເພດໂຄງສ້າງອື່ນໆ ສາມາດນຳມາໃຊ້ເຂົ້າກັບບາງຫົວຂໍ້ ເຊັ່ນ: I. ທິດສະດີ/ II. ຂໍ້ຈຳກັດ: I. ຫຼັກການ/ II. ຂໍ້ຍົກເວັ້ນຂອງຫຼັກການ; I. ເງື່ອນໄຂ/ II. ຜົນກະທົບ; I. ສາເຫດ/ II. ຜົນສະທ້ອນ; I. ອົງການຈັດຕັ້ງ/ II. ການເຮັດວຽກ; I. ອົງປະກອບ/ II. ບົດບາດ. ນຳມາໃສ່ກັບຫົວຂໍ້ທີ່ຊັດເຈນ: I. ເງື່ອນໄຂການຮັບຮອງເອົາຕາມປະມວນກົດໝາຍແພ່ງ, II. ຜົນຂອງການຮັບຮອງເອົາຕາມປະມວນກົດໝາຍແພ່ງ ຫຼື I. ອົງປະກອບຂອງ ສານສູງສຸດ, II. ບົດບາດຂອງສານສູງສຸດ.

ສິພິມ). ຢ່າໃຊ້ພາສາທີ່ຊັບຊ້ອນເກີນໄປ ແຕ່ຈົງເລືອກຄຳທີ່ແນ່ນອນທີ່ສຸດພ້ອມກັບຮູບແບບທີ່ຄ່ອງແຄ້ວ ແລະ ສອດຄ່ອງກັນ. ເຊື່ອມຕໍ່ປະໂຫຍກເຂົ້າດ້ວຍກັນ ໂດຍນຳໃຊ້ຕົວເຊື່ອມຕໍ່ປະໂຫຍກທີ່ຊື່ໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມກົງກັນຂ້າມກັນ (ຕົວຢ່າງ: ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ເຖິງແມ່ນວ່າ, ແມ່ນວ່າ, ຂະນະທີ່, ໃນຂະນະທີ່ ແລະ ອື່ນໆ) ຫຼື ຍົກໃຫ້ເຫັນ ເຖິງການເພີ່ມເຕີມ (ຕົວຢ່າງ: ນອກຈາກນັ້ນ, ຫຼາຍກວ່ານັ້ນ, ນອກຈາກນັ້ນ, ເຊັ່ນດຽວກັນກັບ ແລະ ອື່ນໆ) ຫຼື ລະບຸເຫດຜົນ (ເຊັ່ນ: ເນື່ອງຈາກວ່າ, ເປັນ, ຍ້ອນ, ດັ່ງນັ້ນ (ວ່າ), ເພື່ອ ແລະ ອື່ນໆ) ຫຼື ຊື່ໃຫ້ເຫັນຜົນ ໄດ້ຮັບ (ເຊັ່ນ: ດັ່ງນັ້ນ, ເພາະສະນັ້ນ, ດ້ວຍເຫດນັ້ນ ເປັນຕົ້ນ ແລະ ອື່ນໆ).⁷⁷ ຢ່າລົມສະຫຼຸບປະໂຫຍກໃນຕອນທ້າຍຂອງແຕ່ລະວັກ ແລະ ການປ່ຽນແປງປະໂຫຍກລະຫວ່າງວັກ. ການປ່ຽນຈະເຮັດໃຫ້ບົດມີການລ່ຽນໄຫຼທີ່ລາບລືນດີຂຶ້ນລະຫວ່າງວັກ ແລະ ການແນະນຳຜູ້ອ່ານ. ກ່ອນສິ່ງບົດຈະ ຕ້ອງກວດແກ້ ແລະ ການກວດຫຼັກໄວຍະກອນ. ການກວດແກ້ສາມາດປ່ຽນແປງໂຄງສ້າງ, ຮູບແບບ ແລະ ເນື້ອໃນ ໃນຂະນະທີ່ກວດຫຼັກໄວຍະກອນ ເພື່ອແກ້ໄຂຂໍ້ຜິດພາດໃນການພິມຜິດ ແລະ ເຄື່ອງໝາຍວັກ.⁷⁸ ກວດເບິ່ງບົດຢ່າງລະອຽດ ເພື່ອຫຼີກລ້ຽງການຂຽນບົດທີ່ເຕັມໄປດ້ວຍການພິມຜິດ ຫຼື ມີການຂຽນຜິດບໍ່ດັ່ງນັ້ນຈະເຮັດໃຫ້ຄະແນນຫຼຸດລົງ ຫຼື ບໍ່ສ້າງຄວາມປະທັບໃຈໃຫ້ກັບຜູ້ຮຽນຮຽງວາລະສານ ຫຼື ຜູ້ທົບທວນວາລະສານ.

ບົດຂຽນທາງວິຊາການດ້ານກົດໝາຍ ຄ້າຍຄືກັນກັບຫຼາຍສາຂາທີ່ສ່ວນໃຫຍ່ມີໂຄງສ້າງທີ່ຄ້າຍຄືກັນ ຊຶ່ງລວມທັງ ບົດນຳ (ປະມານ 10% ຂອງບົດທັງໝົດ), ເນື້ອໃນບົດ (Body) (ປະມານ 80%) ແລະ ສະຫຼຸບ (ປະມານ 10% ຫຼື ໜ້ອຍກວ່ານັ້ນ).

5.2 ບົດນຳ

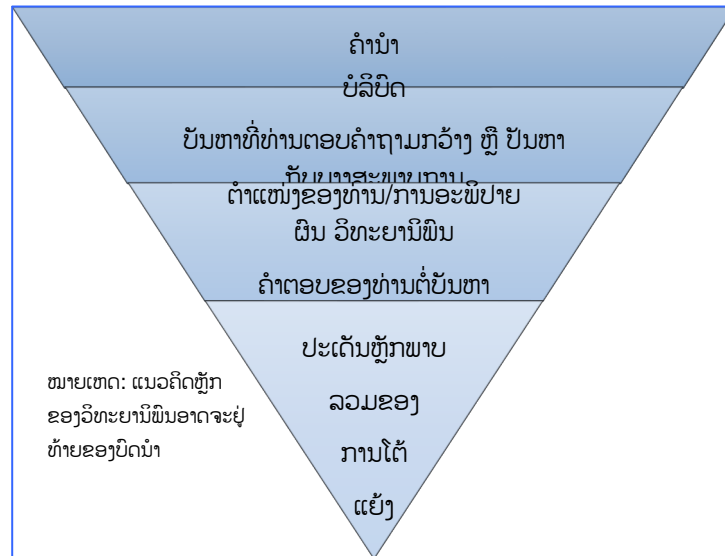
ບົດນຳ (Introduction) ເປັນສ່ວນທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດສ່ວນໜຶ່ງໃນບົດ ໃນພື້ນຖານທີ່ຜູ້ອ່ານ ຫຼື ຜູ້ກວດສອບຈະສ້າງຄວາມປະທັບໃຈຕັ້ງທຳອິດທີ່ເຫັນ. ບໍ່ຄວນລະເລີຍໃນສ່ວນນີ້. ຈຸດປະສົງຂອງຄຳນຳ ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ອ່ານມີຄວາມເຂົ້າໃຈຢ່າງຈະແຈ້ງກ່ຽວກັບບົດຈະຄວບຄຸມເຖິງຫຍັງແນ່. ວິທະຍານິພົນຫຼັກ ແລະ ຂໍ້ໂຕ້ແຍ້ງສະໜັບສະໜູນຕ້ອງໄດ້ລະບຸໄວ້ໃນບົດນຳ. ບົດຂຽນທາງວິຊາການບໍ່ແມ່ນນາວະນິຍາຍ ແລະ ບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງກັງວົນໃຈ.

ບົດນຳ ຄວນໃຫ້ ຂໍ້ມູນພື້ນຖານ ກ່ຽວກັບຫົວຂໍ້, ລະບຸນິຍາມຄຳສັບສຳຄັນ ແລະ ບັນຫາ, ລະບຸວຽກງານການຄົ້ນຄວ້ານີ້ ໂດຍສົມທົບກັບວັນນະກຳທີ່ມີຢູ່ແລ້ວ (ມີຄວາມສຳຄັນ), ລະບຸຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ປະເດັນຫຼັກຂອງວິທະຍານິພົນ, ກຳນົດປະເດັນຫຼັກທີ່ຈະຂະຫຍາຍຕໍ່ໃນບົດ ແລະ ໃຫ້ມີການປ່ຽນເຂົ້າໄປໃນວັກເນື້ອໃນ (ແຜນງານ (Road-map) ແລະ ການປະການ).

⁷⁷ ສຳລັບຕົວເຊື່ອມຕໍ່ໃນໄວຍະກອນພາສາອັງກິດ, ເບິ່ງ Fluent Life, “ຕົວເຊື່ອມຕໍ່ໃນໄວຍະກອນພາສາອັງກິດ: ຄຳແນະນຳທີ່ງ່າຍດາຍເພື່ອຮຽນຮູ້ການນຳໃຊ້ຕົວເຊື່ອມຕໍ່,” Fluent Life, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://thefluentlife.com/content/linkers-connectors-english-grammar-guide-types-cause-effect-purpose/>.

⁷⁸ ຫາກອ້າງ.

ເມື່ອຂຽນ ບົດນຳ, ຄວນປະຕິບັດຕາມ ໂຄງສ້າງ “ໂດຍທົ່ວໄປຫາສະເພາະ” ທີ່ໄດ້ກ່າວມາ ຂ້າງເທິງນັ້ນ. ບົດນຳ ມັກຈະອະທິບາຍວ່າເປັນຮູບ Pyramid ທີ່ຂວ້າມລົງ ຂະໜາດໃຫຍ່ກວ່າຢູ່ພື້ນ ແລະ ແຄບທີ່ປາຍ ເພື່ອອະທິບາຍວ່າຜູ້ຂຽນຕ້ອງເລີ່ມຕົ້ນໂດຍການໃຫ້ຂໍ້ມູນທົ່ວໄປ ເພື່ອຈັດພາບ ແລະ ຄ່ອຍໆແຄບລົງຈຸດເປົ້າໝາຍ ເພື່ອແນະນຳບັນຫາ, ຂໍ້ໂຕ້ແຍ້ງຫຼັກ ແລະ ຂໍ້ຂັດແຍ້ງຫຼັກ.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: Monash University ແລະ Research and Learning Online

ເຖິງແມ່ນວ່າ ອາດຈະເຫັນ ບົດນຳ ແລະ ບົດຄົ້ນຄວ້າທີ່ມີລັກສະນະແຕກຕ່າງກັນໂດຍຂຶ້ນຢູ່ກັບລະບຽບທາງວິຊາການ ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຄວນປະຕິບັດຕາມໂຄງສ້າງທີ່ຄ້າຍຄືກັນ ແລະ ມັກຈະກ່າວເຖິງບາງຢ່າງກ່ຽວກັບການຄົ້ນຄວ້າທີ່ຜ່ານມາໃນສາຂາກ່ອນທີ່ຈະນຳສະເໜີປະເດັນສຳຄັນຂອງບົດ ພ້ອມທັງອະທິບາຍວິທີການຄົ້ນຄວ້າທີ່ສ້າງຜົນງານໃໝ່ໃນສາຂາ.⁷⁹ ການຂຽນບົດນຳໃນສາຂາກົດໝາຍ ບໍ່ມີຈຳນວນວັກທີ່ຂຽນຢ່າງຊັດເຈນ. ແຕ່ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຄວາມຍາວທີ່ແນະນຳຄືບໍ່ເກີນ 10% ຂອງເນື້ອໃນທັງໝົດໃນບົດ. ເປັນຄວາມຍາວທີ່ພຽງພໍທີ່ຈະແນະນຳຫົວຂໍ້ສະເພາະທີ່ ບົດຈະກ່າວເຖິງໃນການຮັບຮູ້ທົ່ວໄປ ເພື່ອໃຫ້ເຫັນສະພາບການກ່ອນທີ່ຈະເຈາະເລິກລົງໄປຫາເປົ້າໝາຍສະເພາະ ແລະ ການໂຕ້ແຍ້ງ.

ນີ້ແມ່ນຂັ້ນຕອນທີ່ຈະພົບເຫັນໃນ ບົດນຳ ສ່ວນໃຫຍ່ໃນບົດຂຽນທາງວິຊາການດ້ານກົດໝາຍ.

⁷⁹ Monash University, “ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດ ແລະ ການຮຽນອອນລາຍ.”

ການດຶງດູດຄວາມສົນໃຈ (Hook) - ຄວນເລີ່ມຕົ້ນບົດນຳດ້ວຍການ “ການດຶງດູດ” ຄວາມສົນໃຈຂອງຜູ້ອ່ານ ແລະ ແນະນຳຫົວຂໍ້ທົ່ວໄປ. ໃນການສ້າງ “ຄວາມດຶງດູດ” ມີຄຳແນະນຳດັ່ງນີ້:

- ລະບຸຂໍ້ທັດຈິງ ຫຼື ສະຖິຕິທີ່ໜ້າສົນໃຈກ່ຽວກັບຫົວຂໍ້.

ຍົກຕົວຢ່າງ: “ທຸລະກິດກ່ຽວກັບການຖືພາແທນກັນ (Surrogacy motherhood) ໄດ້ຄາດຄະເນກັນໃນ ປີ 2012 ວ່າມີມູນຄ່າປະມານຫົກພັນລ້ານໂດລາສະຫະລັດຕໍ່ປີ. ໃນຊ່ວງຫຼາຍທົດສະວັດທີ່ຜ່ານມາປະເດັນນີ້ເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມຂັດແຍ່ງຂຶ້ນທົ່ວໂລກ” (*ເພີ່ມເອກະສານອ້າງອີງໃນບົດກັບການອ້າງອີງ); ຫຼື ການນຳໃຊ້ຫົວຂໍ້ຂ່າວລ່າສຸດຈາກໜັງສືພິມ: “ ‘ການຖືພາແທນກັນ: ເປັນຫຍັງໂລກຈຶ່ງຕ້ອງການລະບຽບໃນການ ‘ຂາຍເດັກ.’ ນີ້ແມ່ນຫົວຂໍ້ລ່າສຸດຂອງບົດຂຽນຂອງ ບີບີຊີ (BBC) ທີ່ຍົກບັນຫາກ່ຽວກັບການຖືພາແທນກັນ (ເພີ່ມເອກະສານອ້າງອີງໃນບົດກັບການອ້າງອີງ).

- ຫຼື ຖາມຄຳຖາມທີ່ໂນ້ມນ້າວໃຈ.

ຕົວຢ່າງ: “ການຖືພາແທນມີຄວາມຜິດໃນທຸກກຳລະນິຫຼົບ?”

- ຫຼື ເປີດເຜີຍຄວາມເຂົ້າໃຈຜິດທົ່ວໄປກ່ຽວກັບຫົວຂໍ້.

ຕົວຢ່າງ: “ການຖືພາແທນມັກຈະຖືກຮັບຮູ້ວ່າເປັນ ‘ການຂາຍ’ ເດັກນ້ອຍ ແລະ ເປັນການຄ້າຮ່າງກາຍມະນຸດ ໃນຂະນະທີ່ສາມາດເຮັດໄດ້ໂດຍບໍ່ຕ້ອງເຮັດທຸລະກຳທາງການເງິນ.”

- ຫຼື ກຳນົດເລື່ອງໂດຍການອະທິບາຍວ່າໃຜ, ເວລາໃດ, ຢູ່ໃສ, ແມ່ນຫຍັງ, ຍ້ອນຫຍັງ, ແນວໃດ?

ຕົວຢ່າງ: “ການຖືພາແທນມັກມາມີຕັ້ງແຕ່ສະໄໝບູຮານ ລວມທັງໃນກົດໝາຍບາບີໂລນ (Babylonian law) ເມື່ອຜູ້ຍິງບໍ່ສາມາດເກີດລູກໄດ້. ການພັດທະນາເທັກໂນໂລຊີ ໄດ້ຄ່ອຍໆກ້າວໄປສູ່ການຖືພາແທນ ໂດຍເຮັດໃຫ້ເກີດຄຳຖາມດ້ານຈັນຍາບັນ ແລະ ກົດໝາຍໃໝ່.”

ຄຳສັບສຳຄັນ ແລະ ສະພາບການ (Key terms and context) - ຕ້ອງໃຫ້ຂໍ້ມູນພື້ນຖານກ່ຽວກັບຫົວຂໍ້ສະເພາະ ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ອ່ານເຂົ້າໃຈບັນຫາສຳຄັນທີ່ຖືກແກ້ໄຂ, ສະພາບການຂອງບັນຫາ ແລະ ຍ້ອນຫຍັງຈຶ່ງເປັນບັນຫາທີ່ຄຸ້ມຄ່າໃນຂຽນ. ຕ້ອງກຳນົດຄຳສັບສຳຄັນຂອງຫົວຂໍ້. ສຳລັບຈຸດນີ້ໃຫ້ຊອກຫາຄວາມໝາຍໃນວັດຈະນານຸກົມທົ່ວໄປ ແຕ່ໃຫ້ລວມເຖິງວັດຈະນານຸກົມທາງດ້ານກົດໝາຍ ແລະ ໃນກົດໝາຍ. ໃນສ່ວນນີ້ຕ້ອງຖາມຕົນເອງວ່າບົດຂອງຂ້ອຍກ່ຽວກັບຫຍັງ? ຍ້ອນຫຍັງຫົວຂໍ້ຂອງຂ້ອຍຈຶ່ງສຳຄັນ? ພະຍາຍາມຕອບໂດຍການ ຈື່ໄວ້ວ່າ ຄວນບອກຜູ້ອ່ານຄ້າຍຄືເຂົາເຈົ້າບໍ່ຮູ້ຫຍັງເລີຍກ່ຽວກັບຫົວຂໍ້ນັ້ນ, ອະທິບາຍສະພາບການ (ປະຫວັດ ສາດ, ປັດຊະຍາ, ການເມືອງ ແລະ ອື່ນໆ).

ບົດຄົ້ນຄວ້າຜ່ານມາ/ການທົບທວນວັນນະກຳ (Preview research/literature review) - ໂດຍປົກກະຕິກ່ອນທີ່ຈະເຈາະເລິກລົງໄປຫາບັນຫາ ແລະ ແນວຄິດຫຼັກ, ຈະອ້າງອີງເຖິງການຄົ້ນຄວ້າທີ່ມີຢູ່ ແລ້ວໃນສາຂາວິຊາ

ສະເພາະຂອງກົດໝາຍ/ຫົວຂໍ້ສະເພາະ. ນີ້ເອີ້ນວ່າການທົບທວນວັນນະກຳ.⁸⁰ ກະລຸນາສັງເກດວ່າ ໃນບາງສາຂາອື່ນ ບາງຄັ້ງການທົບທວນວັນນະກຳອາດເປັນໜວດດຽວຫຼັງຈາກບົດນຳຄືກັນກັບກອບທົດສະດີ. ⁸¹ ຄວນກວດເບິ່ງຄືນ ວັນນະກຳທີ່ໄດ້ເຜີຍແຜ່ຜ່ານມານີ້ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບບັນຫາ. ການສ້າງການທົບທວນວັນນະກຳ ຈະຊ່ວຍໃຫ້ແກ້ໄຂບັນ ຫາການຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ເພື່ອຍົກໃຫ້ເຫັນຄຸນຄ່າເພີ່ມຂອງການປະກອບສ່ວນ. ຕົວຢ່າງ: “ບັນຫາຂອງ X ໄດ້ກ່າວເຖິງ ຢ່າງກວ້າງຂວາງໂດຍຫຼັກຄຳສອນ. ຜູ້ຂຽນ A ໄດ້ວິເຄາະ X ແລະ ຈັດຕັ້ງຂຶ້ນວ່າ XX. ຜູ້ຂຽນ B ໄດ້ພິຈາລະນາ ແລ້ວ (...). ຜູ້ຂຽນ C ໄດ້ສະແດງໃຫ້ ເຫັນວ່າ (...). ໃນຂະນະທີ່ຜູ້ຂຽນ D ໄດ້ໃຫ້ ຄວາມສຳຄັນກັບ (...). ເຖິງ ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ບັນຫາຂອງ Z ຍັງບໍ່ ໄດ້ຮັບການສຶກສາຢ່າງເລິກເຊິ່ງ (...) “ຫຼື” ບັນຫາ ຂອງ X ໄດ້ຮັບການກ່າວ ເຖິງຢ່າງກວ້າງຂວາງໂດຍການທົບທວນໂດຍ (...) ເປັນ (...). ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ບັນຫາຂອງ X ບໍ່ເຄີຍສຶກສາ ຈາກມຸມມອງການປຽບທຽບກົດໝາຍ (...).”

ຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ (Research question) – ຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າຄືການກຳນົດບັນຫາຂອງການຄົ້ນຄວ້າໃນ ຮູບແບບຂອງຄຳຖາມການຄົ້ນຄວ້າໂດຍລວມທີ່ສະເພາະເຈາະຈົງ ຊຶ່ງບາງຄັ້ງກໍເອີ້ນວ່າ “ບັນຫາ.” ຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າບໍ່ ສາມາດຄວບຄຸມທຸກຢ່າງໃນຫົວຂໍ້ໄດ້ ແລະ ຈະບອກຜູ້ອ່ານກ່ຽວກັບສິ່ງທີ່ເລືອກທີ່ຈະເນັ້ນໜັກສະເພາະໃນບົດ. ຄຳ ຖາມຄົ້ນຄວ້າທີ່ດີເປັນສິ່ງສຳຄັນໃນການແນະນຳໂຄງການຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ລະບຸໄວ້ໃນບົດນຳ. ຄຳສັບຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ແມ່ນຫຍັງ, ອັນໃດ, ແນວໃດ ແລະ ຍ້ອນຫຍັງ ມັກນຳໃຊ້ເມື່ອກຳນົດຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ.⁸² ຕົວຫຍໍ້ທີ່ Acronym SMART ມັກຖືກນຳໃຊ້ ເພື່ອປະເມີນຄຸນນະພາບຂອງຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ: ສະເພາະ (ພໍທີ່ຈະຕອບໄດ້ຢ່າງທົ່ວເຖິງ); ສາມາດວັດແທກໄດ້ (ຄົ້ນຄວ້າໂດຍນຳໃຊ້ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນປະຖົມມະພູມ ແລະ/ຫຼື ຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມ); ສາມາດບັນລຸໄດ້ (ຕົກລົງ, ເປັນໄປໄດ້ທີ່ຈະເຂົ້າເຖິງແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ); ມີຄວາມກ່ຽວຂ້ອງ (ມີຄວາມໝາຍ ແລະ ເພີ່ມມູນຄ່າໃຫ້ກັບວັນນະ ກຳທີ່ມີຢູ່ໃນຫົວຂໍ້/ສາຂາ); ການກຳນົດເວລາ (ເຮັດໄດ້ພາຍໃນກຳນົດເວລາ). ບົດນຳ ຄວນສະໜອງຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ ໂດຍລວມໜຶ່ງຫົວຂໍ້ທີ່ວິທະຍານິພົນຫຼັກ ແລະ ແຜນທີ່ຈະຕອບຄຳຖາມ. ຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ ຄວນສ້າງຂຶ້ນເພື່ອເຊື່ອມ ໂຍງກັບຂໍ້ຄວາມວິທະຍານິພົນ ແລະ ໂຄງສ້າງຂອງບົດ. ຕົວຢ່າງ: “ເງື່ອນໄຂການຕໍ່ສູ້ກັບການຄ້າມະນຸດຢ່າງມີປະສິດ ທິພາບໃນລາວຄືຫຍັງ?”/ຫຼື ການສ້າງທີ່ແຕກຕ່າງກັນ “ບົດນີ້ຈະເບິ່ງເງື່ອນໄຂໃນການຕໍ່ສູ້ທີ່ມີປະສິດທິພາບຕໍ່ກັບ ການຄ້າມະນຸດໃນລາວ” → ສາມາດຈົນຕະນາການເຖິງ ການຕອບ ຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າໃນພາກທີໜຶ່ງ. ການລົງໂທດ ທາງອາຍາທີ່ມີປະສິດທິພາບໃນການຄ້າມະນຸດ, ພາກທີສອງ. ການ ລົງໂທດທີ່ມີປະສິດທິພາບຕໍ່ການຄ້າມະນຸດ, ພາກທີ ສາມ. ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດທີ່ມີປະສິດທິພາບຂອງກອບກົດໝາຍໃນການຄ້າມະນຸດ.

⁸⁰ ເບິ່ງ ໝວດທີ 5.1.

⁸¹ ຖ້າຫາກການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດມີສ່ວນປະກອບທາງດ້ານວິຊາການທີ່ເຂັ້ມແຂງ, ວິທີການສະເພາະເຈາະຈົງຄວນຢືມຈາກລະບຽບວິໄນ ນີ້, ດັ່ງທີ່ໄດ້ກ່າວມາໃນ ພາກທີ 1.3.

⁸² ສຳລັບການແນະນຳກ່ຽວກັບການຄົ້ນຄວ້າທາງກົດໝາຍແບບປະລິມານກ່ຽວກັບຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ, ເບິ່ງ Wing Hong Chui, “ການຄົ້ນ ຄວ້າດ້ານກົດໝາຍແບບປະລິມານ” (Quantitative legal research), 55.

ແນວຄິດຫຼັກຂອງວິທະຍານິພົນ ແລະ ວິທີການ (Thesis statement and methodology) - ລະບຸຕຳແໜ່ງໃນຫົວຂໍ້ (ຂໍ້ໂຕ້ແຍ້ງຫຼັກ/ສົມມຸດຕິຖານ) ⁸³ ແລະ ອະທິບາຍວ່າຈະເຂົ້າເຖິງຫົວຂໍ້ຢ່າງໃດ ໂດຍອ້າງອີງເຖິງປະເພດຂອງການຄົ້ນຄວ້າທີ່ຈະເຮັດ (ການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍຕາມຫຼັກຄຳສອນ (Doctrinal legal research), ການຄົ້ນຄວ້າທາງສັງຄົມ-ກົດໝາຍ ແລະ ອື່ນໆ). ⁸⁴ ຕົວຢ່າງ: (ໃນການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍຕາມຫຼັກຄຳສອນ) “ບົດນີ້ຈະໂຕ້ແຍ້ງວ່າ... ບົດຄົ້ນຄວ້ານີ້ ຈະວິເຄາະລະບຽບການທີ່ຄວບຄຸມ X ແລະ ຊອກຫາຊ່ອງຫວ່າງຂອງນິຕິກຳກ່ຽວກັບ X ໃນແງ່ຂອງ XX...”

ໂຄງສ້າງ ແລະ ຂໍ້ໂຕ້ແຍ້ງຫຼັກ (Outline of the structure and main arguments) - ສະເໜີພາບລວມກ່ຽວກັບແຜນການຂອງບົດເປັນແນວໃດ. ສິ່ງນີ້ມັກຈະກ່ຽວຂ້ອງກັບການລະບຸລະອຽດຂອງກົດໝາຍ, ຄຳຕັດສິນຂອງສານ ຫຼື ກໍລະນີສຶກສາທີ່ຈະນຳໃຊ້ ແລະ/ຫຼື ການສະຫຼຸບປະເດັນສຳຄັນທີ່ສຸດທີ່ຈະເຮັດ.

5.3 ເນື້ອໃນບົດ

ເນື້ອໃນບົດ (Body) ແມ່ນແກ່ນຂອງບົດ. ເນື້ອໃນບົດ ເປັນລຳດັບຂອງປະເດັນ ຊຶ່ງປະກອບດ້ວຍສ່ວນ ແລະ ວັກທີ່ເຊື່ອມໂຍງ ຊຶ່ງກັນ ແລະ ສ້າງຂໍ້ໂຕ້ແຍ້ງຫຼັກ (ວິທະຍານິພົນ). ເນື້ອໃນບົດ ແມ່ນທີ່ສຳລັບຂໍ້ໂຕ້ແຍ້ງ ຂອງບົດ, ແນວຄວາມຄິດ ແລະ ຜົນທີ່ໄດ້ຮັບຂອງການເສີມສ້າງ ແລະ ການສິນທະນາ. ແນວຄິດທີ່ສ້າງຂຶ້ນໃນເນື້ອ ໃນບົດຕ້ອງກ່ຽວຂ້ອງກັບສິ່ງທີ່ຖືກນຳສະເໜີໃນບົດນຳ. ⁸⁵

ດັ່ງທີ່ໄດ້ກ່າວໄປກ່ອນໜ້ານັ້ນແລ້ວ, ບໍ່ມີຂໍ້ກຳນົດຢ່າງຊັດເຈນກ່ຽວກັບໂຄງສ້າງຂອງບົດ. ເນື້ອໃນບົດຕ້ອງຖືກແບ່ງອອກເປັນພາກສ່ວນຕ່າງໆ ຊຶ່ງສາມາດເອີ້ນວ່າ: ພາກ (ຫຼື ບົດ) (Chapter), ໝວດ (Section), ວັກ (Paragraph), ວັກຍ່ອຍ (Sub-paragraph) ຂຶ້ນຢູ່ກັບປະເພດຂອງບົດທີ່ຂຽນ (ຕົວຢ່າງ: ວິທະຍານິພົນຂອງນັກສຶກສາ, ບົດທີ່ຕີພິມ ແລະ ອື່ນໆ). ໂຄງສ້າງຂຶ້ນຢູ່ກັບຫົວຂໍ້ ແລະ ຄວນປຶກສານຳອາຈານທີ່ປຶກສາ. ນອກຈາກນີ້ ຍັງບໍ່ມີຂໍ້ກຳນົດໄວ້ໃນຈຳນວນພາກໃນແຕ່ລະພາກຍ່ອຍຂອງບົດ. ຄວາມຍາວຂອງເນື້ອໃນບົດຄວນຢູ່ປະມານ 80% ໃນບົດທັງໝົດ. ສິ່ງສຳຄັນຄື ຂໍ້ໂຕ້ແຍ້ງມີການລະບຸຢ່າງມີເຫດຜົນໂດຍມີໂຄງສ້າງທີ່ດີ. ການຮ່າງໂຄງສ້າງຂອງປະເດັນຫຼັກຈະມີປະໂຫຍດຫຼາຍໃນການຈັດລະບຽບປະເດັນຢ່າງມີເຫັນຜົນ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນການຂຽນທາງວິຊາການຢ່າງຊັດເຈນ ແລະ ໜ້າເຊື່ອຖື.

ຫຼັກການພື້ນຖານໃນການຈັດໂຄງສ້າງສ່ວນຂອງເນື້ອໃນ ຄືການຈັດການກັບໜຶ່ງແນວຄິດໃນແຕ່ລະຄັ້ງ (1 ວັກ= 1 ແນວຄິດ) ແລະ ຈັດລຳດັບປະເດັນຕ່າງໆທີ່ຖືກນຳມາສູ່ລະດັບຢ່າງມີເຫດຜົນ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ການໂຕ້ແຍ້ງງ່າຍຕໍ່ການຕິດຕາມ. ເວລາຂຽນຄວນຖາມຕົນເອງວ່າ: “ເປັນຫຍັງອີງປະກອບນີ້ຈຶ່ງຢູ່ນີ້?” ບົດຂຽນທາງວິຊາການຄ້າຍຄື

⁸³ ເບິ່ງ ໝວດທີ 5.1 ກ່ຽວກັບແນວຄິດຫຼັກຂອງວິທະຍານິພົນທີ່ດີ.

⁸⁴ ເບິ່ງ ໝວດທີ 1.3 ກ່ຽວກັບປະເພດຂອງການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ.

⁸⁵ ເບິ່ງ ໝວດທີ 5.2.

ກັບບົດສະໜາ (Puzzle): ແຕ່ລະປະເດັນມີຈຸດປະສົງ ແລະ ຄວນປະໄວ້ໃນຕຳແໜ່ງທີ່ສາມາດບັນລຸ ວັດຖຸປະສົງໄດ້ດີທີ່ສຸດ.

ບົດຄົ້ນຄວ້າປະກອບດ້ວຍຂໍ້ມູນຫຼາກຫຼາຍປະເພດ ຊຶ່ງຕ້ອງຈັດກຸ່ມຕາມຫົວຂໍ້, ແນວຄວາມຄິດ ແລະ ຫຼັກຖານສະໜັບສະໜູນ ຊຶ່ງມັກຈະຢູ່ໃນສ່ວນ ຫຼື ໝວດສະເພາະ. ການໂຕ້ແຍ້ງ ເຊັ່ນ: ສາມາດປະກົດຢູ່ໃນ ວັກ ຫຼື ເປັນໝວດທີ່ອິດສະຫຼະ, ເປັນໝວດໜຶ່ງຂອງການເລີ່ມຕົ້ນ ຫຼື ກ່ອນທີ່ຈະສິ້ນສຸດ. ເອກະສານພື້ນຖານ (ປະຫວັດສາດ, ສະພາບການ, ຂໍ້ສະຫຼຸບທິດສະດີທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ຫຼື ການວິພາກວິຈານ, ນິຍາມຂອງຄຳສັບສຳຄັນ ຫຼື ແນວຄວາມຄິດທີ່ສຳຄັນ) ມັກຈະປະກົດຢູ່ໃນຕອນຕົ້ນຂອງບົດ ບໍ່ວ່າຈະຢູ່ໃນບົດນຳ ຫຼື ຢູ່ລະຫວ່າງບົດນຳ ແລະ ໝວດທຳອິດທີ່ວິເຄາະເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ,

ເອກະສານພື້ນຖານອາດຈະປະກົດຢູ່ໃນບາງກໍລະນີທີ່ຢູ່ໃກ້ກັບຈຸດເລີ່ມຕົ້ນຂອງພາກສ່ວນສະເພາະ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ. ຫຼັກການ ທົ່ວໄປຄື ທີ່ຄວນປ່ຽນຈາກ “ທົ່ວໄປສະເພາະ” ສະເໝີ ເພື່ອເປັນແນວທາງໃຫ້ຜູ້ອ່ານ, ຈຸດນີ້ຄືຜູ້ຂຽນຄວນເລີ່ມຕົ້ນດ້ວຍການໃຫ້ຂໍ້ມູນທົ່ວໄປ ແລະ ຄ່ອຍໆກ້າວໄປສູ່ສ່ວນສະເພາະເຈາະຈົງຫຼາຍຂຶ້ນ (ຕົວຢ່າງ: ອະທິບາຍບັນຫາທົ່ວໄປ ແລະ/ຫຼື ຫຼັກການກ່ອນຍົກຕົວຢ່າງ).

ຄຳແນະນຳຈຸດໜຶ່ງ ທີ່ມັກຈະຄິດຢູ່ໃນ ຄະນະນິຕິສາດ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການຈັດໂຄງສ້າງຂໍ້ໂຕ້ແຍ້ງທາງດ້ານກົດໝາຍຄືຕົວຫຍໍ້ IRAC.⁸⁶ ໄອຣາກ ຫຍໍ້ມາຈາກ ປະເດັນ (Issue), ລະບຽບການ (Rule), ການວິເຄາະ (Analysis) ແລະ ຂໍ້ສະຫຼຸບ (Conclusion). ການນຳໃຊ້ສູດງ່າຍໆຊ່ວຍສ້າງໂຄງສ້າງວັກຄືກັນກັບການໃຫ້ເຫດຜົນທາງດ້ານກົດໝາຍໂດຍ ໃຫ້ແນ່ໃຈວ່າ: ເລີ່ມຕົ້ນລະບຸບັນຫາ ຈາກນັ້ນອະທິບາຍລະບຽບການ/ກົດໝາຍທີ່ຄຸ້ມຄອງບັນຫາແມ່ນຫຍັງ. ຫຼັງຈາກນັ້ນ ວິເຄາະລະບຽບການ ແລະ ອະທິບາຍວິທີການ ແລະ ເປັນຫຍັງລະບຽບການຄວນ ຫຼື ບໍ່ຄວນນຳໃຊ້ກັບບັນຫາ ແລະ ສະຫຼຸບກ່ຽວກັບປະເດັນ.

ແຕ່ລະວັກຄວນຈັດແນວຄວາມຄິດສະເພາະ. ການຖາມຕົນເອງວ່າ: “ແມ່ນຫຍັງ?,” “ແນວໃດ?,” “ຍ້ອນຫຍັງ?” ເພື່ອຈັດຄວາມຄິດ ແລະ ຄາດການຄຳຖາມຈາກຜູ້ອ່ານ ຫຼື ຜູ້ກວດສອບ.⁸⁷ ຕົວຢ່າງ: ຄວນຖາມຕົນເອງ ວ່າ: “ຫຼັກຖານຫຍັງທີ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າປະກົດຕະການທາງກົດໝາຍ/ບັນຫາທີ່ຍົກຂຶ້ນມາ ໂດຍວິທະຍານິພົນຂອງຂ້ອຍແມ່ນຄວາມຈິງ?” ເພື່ອຕອບຄຳຖາມນີ້, ຕ້ອງໃຊ້ຫຼັກຖານສະໜັບສະໜູນທີ່ໄດ້ຮວບຮວມມາ ເພື່ອສະແດງໃຫ້ເຫັນຄວາມຈິງໃນການອ້າງ. “ແມ່ນຫຍັງ” ໂດຍທົ່ວໄປຈະຢູ່ ຕອນຕົ້ນຂອງບົດ ເພາະວ່າຄຳຕອບແມ່ນສຳຄັນໃນການ

⁸⁶ ກ່ຽວກັບ IRAC, ເບິ່ງຕົວຢ່າງ: Wikimand, “IRAC,” Wikiwand, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://www.wikiwand.com/en/IRA>; ສູນກົດໝາຍທູໂລ (Touro Law Center), ຮຽນຮູ້ທີ່ຈະເຮັດວຽກກັບໄອຣາກ (Learning to Work with IRAC), Academic Development Program. Touro Law Center, 10 ຕຸລາ 2021. <https://www.tourolaw.edu/ADP/StudySkills/IRAC.aspx>; California State University Northridge, “ການໃຊ້ໂຄງສ້າງໄອຣາກໃນການຂຽນຕອບຄຳຖາມ” (Using the I-R-A-C structure in writing exam answers), 10 ຕຸລາ 2021. https://www.csun.edu/sites/default/files/IRAC%20ANALYSIS_Saunders.pdf. ເບິ່ງຕື່ມທີ່ ໝວດທີ 1.2 ກ່ຽວກັບ ການໃຫ້ເຫດຜົນທາງດ້ານກົດໝາຍ.

⁸⁷ ເບິ່ງ Elizabeth Abrams, ໂຄງສ້າງບົດ (Essay Structure), Harvard University, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://writingcenter.fas.harvard.edu/pages/essay-structure>.

ສະຫຼຸບຂໍ້ເທດຈິງ. ບໍ່ຄວນໃຊ້ຂຽນໃສ່ໃນບົດເກີນ ກວ່າໜຶ່ງສ່ວນສາມ ເພື່ອໃຫ້ມີພື້ນທີ່ພຽງພໍສໍາລັບການວິເຄາະ. ເພື່ອຄາດເດົາການໂຕ້ແຍ້ງ ແລະ ໂນ້ມນ້າວໃຈ, ຄວນຖາມຕົນເອງດ້ວຍຄໍາວ່າ “ຍ້ອນຫຍັງ?” ຕົວຢ່າງ: ວິທະຍານິພົນ ທ້າທາຍກັບຂໍ້ໂຕ້ແຍ້ງໄດ້ແນວໃດ? ການແນະນຳເນື້ອໃນໃໝ່ - ວິທີໃໝ່ໃນການຕີຄວາມໝາຍ/ຫຼັກຖານ (ຕົວຢ່າງ: ກົດໝາຍທີ່ມາຈາກຄໍາຕັດສິນຂອງສານ (Case law), ກົດໝາຍໃໝ່ ແລະ ອື່ນໆ) ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນອື່ນ - ສິ່ງຜົນ ຕໍ່ການອ້າງແນວໃດ?”⁸⁸ ສຸດທ້າຍຖາມຕົນເອງວ່າ “ຍ້ອນຫຍັງ,” ອາດຊ່ວຍໃຫ້ຊີ້ແຈງຄວາມໝາຍ ແລະ ຄວາມສໍາຄັນຂອງວິທະຍານິພົນໄດ້. ຕົວຢ່າງ: “ຍ້ອນຫຍັງການຕີຄວາມໝາຍປະກົດຕະການທາງກົດໝາຍ/ກົດໝາຍຈຶ່ງມີຄວາມສໍາຄັນ ຫຼື ຄວນມີຄວາມສໍາຄັນ?”⁸⁹ ຄວາມສໍາຄັນຈະ ຕ້ອງມີການກ່າວເຖິງໃນບົດນຳ ແລະ ຕອນທ້າຍຂອງບົດໃນສ່ວນສະຫຼຸບ ຫຼື ໃນຂໍ້ສະຫຼຸບ. ສິ່ງນີ້ຈະເນັ້ນໃຫ້ຜູ້ອ່ານເຫັນຄຸນຄ່າບົດ.

ສິ່ງສໍາຄັນອີກປະການໜຶ່ງທີ່ແນະນຳຜູ້ອ່ານຄື *ຫົວຂໍ້ຂອງໝວດ/ສ່ວນຕ່າງໆ*.⁹⁰ ຫົວຂໍ້ຕ້ອງໃຫ້ຂໍ້ມູນ (ສະແດງຄວາມຄິດ/ຂໍ້ຄວາມທີ່ຕາມມາຫຼັງຫົວຂໍ້) ແລະ ຈັບໃຈໄດ້. ຄວນຫຼີກລ້ຽງຫົວຂໍ້ທີ່ຍາກ ແລະ ຊັບຊ້ອນ. ຖ້າເລືອກຫົວຂໍ້ທີ່ເອີ້ນວ່າຫົວຂໍ້ປະສົມ (ຫົວຂໍ້ປະກອບດ້ວຍສອງອົງປະກອບ ຂຶ້ນດ້ວຍເຄື່ອງໝາຍຈ້າງສອງເມັດ), ໃຫ້ກວດເບິ່ງວ່າທັງສອງສ່ວນຂອງຫົວຂໍ້ແມ່ນມີຄວາມກ່ຽວຂ້ອງກັນ ແລະ ມີຄວາມຈຳເປັນ. ຄວນໃສ່ຄໍາສັບສໍາຄັນຂອງບົດໃນຫົວຂໍ້ເພື່ອແຈ້ງໃຫ້ຜູ້ອ່ານຮູ້ກ່ຽວກັບເນື້ອຫາ. ວິທີນີ້ຊ່ວຍໃຫ້ຜູ້ອ່ານໃນການຄົ້ນຫາໃນບົດໃນສິ່ງທີ່ເຂົາເຈົ້າສົນໃຈ. ຫົວຂໍ້ຫຼັກຂອງບົດແມ່ນເປັນສິ່ງທີ່ສໍາຄັນສໍາລັບບົດທີ່ຈະຕ້ອງອ້າງອີງໃສ່ຈຸດຄົ້ນຫາ (Engines). ບາງຄັ້ງອາດເໝາະສົມທີ່ຈະອະທິບາຍວ່າບົດປະກອບດ້ວຍການຄົ້ນຫາປະເພດໃດໂດຍໃຊ້ຄໍານາມ ເຊັ່ນ: “ການສຶກສາ,” “ການສືບສວນ,” “ການສໍາຫຼວດ,” “ການສົນທະນາ” ຫຼື “ການປຽບທຽບ.” ຫົວຂໍ້ຄວນສະທ້ອນເຖິງເນື້ອ ໃນບົດຢ່າງຕົງໄປຕົງມາ; ຄວນກວດສອບໃຫ້ແນ່ໃຈວ່າບໍ່ໄດ້ລະບຸເຖິງບາງສິ່ງບາງຢ່າງທີ່ບໍ່ໄດ້ສົນທະນາຕົວຈິງໃນບົດຄືກັນກັບຄໍາແນະນຳ.

5.4 ສະຫຼຸບ

ການສະຫຼຸບ (Conclusion) ຄ້າຍຄືກັນກັບບົດນຳ ຊຶ່ງບໍ່ຄວນຖືກລະເລີຍ. ບົດນຳ ເປັນຄວາມປະທັບໃຈທີ່ສຸດທ້າຍທີ່ຈະຝາກໄວ້ກັບຜູ້ອ່ານ ແລະ ໂອກາດສຸດທ້າຍທີ່ຈະໂນ້ມນ້າວຜູ້ອ່ານກ່ຽວກັບວິທະຍານິພົນ.

ຢູ່ໃນການສະຫຼຸບ, ຕ້ອງຂຽນຄືນໃໝ່ ຫຼື ເນັ້ນໃສ່ວິທະຍານິພົນກ່ຽວກັບຫົວຂໍ້ຫຼັກຈາກນັ້ນສັງລວມສັ້ນໆ ຂໍ້ໂຕ້ແຍ້ງ ແລະ ປະເດັນສໍາຄັນ. ແຕ່ຢ່າສະຫຼຸບແບບງ່າຍດາຍ ແລະ ຢ່າຂຽນຊ້ຳເພາະຈະເຮັດໃຫ້ຜູ້ອ່ານບໍ່ພໍໃຈ.

⁸⁸ ຫາກໍ່ອ້າງ.

⁸⁹ ຫາກໍ່ອ້າງ.

⁹⁰ ຫາກໍ່ອ້າງ.

ຕ້ອງລະບຸຂໍ້ໂຕ້ແຍ້ງທີ່ສໍາຄັນໃນທັດສະນະຂອງຜູ້ຂຽນ. ຕົວຢ່າງສາມາດເນັ້ນໃສ່ຜົນສະທ້ອນຂອງການວິເຄາະໂດຍການຖາມຕົນເອງວ່າ “ຂໍ້ໂຕ້ແຍ້ງຂອງຂ້ອຍແມ່ນຫຍັງ ຫຼື ກ່ຽວຂ້ອງກັບຫຍັງ ຫຼື ແນະນຳຫຍັງ?”⁹¹

ການສະຫຼຸບ ແນະນຳໃຫ້ຈົບລົງດ້ວຍການສະແດງຄໍາຄິດເຫັນກ່ຽວກັບຄວາມສໍາຄັນຂອງບັນຫາ, ການຄາດເດົາບັນຫາໃນອານາຄົດ ຫຼື ຂໍ້ແນະນຳເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ມີຢູ່.

ສັງລວມຮູບແບບ ໂຄງສ້າງຂອງບົດຂຽນທາງວິຊາການ

ໃນສ່ວນນີ້	ຈະ...
ບົດນຳ (Introduction)	- ຂຽນພື້ນຖານໂດຍຫຍໍ້ກ່ຽວກັບຫົວຂໍ້ - ບອກຄວາມໝາຍຂອງຄໍາສັບສໍາຄັນ ແລະ ບັນຫາ - ລະບຸບົດຂຽນທາງວິຊາການ - ບອກປະເດັນຫຼັກ ແລະ - ໃຫ້ມີການຫັນປ່ຽນເຂົ້າໄປໃນວັກເນື້ອໃນບົດ
ເນື້ອໃນບົດ (Body paragraphs)	- ໃຫ້ມີປະໂຫຍກຫົວຂໍ້ທີ່ລະບຸເຖິງປະເດັນຫຼັກຂອງແຕ່ລະວັກຄືແນວໃດ - ໃຫ້ມີລາຍລະອຽດສະໜັບສະໜູນປະໂຫຍກຫົວຂໍ້ (ອີງຕາມບົດຄົ້ນຄວ້າ) - ວິເຄາະສິ່ງທີ່ໄດ້ອ່ານ ນັ້ນແມ່ນ ການສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າສິ່ງທີ່ຄົນແຕກຕ່າງກັນຄິດກ່ຽວກັບຈຸດດຽວກັນ - ສະແດງໃຫ້ເຫັນບາງແນວຄິດທີ່ສໍາຄັນ ນັ້ນແມ່ນ ການບອກໃຫ້ຜູ້ອ່ານວ່າຄິດແນວໃດກັບສິ່ງທີ່ໄດ້ອ່ານ ແລະ - ໃຫ້ມີການອ້າງອີງໃນບົດສໍາລັບຂໍ້ມູນ
ສະຫຼຸບ (Conclusion)	- ສັງລວມປະເດັນສໍາຄັນ - ຂຽນຄືນ ບົດຂຽນທາງວິຊາການ ແລະ - ໃຫ້ມີຄໍາສຸດທ້າຍ ຖ້າມີ
ເອກະສານອ້າງອີງ (References)	ລະບຸຂໍ້ມູນອ້າງອີງແຕ່ລະລາຍການທີ່ອ້າງອີງໃນບົດ

⁹¹ ເບິ່ງ Pat Bellanca, “ການຈົບລົງຂອງບົດ: ການສະຫຼຸບ” (Ending the Essay: Conclusions), Harvard University, ເຂົ້າເບິ່ງວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://writingcenter.fas.harvard.edu/pages/ending-essay-conclusions>.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ມະຫາວິທະຍາໄລສິງກະໂປ, ຄູ່ມືການຂຽນ

ພາກທີ 6: ຮູບແບບ

ໂດຍ: ປອ. ນ. ເປຣິນ ຊິມິງ ແລະ ປອ. ລັດດາວັນ ດອນແກ້ວດາວົງ⁹²

ການແນະນຳຮູບແບບຂ້າງລຸ່ມນີ້ ແມ່ນການແນະນຳສຳລັບ ວິທະຍານິພົນ ລະດັບປະລິນຍາໂທ ແລະ ປະລິນຍາເອກ ແລະ ບົດໂຄງການຈົບຊັ້ນຂອງນັກສຶກສາປະລິນຍາຕີ. ບົດຂຽນທາງວິຊາການປະເພດອື່ນໆຄວນປຶກສາຮູບແບບສະເພາະນຳ ຫົວໜ້າທີມງານ ແລະ/ຫຼື ຜູ້ຂຽນ-ຮຽບຮຽງ.

6.1 ວິທີການຈັດໜ້າເຈ້ຍ (Layout)

ການຂຽນບົດທາງວິຊາການ ຕ້ອງນຳໃຊ້ ໂປແກມ ໄມໂຄຊອບເວີດ (Microsoft Word) ແລະ ການສ້າງແຜນວາດ (ຫຼື ໂປແກມ ເປີດກ້ວາງ Open source ທີ່ສາມາດນຳໃຊ້ ນຳກັນໄດ້) ໃຫ້ນຳໃຊ້ ໂປແກມໄມໂຄຊອບເອກແຊວ (Microsoft Excel).

ເນື້ອໃນບົດ (Body) ຂະໜາດຕົວອັກສອນ (Font) ແມ່ນຂະໜາດ 12 ແລະ ຂະໜາດ ຕົວອັກສອນ 10 ສຳລັບການອ້າງອີງໃນບົດ (Footnote).

ຕົວອັກສອນພາສາອັງກິດ ໃຫ້ນຳໃຊ້ ຕົວໜັງສື ທາມທ໌ນິວໂຣມັນ (Times New Roman).

ຕົວອັກສອນພາສາລາວ ໃຫ້ນຳໃຊ້ ຕົວໜັງສື ເຟັດສະລາດໂອທິ (Phetsarath OT).

ໄລຍະຫ່າງລະຫວ່າງແຖວ ແມ່ນ 1.15 ຊັງຕີແມັດ (cm)

ເພື່ອແຈກຢາຍຂໍ້ຄວາມໃຫ້ເທົ່າກັນລະຫວ່າງຂອບ ໃຫ້ນຳໃຊ້ “Justify.”

ຂອບເຈ້ຍເບື້ອງເທິງ ແລະ ເບື້ອງລຸ່ມ ແມ່ນ: 2.5 ຊັງຕີແມັດ, ເບື້ອງຊ້າຍ 3 ຊັງຕີແມັດ ແລະ ເບື້ອງຂວາ 3 ຊັງຕີແມັດ, ສຳລັບ (gutter) 0.0 ຊັງຕີແມັດ.

ໃຫ້ໃສ່ໝາຍເລກຢູ່ລຸ່ມຂອງໜ້າເຈ້ຍ ຢູ່ທາງກາງ (ໃສ່ໝາຍເລກທຳມະດາ “1, 2, 3…”).

ບໍ່ໃຫ້ໃສ່ໝາຍເລກຢູ່ໃນໜ້າເຈ້ຍທຳອິດ.

ການໃສ່ໝາຍເລກຂອງຫົວຂໍ້ໃຫຍ່ທີ່ໜຶ່ງ (Heading 1) ໃຫ້ນຳໃຊ້ ໝາຍເລກ 1, 2, 3,... ຢູ່ໃນແຕ່ລະຫົວຂໍ້. ຫົວຂໍ້ຍ່ອຍທີ່ ສອງ (Heading 2) ໃຫ້ນຳໃຊ້ 1.1, 1.2, 1.3 ແລະ ຫົວຂໍ້ຍ່ອຍທີ່ ສາມ (Heading 3) ໃຫ້ນຳໃຊ້ 1.1.1, 1.1.2, 1.1.3. ຫົວຂໍ້ຍ່ອຍທີ່ ສີ່ (Heading 4) ໃຫ້ນຳໃຊ້ a, b, c ແລະ ຫົວຂໍ້ຍ່ອຍທີ່ ຫ້າ (Heading 5) ໃຫ້ນຳໃຊ້ i, ii, iii. ຂໍໃຫ້ປຶກສານຳອາຈານທີ່ປຶກສາກ່ຽວກັບໂຄງສ້າງ ແລະ ການແບ່ງຫົວຂໍ້ຍ່ອຍ

⁹² ປອ. ສີພາ ຈັນທະວົງ ແລະ ປອ. ບຸນຍະເດດ ດາວປະສິດ ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມກຸ່ມປຶກສາຫາລືກ່ຽວກັບພາກນີ້. ບົດແນະນຳສະບັບນີ້ ໄດ້ດັດປັບມາຈາກ ຄຳແນະນຳການຂຽນວິທະຍານິພົນ ລະດັບປະລິນຍາໂທຂອງ ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ.

(ສໍາລັບນັກສຶກສາ). ສາມາດນໍາໃຊ້ລໍາດັບຕົວເລກ *ອັດຕະໂນມັດ* ຂອງ *ໄມໂຄຊອບເວີດ* ເພື່ອຄວາມສະດວກໃນການຈັດຮູບແບບຂອງຫົວຂໍ້ ໂດຍການນໍາໃຊ້ຮູບແບບຫຼາຍໆຢ່າງ ແລະ ສ້າງຫົວຂໍ້ທີ່ມີຢູ່ ແລ້ວຢູ່ໃນ *ໄມໂຄຊອບເວີດ*.⁹³ ການຈັດຫົວຂໍ້ໂດຍນໍາໃຊ້ *ໄມໂຄຊອບເວີດ* ນີ້ ເປັນສິ່ງຈໍາເປັນ ຖ້າຕ້ອງການສ້າງສາລະບານ ທີ່ສ້າງຂຶ້ນໂດຍ *ອັດຕະໂນມັດ*.⁹⁴

6.2 ຮູບແບບໂຄງສ້າງວິທະຍານິພົນ ແລະ ບົດໂຄງການຈົບຊັ້ນ

6.2.1 ໂຄງສ້າງວິທະຍານິພົນ ແລະ ບົດໂຄງການຈົບຊັ້ນ

ໜ້າປົກກອກ

ຄວນປະກອບມີເຄື່ອງໝາຍ *ໂລໂກ້* (Logo) ຂອງ ຄນລ, ຫົວຂໍ້ວິທະຍານິພົນຄວນເປັນ ພາສາລາວ ແລະ ພາສາອັງກິດ, ຊື່ ແລະ ນາມສະກຸນ ຜູ້ຂຽນ, ຊື່ຫຼັກສູດ, ຊື່ຄະນະວິຊາ, ມຊ ແລະ ສຶກສິກສາ.

ໜ້າປົກໃນ

ຄວນປະກອບມີ ຫົວຂໍ້ວິທະຍານິພົນເປັນ ພາສາລາວ ແລະ ພາສາ ອັງກິດ, ຊື່ ແລະ ນາມສະກຸນ ອາຈານທີ່ປຶກສາ ແລະ ອາຈານທີ່ປຶກສາຮ່ວມ, ຊື່ ແລະ ນາມສະກຸນ ຂອງຜູ້ຂຽນ ກັບ ເລກລະຫັດນັກສຶກສາ, ຊື່ຫຼັກສູດ, ຊື່ຄະນະວິຊາ, ມຊ ແລະ ສຶກສິກສາ.

ໜ້າຮັບຮອງ/ໜ້າທີ່ມີລາຍເຊັນ (ບົດຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດ ແລະ ປຶ້ມ ບໍ່ມີ)

ຄວນປະກອບມີ ຊື່ອາຈານທີ່ປຶກສາ ແລະ ອາຈານທີ່ປຶກສາຮ່ວມ, ຊື່ຄະນະກຳມະການປ້ອງກັນບົດ ແລະ ບ່ອນລົງລາຍ ເຊັນຂອງຄະນະກຳມະການ ແລະ ບ່ອນລົງລາຍເຊັນຂອງ ຄະນະບໍດີ.

ຄໍາແນະນໍາ (Foreword) (ສໍາລັບປຶ້ມເທົ່ານັ້ນ)

ຄໍາແນະນໍາ ແມ່ນຂໍ້ຄວາມສັ້ນໆ ທີ່ຂຽນໂດຍບຸກຄົນອື່ນທີ່ບໍ່ແມ່ນຜູ້ຂຽນເຫຼັກ ເພື່ອແນະນໍາປຶ້ມ ແລະ ເນັ້ນໜັກເຖິງ ຄວາມສໍາຄັນ ແລະ ເນື້ອໃນໃຈຄວາມຫຼັກຂອງປຶ້ມ.

ຄໍາສະແດງຄວາມຂອບໃຈ (ສໍາລັບປຶ້ມ, ວິທະຍານິພົນ ແລະ ໂຄງການຈົບຊັ້ນ)

ພາກສ່ວນກ່ຽວກັບຄໍາສະແດງຄວາມຂອບໃຈ ແມ່ນຄໍາຂອບໃຈ ທຸກໆ ຄົນ ທີ່ໄດ້ຊ່ວຍໃນການຄົ້ນຄວ້າ (ຍົກຕົວຢ່າງ: ອາຈານທີ່ປຶກສາ, ອົງການທີ່ໃຫ້ຂໍ້ມູນ, ບັນດາບຸກຄົນທີ່ຖືກສໍາພາດ ແລະ ອື່ນໆ). ບໍ່ຄວນກາຍໜຶ່ງໜ້າເຈ້ຍ.

⁹³ ເບິ່ງ Microsoft Support, “ກຳນົດຫົວເລື່ອງ” (Number your headings), Microsoft, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://support.microsoft.com/en-us/office/number-your-headings-ce24e028-4cb4-4d4a-bf25-fb2c61fc6585>.

⁹⁴ ເບິ່ງ Microsoft Support, “ການຕື່ມສາລະບານເຂົ້າ” (Insert a table of contents), Microsoft, ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://support.microsoft.com/en-us/office/insert-a-table-of-contents-882e8564-0edb-435c-84b5-1d8552ccf0c0>.

ບົດຄັດຫຍໍ້ ເປັນພາສາລາວ

ບົດຄັດຫຍໍ້ ແມ່ນການສັງລວມວິທະຍານິພົນທັງໝົດ. ຕ້ອງລະບຸບັນຫາການຄົ້ນຄວ້າສະເພາະ (Research problem), ປະເດັນຫຼັກຂອງບົດ ແລະ ອົງປະກອບທີ່ສໍາຄັນຂອງບົດເປັນຮູບແບບສັງເຂບ ຄວາມຍາວປະມານ ເຄິ່ງໜ້າ. ຖ້າຫາກຂຽນບົດເປັນພາສາອັງກິດ ບໍ່ຈໍາເປັນຕ້ອງແປເປັນພາສາ ລາວ.

ຄວນປະກອບດ້ວຍຄໍາສໍາຄັນ (Keywords) ຢູ່ໃນທ້າຍບົດຄັດຫຍໍ້. ຕົວຢ່າງ “ຄໍາສໍາຄັນ: ຄໍາສັບສໍາຄັນທີ 1 - ຄໍາສັບສໍາຄັນທີ 2, ຄໍາສັບສໍາຄັນທີ 3, ຄໍາສັບສໍາຄັນທີ 4.”

ບົດຄັດຫຍໍ້ ເປັນພາສາອັງກິດ

ໃຫ້ແປບົດຄັດຫຍໍ້ເປັນພາສາອັງກິດ, ຖ້າຂຽນບົດເປັນພາສາລາວ ລວມທັງຄໍາສັບສໍາຄັນ.

ສາລະບານ

ມີ ສາລະບານທີ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນໂຄງສ້າງທັງໝົດ ແລະ ທຸກຫົວຂໍ້ຍ່ອຍ. ບໍ່ຄວນຕີ ສາລະບານ ດ້ວຍຕົນເອງ ແຕ່ໃຫ້ນຳໃຊ້ການສ້າງສາລະບານແບບ *ອັດຕະໂນມັດ* ໂດຍການນຳໃຊ້ຫົວຂໍ້ຂອງເອກະສານ (ຫົວຂໍ້ທີ່ຈັດຮູບແບບເປັນ ຫົວຂໍ້ທີ 1, ຫົວຂໍ້ທີ 2 ແລະ ອື່ນໆ).⁹⁵ ສາລະບານ ທີ່ຢູ່ນຳ ໂປແກມ *ໄມໂຄຊອບເວີດ* (ການຈັດ ຮູບແບບຂອງ ຫົວເລື່ອງ) ສາລະບານຈະບໍ່ *ອັບເດດ* ແບບ *ອັດຕະໂນມັດ*. ຕ້ອງໄດ້ກົດ (Click) ໃສ່ສາລະບານ ໃຊ້ປຸ່ມ “*ອັບເດດ* ສາລະບານ (Update tables), ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ (Index)...” ເບື້ອງລຸ່ມ ແລ້ວ ເລືອກ ຕົວເລືອກທີ່ຕ້ອງການ.

ສາລະບານຕາຕະລາງ (ເປັນທາງເລື່ອກ ອາດຈະມີ ຫຼື ບໍ່ມີ)

ສາມາດນຳໃຊ້ໄດ້ ຖ້າວິທະຍານິພົນ ນຳໃຊ້ສາລະບານຕາຕະລາງ.

ຕົວອັກສອນຫຍໍ້ (ເປັນທາງເລື່ອກ ອາດຈະມີ ຫຼື ບໍ່ມີ)

ລະບຸຕົວອັກສອນຫຍໍ້ທັງໝົດ ທີ່ນຳໃຊ້ໃນບົດ ແລະ ລະບຸຊື່ເຕັມຂອງຕົວອັກສອນຫຍໍ້. ຍົກຕົວຢ່າງ: ສຊ= ສະພາແຫ່ງຊາດ, ທພອ= ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ.

ບົດນຳ (Introduction)

ບົດນຳ ເປັນພຽງໜວດດຽວ ຊຶ່ງສາມາດເອີ້ນວ່າ ບົດນຳ ຫຼື ພາກທີ 1 (ຫົວຂໍ້ທີ 1).

ສໍາລັບລາຍລະອຽດເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບບົດນຳ, ກະລຸນາເບິ່ງ ພາກທີ 5 ຂອງ ຄູ່ປຶ້ມມີແນະນຳສະບັບນີ້.

⁹⁵ ເບິ່ງ ຫົວຂໍ້ທີ 6.2 ກ່ຽວກັບການສະໜັບສະໜູນຂອງ ໂປແກມ Microsoft, “ຕື່ມສາລະບານເຂົ້າ” (Insert a table of contents).

ເນື້ອໃນບົດ (Body)

ລາຍລະອຽດເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບພາກເນື້ອໃນບົດ, ກະລຸນາເບິ່ງ ພາກທີ 5 ຂອງປຶ້ມຄູ່ມືແນະນຳສະບັບນີ້.

ເນື້ອໃນບົດ ມີໂຄງສ້າງເປັນພາກ ແລະ ຫົວຂໍ້ ດັ່ງມີລາຍລະອຽດລຸ່ມນີ້:

ຫົວຂໍ້ທີ ໜຶ່ງ (Heading 1) (ພາກທີ 1, 2, 3...)

ຫົວຂໍ້ຍ່ອຍທີ ສອງ (1.1, 1.2, 1.3 ຫຼື 2.1, 2.2, 2.3 ຫຼື 3.1, 3.2, 3.3...)

ຫົວຂໍ້ຍ່ອຍທີ ສາມ (1.1.1, 1.1.2, 1.1.3... ຫຼື 2.1.1, 2.1.2, 2.1.3...; 3.1.1, 3.1.2...)

ຫົວຂໍ້ຍ່ອຍທີ ສີ່ (ກ, ຂ, ຄ, ງ...)

ຫົວຂໍ້ຍ່ອຍທີ ຫ້າ (i, ii, iii, iv, v...)

ການສ້າງໂຄງສ້າງ ແລະ ຫົວຂໍ້ບົດຂຽນທາງວິຊາການ ບໍ່ມີລະບຽບການບັງຄັບໃນການກຳນົດເປັນພາກ ແລະ ຫົວຂໍ້ຍ່ອຍ ຊຶ່ງສາມາດສ້າງໄດ້ ຫຼື ຂຽນຫົວຂໍ້ເຫຼົ່ານັ້ນ. ຫົວຂໍ້ຍ່ອຍ ຕ້ອງຂຽນໃຫ້ສອດຄ່ອງກັນ. ຍົກຕົວຢ່າງ: ຫົວຂໍ້ຍ່ອຍທີ ສີ່ ຖ້າມີ ກ ກໍຕ້ອງມີ ຂ ແລະ/ຫຼື ຫຼາຍກວ່ານັ້ນ (ຄ, ງ...). ເຊັ່ນດຽວກັນກັບແຕ່ລະຫົວຂໍ້ຍ່ອຍອື່ນໆ. ສາມາດເຫຼືອກໄດ້ວ່າຈະມີ ສີ່ພາກ, ຫ້າພາກ ຫຼື ຫົກພາກ ຂຶ້ນຢູ່ກັບຫົວຂໍ້ບົດຂຽນທາງວິຊາການ ແລະ ຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ. ໂຄງສ້າງ ແລະ ຫົວຂໍ້ຍ່ອຍ ຄວນປຶກສານຳອາຈານທີ່ປຶກສາ (ສຳລັບນັກສຶກສາ).

ເບິ່ງຕົວຢ່າງໃນຫົວຂໍ້ທີ 6.2.2 ຕໍ່ໄປນີ້.

ສະຫຼຸບ (Conclusion)

ລາຍລະອຽດເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບ ການສະຫຼຸບ, ກະລຸນາເບິ່ງ ພາກທີ 5 ຂອງປຶ້ມຄູ່ມືແນະນຳສະບັບນີ້.

ເອກະສານອ້າງອີງທ້າຍບົດ (Bibliography)

ເອກະສານອ້າງອີງທ້າຍບົດ ຕ້ອງລະບຸແຫຼ່ງທີ່ມາຂອງຂໍ້ມູນທັງໝົດທີ່ອ້າງອີງໃນບົດ (ທີ່ນຳໃຊ້ໃນເອກະສານອ້າງອີງໃນບົດ) ແລະ ຄວນຈັດໂຄງສ້າງເອກະສານທ້າຍບົດຕາມປະເພດຂອງແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ. ຕ້ອງອ້າງອີງແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທັງໝົດຕາມລຳດັບຕົວອັກສອນ ແລະ ຄົບຖ້ວນ.

ເອກະສານອ້າງອີງທ້າຍບົດ ສາມາດແຍກ ລະຫວ່າງ ຂໍ້ມູນປະຖົມມະພູມ (Primary sources) ແລະ ຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມ (Secondary sources) ຫຼື ນຳໃຊ້ການແບ່ງຫົວຂໍ້ຍ່ອຍຕ່າງໆ ຕາມປະເພດຂອງແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ ຫຼື ຫົວຂໍ້. ປຶກສານຳອາຈານທີ່ປຶກສາກ່ຽວກັບລາຍລະອຽດຂອງໂຄງສ້າງ (ສຳລັບນັກສຶກສາ).

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ (Appendix)

ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບຜູ້ຂຽນ (ສຳລັບ ປຶ້ມ, ວິທະຍານິພົນ ລະດັບປະລິນຍາໂທ ແລະ ປະລິນຍາເອກ ແລະ ບົດໂຄງການຈົບຊັ້ນຂອງນັກສຶກສາເທົ່ານັ້ນ).

6.2.2 ຕົວຢ່າງໂຄງສ້າງວິທະຍານິພົນ ແລະ ບົດໂຄງການຈົບຊັ້ນ

ໂຄງສ້າງວິທະຍານິພົນ ແລະ ບົດໂຄງການຈົບຊັ້ນ ມີຕົວຢ່າງຢູ່ ສາມແບບ ທີ່ສາມາດນຳໃຊ້ໄດ້. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ໂຄງສ້າງເຫຼົ່ານີ້ ເປັນພຽງຕົວຢ່າງເທົ່ານັ້ນ ແລະ ໂຄງສ້າງບົດຂຽນທາງວິຊາການຂຶ້ນຢູ່ກັບ ຫົວຂໍ້ ແລະ ຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ ຊຶ່ງແຕ່ລະບົດມີໂຄງສ້າງທີ່ແຕກຕ່າງກັນ.

ຕົວຢ່າງທີ ໜຶ່ງ:

ຕົວຢ່າງທີ ໜຶ່ງ ຍົກໃຫ້ເຫັນໂຄງສ້າງທີ່ມີບົດນຳ ແລະ ສິ່ງພາກ ແລະ ສະຫຼຸບ ໂດຍມີຫົວຂໍ້ຍ່ອຍຂອງແຕ່ລະພາກ.

ໜ້າປົກນອກ

ໜ້າປົກໃນ

ໜ້າຮັບຮອງ/ໜ້າທີ່ມີລາຍເຊັນ

ຄຳແນະນຳ (ສຳລັບປຶ້ມເທົ່ານັ້ນ)

ຄຳສະແດງຄວາມຂອບໃຈ (ສຳລັບປຶ້ມ ແລະ ວິທະຍານິພົນ)

ບົດຄັດຫຍໍ້ ເປັນພາສາລາວ (ບໍ່ແປພາສາລາວ ຖ້າຂຽນບົດເປັນພາສາອັງກິດ)

ບົດຄັດຫຍໍ້ ເປັນພາສາອັງກິດ

ສາລະບານ

ສາລະບານຕາຕະລາງ (ທາງເລື່ອກ)

ຕົວອັກສອນຫຍໍ້ (ທາງເລື່ອກ)

ບົດນຳ (ຫົວຂໍ້ທີ 1) (Heading 1)

ພາກທີ 1: (ຫົວຂໍ້ທີ 1) (Heading 1)

1.1 (ຫົວຂໍ້ທີ 2) (Heading 2)

1.1.1 (ຫົວຂໍ້ທີ 3) (Heading 3)

ກ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4) (Heading 4)

i. (ຫົວຂໍ້ທີ 5) (Heading 5)

ii. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ຂ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

i. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ii. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

iii. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

1.1.2 (ຫົວຂໍ້ທີ 3)

ກ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

i. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ii. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ຂ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

i. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ii. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

1.2 (ຫົວຂໍ້ທີ 2)

1.2.1 (ຫົວຂໍ້ທີ 3)

ກ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

ຂ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

ພາກທີ 2: (ຫົວຂໍ້ທີ 1)

2.1 (ຫົວຂໍ້ທີ 2)

2.1.1 (ຫົວຂໍ້ທີ 3)

ກ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

i. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ii. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ຂ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

i. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ii. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ຄ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

i. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ii. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

2.1.2 (ຫົວຂໍ້ທີ 3)

ກ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

i. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ii. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ຂ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

2.2 (ຫົວຂໍ້ທີ 2)

2.2.1 (ຫົວຂໍ້ທີ 3)

ກ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

ຂ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

ຄ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

2.2.2 (ຫົວຂໍ້ທີ 3)

ພາກທີ 3: (ຫົວຂໍ້ທີ 1)

3.1 (ຫົວຂໍ້ທີ 2)

3.1.1 (ຫົວຂໍ້ທີ 3)

ກ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

ຂ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

3.1.2 (ຫົວຂໍ້ທີ 3)

3.2 (ຫົວຂໍ້ທີ 2)

3.2.1 (ຫົວຂໍ້ທີ 3)

ກ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

i. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ii. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ຂ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

i. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ii. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

3.2.2 (ຫົວຂໍ້ທີ 3)

ພາກທີ 4: (ຫົວຂໍ້ທີ 1)

4.1 (ຫົວຂໍ້ທີ 2)

4.1.1 (ຫົວຂໍ້ທີ 3)

ກ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

i. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ii. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ຂ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

i. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ii. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

4.1.2 (ຫົວຂໍ້ທີ 3)

ກ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

i. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ii. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ຂ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

i. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ii. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

4.2 (ຫົວຂໍ້ທີ 2)

4.2.1 (ຫົວຂໍ້ທີ 3)

ກ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

i. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ii. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ຂ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

i. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ii. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

4.2.2 (ຫົວຂໍ້ທີ 3)

ກ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

i. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ii. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ຂ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

i. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ii. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ສະຫຼຸບ

ເອກະສານອ້າງອີງທ້າຍບົດ

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ (ເປັນທາງເລື່ອກ)

ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບຜູ້ຂຽນ (ສໍາລັບປຶ້ມ ແລະ ວິທະຍານິພົນ)

ຕົວຢ່າງທີ ສອງ:

ຕົວຢ່າງທີ ສອງ ຍົກໃຫ້ເຫັນໂຄງສ້າງທີ່ຄ້າຍຄືກັນ ແຕ່ມີ ຫ້າພາກ ລວມທັງ ບົດນໍາ ແລະ ສະຫຼຸບ ເປັນ ສາມ ພາກ (ສາມ ພາກເນື້ອໃນ+ສອງ) ໂດຍມີຫົວຂໍ້ຍ່ອຍຂອງແຕ່ລະພາກ.

ໜ້າປິກນອກ

ໜ້າປິກໃນ

ໜ້າຮັບຮອງ/ໜ້າທີ່ມີລາຍເຊັນ

ຄໍາແນະນໍາ (ສໍາລັບປຶ້ມເທົ່ານັ້ນ)

ຄໍາສະແດງຄວາມຂອບໃຈ (ສໍາລັບປຶ້ມ ແລະ ວິທະຍານິພົນ)

ບົດຄັດຫຍໍ້ພາສາລາວ (ບໍ່ແປພາສາລາວ ຖ້າຂຽນບົດເປັນພາສາອັງກິດ)

ບົດຄັດຫຍໍ້ພາສາອັງກິດ

ສາລະບານ

ສາລະບານຕາຕະລາງ (ທາງເລື່ອກ)

ຕົວອັກສອນຫຍໍ້ (ທາງເລື່ອກ)

ບົດນຳ (ຫົວຂໍ້ທີ 1) (Heading 1)

ພາກທີ 1: (ຫົວຂໍ້ທີ 1) (Heading 1)

1.1 (ຫົວຂໍ້ທີ 2) (Heading 2)

1.1.1 (ຫົວຂໍ້ທີ 3) (Heading 3)

ກ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4) (Heading 4)

ຂ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

ຄ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

1.1.2 (ຫົວຂໍ້ທີ 3)

ກ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

ຂ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

i. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ii. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

iii. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

1.2 (ຫົວຂໍ້ທີ 2)

1.2.1 (ຫົວຂໍ້ທີ 3)

ກ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

ຂ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

1.2.2 (ຫົວຂໍ້ທີ 3)

ກ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

ຂ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

ພາກທີ 2: (ຫົວຂໍ້ທີ 1)

2.1 (ຫົວຂໍ້ທີ 2)

2.1.1 (ຫົວຂໍ້ທີ 3)

ກ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

ຂ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

ຄ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

2.1.2 (ຫົວຂໍ້ທີ 3)

ກ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

i. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ii. (ຫົວຂໍ້ທີ 5)

ຂ. (ຫົວຂໍ້ທີ 4)

2.2 (ຫົວຂໍ້ທີ 2)

2.2.1 (ຫົວຂໍ້ທີ 3)

2.2.2 (ຫົວຂໍ້ທີ 3)

ພາກທີ 3: (ຫົວຂໍ້ທີ 1)

ນຳໃຊ້ໂຄງສ້າງທີ່ຄ້າຍຄືກັນກັບລະດັບຫົວຂໍ້ຍ່ອຍລະດັບສາມ ເຊັ່ນດຽວກັນກັບລະດັບຫົວຂໍ້ຍ່ອຍລະດັບສີ່ ແລະ ລະດັບຫ້າ ຖ້າມີ.

ພາກທີ 4: (ຫົວຂໍ້ທີ 1)

ນຳໃຊ້ໂຄງສ້າງທີ່ຄ້າຍຄືກັນກັບລະດັບຫົວຂໍ້ຍ່ອຍລະດັບສາມ ເຊັ່ນດຽວກັນກັບລະດັບຫົວຂໍ້ຍ່ອຍລະດັບສີ່ ແລະ ລະດັບຫ້າ ຖ້າມີ.

ພາກທີ 5: ສະຫຼຸບ

ເອກະສານອ້າງອີງທ້າຍບົດ

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ (ເປັນທາງເລືອກ)

ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບຜູ້ຂຽນ (ສຳລັບປຶ້ມ ແລະ ວິທະຍານິພົນ)

ຕົວຢ່າງທີ ສາມ:

ຕົວຢ່າງທີ ສາມ ຍົກໃຫ້ເຫັນຕົວຢ່າງ ທີ່ຊັດເຈນຂອງໂຄງສ້າງວິທະຍານິພົນ: Basack, Baglayan, “ວິສະຫະກິດ ແລະ ສິດທິມະນຸດ. ຄົ້ນຫາບັນດາມາດຕະຖານສາກົນສຳລັບການປະພຶດຂອງວິສະຫະກິດໃນກົດໝາຍທີ່ມາຈາກຄຳຕັດສິນຂອງສານ (Case law) ພາຍໃນປະເທດ” (Corporations and human rights. Searching for international norms for corporate conduct in domestic case law), ວິທະຍານິພົນ ລະດັບປະລິນຍາເອກ, ມະຫາວິທະຍາໄລລຸກຊຳບວກ, 2017.

ພາກທີ 1: ບົດນຳທົ່ວໄປ (ຫົວຂໍ້ທີ 1) (Heading 1)

1.1 ຄວາມເປັນມາ (ຫົວຂໍ້ທີ 2) (Heading 2)

1.2 ໂຄງສ້າງຂອງວິທະຍານິພົນ (ຫົວຂໍ້ທີ 2)

1.3 ກອບແນວຄວາມຄິດ (ຫົວຂໍ້ທີ 2)

1.4 ຄຳຊີ້ແຈງກ່ຽວກັບຄຳສັບ (ຫົວຂໍ້ທີ 2)

1.5 ການຈຳແນກປະເພດ, ການຄັດເລືອກ ແລະ ພາບລວມຂອງກົດໝາຍທີ່ມາຈາກຄຳຕັດສິນຂອງສານໃນປະເທດ (ຫົວຂໍ້ທີ 2)

1.5.1 ຄະດີພາຍໃນປະເທດ (ຫົວຂໍ້ທີ 3) (Heading 3)

- ກ. ການເກັບຂໍ້ມູນ (ຫົວຂໍ້ທີ 4) (Heading 4)
- ຂ. ການນຳເອົາຄະດີຈາກບົດລາຍງານຂອງ Oxford ກ່ຽວກັບກົດໝາຍ
ລະຫວ່າງປະເທດ ໃນສານພາຍໃນປະເທດ (ຫົວຂໍ້ທີ 4)
- 1.5.2 ຈຸດປະສານງານຊາດຂອງອົງການ OECD ແລະ “ໜ່ວຍງານສະເພາະ”

ພາກທີ 2: ກອບພັນທະດ້ານສິດທິມະນຸດຂອງວິສະຫະກິດ

- 2.1 ເຫດຜົນຂອງວິສະຫະກິດໃນການປະຕິບັດພັນທະດ້ານສິດທິມະນຸດ
- 2.2 ກອບຂອງວິສະຫະກິດໃນການປະຕິບັດພັນທະດ້ານສິດທິມະນຸດ
 - 2.2.1 ພາບລວມຂອງການພັດທະນາ ເພື່ອຄຸ້ມຄອງຄວາມປະພຶດຂອງວິສະຫະກິດ
 - 2.2.2 ອົງການ UNGPS ກ່ຽວກັບທຸລະກິດ ແລະ ສິດທິມະນຸດ
 - ກ. ໜ້າທີ່ຂອງລັດໃນການປົກປ້ອງ
 - ຂ. ຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງວິສະຫະກິດໃນການເຄົາລົບ
 - ຄ. ການເຂົ້າເຖິງການຢຽວຢາ

2.3 ສະຫຼຸບ

ພາກທີ 3: ຫຼັກການການປະພຶດຂອງວິສະຫະກິດໃນກົດໝາຍທີ່ມາຈາກຄຳຕັດສິນຂອງສານພາຍ
ໃນປະເທດ

- 3.1 ບົດນຳ
- 3.2 ການຊ່ວຍເຫຼືອ ແລະ ການສະໜັບສະໜູນຄວາມຮັບຜິດຊອບໃນການຢຽວຢາ
 - 3.2.1 ກໍລະນີຕົວຢ່າງ
 - 3.2.2 ການຊ່ວຍເຫຼືອ ແລະ ການສະໜັບສະໜູນ ແລະ ກົດໝາຍລະຫວ່າງປະເທດ
 - 3.2.3 ການຕັດສິນຂອງສານພາຍໃນປະເທດ
 - 3.2.4 ຂໍ້ສະຫຼຸບເບື້ອງຕົ້ນ
- 3.3 ຂໍ້ຫ້າມບໍ່ໃຫ້ມີການທໍລະມານ, ການປະຕິບັດທີ່ໂຫດຮ້າຍ, ການບໍ່ມີມະນຸດສະທຳ ແລະ
ການປະຕິບັດທີ່ເຊື່ອມໂຊມ
 - 3.3.1 ກໍລະນີຕົວຢ່າງ
 - 3.3.2 ກອບສິດທິມະນຸດສາກົນທີ່ເກືອດຫ້າມການທໍລະມານ ແລະ “ການກະທຳທີ່ໂຫດ
ຮ້າຍ, ຂາດມະນຸດສະທຳ ຫຼື ການປົ່ນປົວທີ່ເສື່ອມເສຍ ຫຼື ການລົງໂທດ”
 - 3.3.3 ການຕັດສິນຂອງສານພາຍໃນປະເທດ
 - 3.3.4 ຂໍ້ສະຫຼຸບເບື້ອງຕົ້ນ
- 3.4 ສະຫຼຸບ

ພາກທີ 4: ອົງການ OECD ແລະ ຄຳແນະນຳສຳລັບວິສາຫະກິດຂ້າມຊາດ

- 4.1 ອົງການ OECD
- 4.2 ຕົ້ນກຳເນີດ ຂອງ ຄຳແນະນຳຈາກອົງການ OECD
- 4.3 ຂອບເຂດທົ່ວໄປຂອງຄຳແນະນຳ
- 4.4 ເນື້ອໃນຂອງຄຳແນະນຳ
- 4.5 ທາດແທ້ທາງດ້ານກົດໝາຍ ຂອງບົດບັນຍັດໃນຄຳແນະນຳ
- 4.6 ສະຫຼຸບ

ພາກທີ 5: ຂັ້ນຕອນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຄຳແນະນຳຂອງອົງການ OECD

- 5.1 ຄະນະກຳມະການລົງທຶນ
- 5.2 ຈຸດປະສານງານແຫ່ງຊາດ ແລະ “ໜ່ວຍງານສະເພາະ”
 - 5.2.1 ຈຸດປະສານງານລະດັບຊາດ ແລະ ຫຼັກການຂອງ “ຄວາມເທົ່າທຽບກັນໃນການເຮັດວຽກ”
 - 5.2.2 ຂັ້ນຕອນຂອງ “ໜ່ວຍງານສະເພາະ”
 - ກ. “ການປະເມີນຜົນເບື້ອງຕົ້ນ”
 - ຂ. ການໄກ່ເກ້ຍ ແລະ ການສະເໜີ “ຫ້ອງການຕົວຢ່າງ”
 - ຄ. ສະຫຼຸບຕົວຢ່າງສະເພາະ
- 5.3 ສະຫຼຸບ

ພາກທີ 6: ສະຫຼຸບ

ເອກະສານອ້າງອີງ

ຂໍ້ມູນປະຖົມມະພູມ (Primary Sources)

ລັດຖະທຳມະນູນ ແຫ່ງ ສປປ ລາວ, 1991 (ປັບປຸງລ່າສຸດ 2015). ສາມາດເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່:
https://data.laos.opendevdevelopmentmekong.net/laws_record/constitution-of-lao-pdr-2015.
ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍ ຊັບສິນທາງປັນຍາ, 2017.
ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍ ການສ້າງນິຕິກຳ, 2012.

ຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມ (Secondary Sources)

ການຄົ້ນຄວ້າວິທີສາດທາງດ້ານກົດໝາຍ

UNDP. ກົດໝາຍປະເພນີ ແລະ ວິທີປະຕິບັດ ຢູ່ ສປປ ລາວ (*Customary Law and Practise in Lao PDR*). ກະຊວງຍຸຕິທຳ: ສະຖາບັນການຮ່ວມມືເພື່ອການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ, 2011.

Glenn Patrick. “ປະເພນີທາງດ້ານກົດໝາຍຢູ່ໃນໂລກ. ຄວາມຫຼາກລາຍໃນກົດໝາຍ (*Legal Traditions of the World. Sustainable Diversity in Law*). 5th ed., Oxford: Oxford University Press, 2014.

Gold Michael Evan. *A Primer on Legal Reasoning*, Ithaca. New York: ILR Press, 2018.

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=1728003&site=eds-live>.

Kellough Gail and Wortley Scot. Remand for Plea: Bail Decisions and Plea Bargaining as Commensurate Decisions. ຢູ່ໃນ *The British Journal of Criminology* 42. no. 1. Oxford University Press, 2002.

Jan M. Smits. “ຫຼັກການທາງກົດໝາຍແມ່ນຫຍັງ? ໃນເປົ້າໝາຍ ແລະ ວິທີຄົ້ນຄວ້າຫຼັກການທາງ ກົດໝາຍ” (What is legal doctrine? On the Aims and Methods of Legal-Dogmatic). ໃນການ ຄິດຄົ້ນການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ: ການສຶກສາຂ້າມມະຫາສະໝຸດອັດລັງຕິກ ed. Rob van Gestel, Hans-W. Micklitz & Edward L. Rubin (New York: Cambridge University Press, 2017), 207-228, ສາມາດເຂົ້າເບິ່ງຂໍ້ມູນໄດ້ທີ່:

SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2644088> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2644088>.

Touro Law Center. ຮຽນຮູ້ທີ່ຈະເຮັດວຽກກັບໄອຣາກ (Learning to Work with IRAC). Academic Development Program. Touro Law Center, 10 ຕຸລາ 2021.
<https://www.tourolaw.edu/ADP/StudySkills/IRAC.aspx>.

Council of Australian Law Deans. ບົດຖະແຫຼງຂອງສະພາກ່ຽວກັບທຳມະຊາດຂອງການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ (CALD Statement on the Nature of Legal Research). ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 12 ຕຸລາ 2021, <https://cald.asn.au/wp-content/uploads/2017/11/cald-statement-on-the-nature-of-legal-research-20051.pdf>.

Stott David. *ການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ* (Legal Research). 2nd ed. London: Cavendish, 1999.

Bruce Bott and Ruth Talbot-Stokes. *Nemes and Coss' ການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ ທີ່ມີປະສິດທິພາບ* (Nemes and Effective Legal Research). 3rd ed. London: Sweet & Maxwell, 2012.

Peter Cane and Herbert M. Kritzer (eds). *ຄູ່ມືຂອງອອກຟອດ ກ່ຽວກັບການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍແບບປະຕິບັດ* (*The Oxford Handbook of Empirical Legal Research*). Oxford: Oxford University Press, 2010.

Baldwin John and Gwynn Davis. “ການຄົ້ນຄວ້າແບບປະຕິບັດ ໃນສາຂາກົດໝາຍ (Empirical Research in Law). ໃນ “ຄູ່ມືຂອງອອກຟອດ ກ່ຽວກັບການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ ed. Mark Tushnet and Peter Cane. Oxford University Press, 2005.

Becher Tony. ຊຸມຊົນ ແລະ ອານາເຂດການຮຽນການສອນ: ການສອບຖາມທາງສະຕິປັນຍາ ແລະ ວັດທະນະຂອງສາຂາວິຊາ (*Academic Tribes and Territories: Intellectual enquiry and the culture of disciplines*). Buckingham: Open University Press, 1989.

Barber Steve and Mark McCormick. *ການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ* (Legal Research). New York: Delmar Publishers, 1996.

California State University Northridge. “ການໃຊ້ໂຄງສ້າງໄອຣາກໃນການຂຽນຕອບຄໍາຖາມ” (Using the I-R-A-C structure in writing exam answers). 10 ຕຸລາ 2021.
https://www.csun.edu/sites/default/files/IRAC%20ANALYSIS_Saunders.pdf.

Watt Robert. *ການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍແບບກະທັດຮັດ* (Concise Legal Research). 6th ed. Annandale, New South Wales: Federation Press, 2009.

Wing Hong Chui. “ການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍແບບປະລິມານ” (Qualitative legal research) ໃນ *ວິທີຄົ້ນຄວ້າສໍາລັບກົດໝາຍ* ed. Mike McConville and Chui Wing Hong. Edinburgh: EUP, 2017.

Webley Lisa. “ວິທີການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍແບບປະລິມານ” (Qualitative Approaches to Empirical Legal Research). ຢູ່ບົ້ມຄູ່ມືຂອງອອກຟອດສໍາລັບການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ ແບບປະຕິບັດ ed. Peter Cane & Herbert Kritzer. Oxford University Press, 2010.

Hoecke Mark Van. (ບົດຄໍານຳ, VI). “ວິທີການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ: ໃຊ້ວິທີໃດ ສໍາລັບສາຂາວິຊາໃດ?” (Methodologies of Legal Research: Which Kind of Method for What Kind of Discipline?). ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າທິດສະດີກົດໝາຍຂອງສະຫະພາບຢູໂລບ (European Academy of Legal Theory Monograph Series). Oxford: Hart Publishing, 2011.

Argyrou Aikaterini. “ເອົາຄະດີເປັນກໍລະນີສຶກສາສໍາລັບການຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານກົດໝາຍແບບປະຕິບັດ” (Making the Case for Case Studies in Empirical Legal Research). *Utrecht Law Review* 13, no. 3 (2017): 95-113.

Hutchinson Terry. *ການຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ຂຶດຂຽນໃນສາຂາກົດໝາຍ* (Researching and Writing in Law). 3rd ed. Pyrmont, New South Wales: Lawbook Co., 2010).

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ

Google. “ໜ້າທຳອິດ” (Home page). Google Scholar. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021.
<https://scholar.google.com/>.

ຄນລ-ມຊ (FLP-NUOL). “ຫໍສະໝຸດອີເລັກໂທນິກ” (e-Library). ຄະນະນິຕິສາດ ແລະ ລັດຖະສາດ-
ມຊ. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 12 ຕຸລາ 2021. <https://flp.nuol.edu.la/e-library>.

Social Science Research Network. “ການຄົ້ນຫາຂັ້ນສູງ” (Advanced Search). SSRN. ເຂົ້າ
ເບິ່ງ ວັນທີ 12 ຕຸລາ 2021. <https://papers.ssrn.com/>.

Nolan, Donal ແລະ Sandra Meredith. “ອອດສະໂກລາ: ມາດຕະຖານຂອງມະຫາວິທະຍາໄລອອກ
ຟອດສຳລັບການອ້າງອີງທາງດ້ານກົດໝາຍ” [OSCOLA The Oxford University Standard for Citation
of Legal Authorities]. 4th ed. Oxford: Hart Publishing, 2012.
https://www.law.ox.ac.uk/sites/files/oxlaw/oscola_4th_edn_hart_2012.pdf.

Directory of Open Access Journals. “ໜ້າທຳອິດ” (Home page). DOAJ. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10
ຕຸລາ 2021. <https://doaj.org/>.

ResearchGate. “ໜ້າທຳອິດ” (Home page). ResearchGate. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021.
<https://www.researchgate.net/>.

Academia.edu. “ໜ້າທຳອິດ” (Home page). Academia.edu. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021.
<https://www.academia.edu/>

ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ

Plagiarism.org. “ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ ແມ່ນຫຍັງ” (What is
Plagiarism). Plagiarism.org. ເກີດໃນ ວັນທີ 18 May 2017. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021.
<https://www.plagiarism.org/article/what-is-plagiarism>.

Clement, Siu Chen, Su-Lin, Yan Chuin. “ລິຂະສິດກັບການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາ
ເປັນຂອງຕົນ: ສິ່ງທີ່ຄ້າຍຄືກັນ ແລະ ຕ່າງກັນ” (Copying vs Plagiarism: Similarities & Difference). 20
ພະຈິກ 2020, ວິດີໂອເພື່ອການສຶກສາ. 2:43, https://youtu.be/xJ_VuZDibrk.

Frassl, Marieke, Hamilton David, Denfeld Blaize, Eyto Elvira de, Hampton Stephanie,
Keller Phillip. “10 ຫຼັກການງາຍຂອງການຂຽນບົດຄົ້ນຄວ້າຮ່ວມກັນທີ່ມີຜູ້ປະກອບສ່ວນ ຫຼາຍຄົນ” (Ten
simple rules for collaboratively writing a multi-authored paper). *PLOs computational biology*
14, (2018): 1-8. ສາມາດເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່:
<https://journals.plos.org/ploscompbiol/article?id=10.1371/journal.pcbi.1006508>.

University of New South Wales Sydney. “ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນ ຂອງຕົນ
ແມ່ນຫຍັງ” (What is Plagiarism). University of New South Wales Sydney. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ
2021. <https://student.unsw.edu.au/what-plagiarism>.

National University of Singapore. “ພື້ນຖານຂອງການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນ ຂອງ
ຕົນ” (Plagiarism Basics). National University of Singapore. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021.
https://libguides.nus.edu.sg/new2nus/acadintegrity_plagiarism.

Indiana University Bloomington. “ການແອບອ້າງເອົາຜົນງານຂອງຜູ້ອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ: ແມ່ນ
ຫຍັງ? ຊິຮູ້ຈັກ ແລະ ຫຼີກລ້ຽງໄດ້ແນວໃດ” (Plagiarism: What it is and How to Recognize and Avoid

it). Indiana University Bloomington. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://wts.indiana.edu/writing-guides/plagiarism.html>.

University of Oxford. (Plagiarism). University of Oxford. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 12 ຕຸລາ 2021. <https://www.ox.ac.uk/students/academic/guidance/skills/plagiarism>.

Lund University. “ຄວາມຊື່ສັດທາງວິຊາການແມ່ນຫຍັງ?” (What is Academic Integrity). Lund University. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://awelu.srv.lu.se/academic-integrity/what-is-academic-integrity/>.

University of Luxemburg. “ນະໂຍບາຍກ່ຽວກັບຈັນຍາບັນຂອງມະຫາວິທະຍາໄລລຸກຊຳບວກ ໃນການຄົ້ນຄວ້າ” (Policy on Ethics in Research of Luxemburg University). University of Luxemburg. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 12 ຕຸລາ 2021.

[https://www.uni.lu/content/download/55604/657605/file/ University%20of%20Luxembourg%20Policy%20on%20Ethics%20in%20Research_102012.pdf](https://www.uni.lu/content/download/55604/657605/file/University%20of%20Luxembourg%20Policy%20on%20Ethics%20in%20Research_102012.pdf).

Monash University. “ການຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ຮຳຮຽນທາງອອນລາຍ” (Research and Learning Online). Monash University. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 12 ຕຸລາ 2021. <https://www.monash.edu/rlo/research-writing-assignments/referencing-and-academic-integrity/academic-integrity/what-is-academic-integrity>.

ຮູບແບບການອ້າງອີງ

Nolan, Donal ແລະ Sandra Meredith. “ອອດສະໂກລາ: ມາດຕະຖານຂອງມະຫາວິທະຍາໄລອອກຟອດສຳລັບການອ້າງອີງທາງດ້ານກົດໝາຍ” [OSCOLA The Oxford University Standard for Citation of Legal Authorities]. 4th ed. Oxford: Hart Publishing, 2012.

University of Chicago. “ຄຳແນະນຳສະບັບຫຍໍ້ກ່ຽວກັບການອ້າງອີງ ຮູບແບບ ຊິຄາໂກ” [Chicago-Style Citation Quick Guide] University of Chicago Press]. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 12 ຕຸລາ 2021. [https://www.chicagomanualofstyle.org/ tools_citationguide.html](https://www.chicagomanualofstyle.org/tools_citationguide.html).

Nagoya University. ຄຳແນະນຳການຂຽນ, ຄະນະນິຕິສາດ [Writing Guide, Graduate School of Law]. Nagoya: Nagoya University, 2019. https://www.law.nagoyau.ac.jp/_userdata/writing-guide.pdf.

University of Portland Clark. “ຮູບແບບ ຊິຄາໂກ (ສະບັບທີ 17) ການແນະນຳການອ້າງອີງ: ຮູບແບບສັ້ນ ແລະ ກາກ່ອ້າງ” [Chicago Style (17th Edition) Citation Guide: Short Form and Ibid].

University of Portland Clark. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 4 ຕຸລາ 2021. https://libguides.up.edu/chicago/short_form.

Western Oregon University. “ການແນະນຳຮູບແບບ ຊິຄາໂກ” [Chicago Style Guide]. Western Oregon University. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 4 ຕຸລາ 2021.

<https://libguides.wvu.edu/c.php?g=418946&p=2855220>.

Cambridge Dictionary. “ການອ້າງອີງ” [Reference]. Cambridge University. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 12 ຕຸລາ 2021. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/reference>.

Oxford Learner's Dictionaries. “ການອ້າງອີງ” [Reference]. Oxford University. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 4 ຕຸລາ 2021. https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/reference_1?q=reference.

ໂຄງສ້າງບົດຂຽນທາງວິຊາການດ້ານກົດໝາຍ

Harvard College Writing Center. “ການພັດທະນາວິທະຍານິພົນ” (Developing a Thesis). Harvard University. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://writingcenter.fas.harvard.edu/pages/developing-thesis>.

Touro Law Center. ຮຽນຮູ້ທີ່ຈະເຮັດວຽກກັບໄອຣາກ (Learning to Work with IRAC). Academic Development Program. Touro Law Center. 10 ຕຸລາ 2021. <https://www.tourolaw.edu/ADP/StudySkills/IRAC.aspx>.

Fluent Life. “ຕົວເຊື່ອມຕໍ່ໃນໄວຍະກອນພາສາອັງກິດ: ຄຳແນະນຳທີ່ງ່າຍດາຍ ເພື່ອຮຽນຮູ້ການນຳໃຊ້ຕົວເຊື່ອມຕໍ່.” Fluent Life. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021 <https://thefluentlife.com/content/linkers-connectors-english-grammar-guide-types-cause-effect-purpose/>.

Pat Bellanca. “ການຈົບລົງຂອງບົດ: ການສະຫຼຸບ” (Ending the Essay: Conclusions). Harvard University. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://writingcenter.fas.harvard.edu/pages/ending-essay-conclusions>.

University of New South Wales Sydney. “ພື້ນຖານການຂຽນບົດຄວາມ” (The Basics of Essay Writing). University of New South Wales Sydney. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://student.unsw.edu.au/essay-writing-basics>.

Monash University. “ການຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດ ແລະ ການຮຽນທາງອອນລາຍ” (Research and Learning Online). Monash University. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://www.monash.edu/rlo/research-writing-assignments/assignment-types/writing-an-essay/writing-the-introduction>.

National University of Singapore. “ການຂຽນບົດທາງວິຊາການ” (Writing an Academic Essay). National University of Singapore. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 12 ຕຸລາ 2021. <https://www.nus.edu.sg/celc/research/books/cwtuc/chapter01.pdf>.

Lund University. “ໂຄງສ້າງການໄຕ້ແຍ້ງ” (Structuring the argument). Lund University. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://awelu.srv.lu.se/the-writing-process/writing-stage/structuring-the-text/structuring-the-argument/>.

California State University Northridge. “ການໃຊ້ໂຄງສ້າງ ໄອຣາກໃນການຂຽນຕອບຄຳຖາມ” (Using the I-R-A-C structure in writing exam answers). 10 ຕຸລາ 2021. https://www.csun.edu/sites/default/files/IRAC%20ANALYSIS_Saunders.pdf.

Wikimand. “ໄອຣາກ” (IRAC). Wikimand. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021.
<https://www.wikiwand.com/en/IRA>.

Ling Lee Gek. “ການຂຽນບົດທາງວິຊາການ” (Writing an Academic Essay). NUS University. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://www.nus.edu.sg/celc/research/books/cwtuc/chapter01.pdf>.

Elizabeth Abrams. ໂຄງສ້າງບົດ (Essay Structure). Harvard University. 10 ຕຸລາ 2021.
<https://writingcenter.fas.harvard.edu/pages/essay-structure>.

ຮູບແບບ

Microsoft Support. “ກຳນົດຫົວເລື່ອງ” (Number your headings). Microsoft. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://support.microsoft.com/en-us/office/number-your-headings-ce24e028-4cb4-4d4a-bf25-fb2c61fc6585>. Microsoft Support. “ການຕື່ມສາລະບານ ເຂົ້າ” (Insert a table of contents).

Microsoft. ເຂົ້າເບິ່ງ ວັນທີ 10 ຕຸລາ 2021. <https://support.microsoft.com/en-us/office/insert-a-table-of-contents-882e8564-0edb-435e-84b5-1d8552ccf0c0>.